

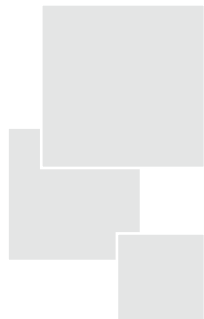

Olimpiada Przedsiębiorczości

WIEDZA, UMIEJĘTNOŚCI, POSTAWY

LIPIEC 2023

Olimpiada Przedsiębiorczości

wiedza, umiejętności, postawy

*Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej
oraz*

*Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności
Partnerami Głównymi Olimpiady*

**NARODOWY
BANK POLSKI**

**POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI**

*The project implemented with Narodowy Bank Polski
under the economic education programme
and
the Polish-American Freedom Foundation
Main Partners of the Olympiad*

Warszawa, lipiec 2023

© Copyright by

Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych

al. Niepodległości 162, lokal 150
02-554 Warszawa
<http://www.fundacja.edu.pl>
<http://www.olimpiada.edu.pl>
e-mail: biuro@fundacja.edu.pl

ISBN: 978-83-63127-36-7

Spis treści

Wstęp	5
Organizacja Olimpiady	
Organizatorzy Olimpiady Przedsiębiorczości oraz skład Komitetów	11
Informacje o Partnerach Głównych Olimpiady Przedsiębiorczości	14
Program Olimpiady Przedsiębiorczości	16
Nagrody i uprawnienia	25
Zmiany organizacyjne w kolejnych edycjach Olimpiady Przedsiębiorczości	26
Portal – wiedza, informacja, komunikacja	27
Doświadczenia XVIII edycji	
Przebieg XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości	31
Poczet laureatów XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości	34
Ranking szkół	41
Zwycięzca o Olimpiadzie.....	43
Opiekun o Olimpiadzie.....	45

Wiedza, umiejętności, postawy – testy i zadania XVIII edycji

Test z zawodów szkolnych z komentarzami	49
Test z zawodów okręgowych z komentarzami	66
Zadania sytuacyjne	81
Test eliminacji centralnych z przykładowymi odpowiedziami	84

Działania towarzyszące XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości

Kilka słów od Organizatorów	103
Innowatorium. Tydzień Przedsiębiorczości	104
Praktyk Biznesu	108
Sukces w finansach osobistych	110
Diamenty Przedsiębiorczości	113

Wstęp do XIX edycji

Założenia programowe XIX edycji Olimpiady Przedsiębiorczości	117
Terminarz zawodów XIX edycji Olimpiady Przedsiębiorczości	120

Wstęp

Publikacja „Olimpiada Przedsiębiorczości – wiedza, umiejętności, postawy” stanowi podsumowanie XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości – ogólnopolskiej olimpiady przedmiotowej skierowanej do uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych, która odbyła się w roku szkolnym 2022/2023, a także wprowadzenie do nadchodzącej XIX edycji.

W opracowaniu znajdują Państwo wszelkie informacje na temat projektu, zarówno dotyczące zasad jego organizacji, jak i szczegółowe omówienie przebiegu XVIII edycji. Trzon publikacji stanowią zagadnienia merytoryczne – zamieszczono w niej testy i zadania ze wszystkich szczebli eliminacji zakończonej edycji wzbogacone o merytoryczne komentarze ekspertów.

Mamy nadzieję, że zawarte w publikacji informacje ułatwią zarówno uczniom, jak i nauczycielom przedsiębiorczości efektywne przygotowanie do rozgrywek w kolejnych edycjach Olimpiady.

Problematyka funkcjonowania jednostki i organizacji w gospodarce rynkowej była w polskim systemie kształcenia długo pomijana, jednak postępujące procesy przemian gospodarczych sprawiły, że zauważono tę lukę w edukacji młodzieży i postanowiono ją wypełnić. Pomysł wprowadzenia do programu nauczania przedmiotu podstawy przedsiębiorczości wdrożono dwie dekady temu i został on pozytywnie przyjęty zarówno przez nauczycieli, rodziców i uczniów, jak i przedsiębiorców, instytucje samorządowe oraz organizacje pozarządowe. Dziś znaczenie przedsiębiorczości w procesie nauczania zostało szczególnie wzmocnione. Wraz z rokiem szkolnym 2023/2024 szkoły rozpoczną realizację nowego, rozszerzonego przedmiotu biznes i zarządzanie, którego efekty nauczania mogą być weryfikowane podczas egzaminu maturalnego. Oczywiście jest również to, że nadal niezwykle potrzebne są działania edukacyjne służące poszerzaniu wiedzy ekonomicznej młodych ludzi i rozbudzaniu wśród nich zainteresowania sprawami gospodarczymi. Takim przedsięwzięciem jest właśnie Olimpiada Przedsiębiorczości – ogólnopolski konkurs realizowany na zasadach olimpiady przedmiotowej. Jako jego organizatorzy mamy nadzieję, że przygotowując kolejne edycje, wychodzimy naprzeciw oczekiwaniom nie tylko uczniów i ich nauczycieli, lecz także wielu środowisk pozaszkolnych.

Celem Olimpiady Przedsiębiorczości jest przede wszystkim kształtowanie i wzmacnianie postaw przedsiębiorczych wśród uczniów oraz uświadamianie im konieczności zachowywania się w sposób przedsiębiorczy, jeżeli chcą realizować własne cele w życiu prywatnym i zawodowym. Olimpiada ma także służyć doskonaleniu u młodych ludzi umiejętności analizy zjawisk zachodzących w gospodarce, rozwijaniu zdolności myślenia analitycznego i syntetycznego, planowania oraz realizacji przedsięwzięć, a także rozwiązywania w sposób twórczy problemów

i skutecznego komunikowania się. Projekt buduje też pozytywne nastawienie do działalności biznesowej, wspiera wypracowywanie wzorca dydaktycznego, który umożliwiłby nauczycielom rozwijanie zachowań przedsiębiorczych u młodzieży uzdolnionej, a także zachęca do podejmowania studiów na uczelniach ekonomicznych.

Zakres tematyczny Olimpiady odpowiada programowi nauczania przedsiębiorczości, ale zbiór zagadnień jest poszerzany o problematykę związaną ze zmieniającym corocznie hasłem przewodnim. Hasło I edycji Olimpiady brzmiało: „Etyka w działalności biznesowej”, II edycji – „Tworzenie wartości przedsiębiorstwa”, III edycji – „Psychologia biznesu”, IV edycji – „Współczesne koncepcje i metody zarządzania”, V edycji – „Marketing – mechanizmy, instrumenty, strategie”, VI – „Inwestor na rynku – giełda, prywatyzacje, fuzje i przejęcia”, VII – „Społeczna odpowiedzialność biznesu”, VIII – „Ludzie w przedsiębiorstwie”, IX – „Własna firma”, X – „Zarządzanie zmianą”, XI – „Nowe przewagi konkurencyjne – technologia, informacja, społeczność”, XII – „Przywództwo w biznesie”, XIII – „Sukces w biznesie – ludzie, wizerunek, strategia”, XIV – „Trendy na rynku kapitałowym”, XV – „Zarządzanie różnorodnością w organizacji – kultura, pracownik, struktura”, XVI – „Biznes w uwarunkowaniach zrównoważonego rozwoju”, XVII – „Strategie inwestowania na rynku kapitałowym”.

Edycja XVIII zorganizowana została w roku projektowania i wdrażania nowego przedmiotu. Z tego też względu jej tematem przewodnim został „Biznes i zarządzanie”, a hasłem rozszerzającym program zawodów stał się jeden z kluczowych bloków nowego przedmiotu tj. „Zarządzanie projektami”. Nadchodząca XIX edycja ma hasło równie ważne dla nowego przedmiotu – „Zrównoważone przedsiębiorstwo” z trzema punktami uwypuklającymi najistotniejsze obszary tematyczne, tj. gospodarowanie zasobami, oddziaływanie na otoczenie oraz godna praca.

Ze względu na różnicowanie celów Olimpiady oraz dużą rozpiętość tematyczną zagadnień poruszanych podczas kolejnych jej edycji, w trakcie zawodów oceniane są nie tylko wiedza uczestników i jej przełożenie na praktyczne umiejętności, lecz także reprezentowane przez zawodników postawy i zachowania przedsiębiorcze. Sprawdzeniu wiedzy służą testy, natomiast ocenie postaw i zachowań przedsiębiorczych – rozwiązywane przez uczniów w trakcie pracy grupowej studia przypadków, jak również zespołowe i indywidualne prezentacje na zadane tematy.

Organizatorem Olimpiady jest Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych wraz z pięcioma publicznymi uczelniami ekonomicznymi: Szkołą Główną Handlową w Warszawie oraz Uniwersytetami Ekonomicznymi w Katowicach, Krakowie, Poznaniu i Wrocławiu.

Olimpiada dofinansowywana jest ze środków Narodowego Banku Polskiego i Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności – Partnerów Głównych przedsięwzięcia, jak również ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Inicjatywę wspierają ponadto: Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości, Krajowa Izba Gospodarcza i Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej. Patronami medialnymi są Głos Nauczycielski i Perspektywy.pl.

Mamy nadzieję, że nadchodząca i kolejne edycje Olimpiady nadal będą się cieszyć popularnością, a także dostarczą uczestnikom rywalizacji wielu emocji i satysfakcji z osiągniętych wyników.

Z życzeniami interesującej lektury
Organizatorzy

The Entrepreneurship Olympiad – knowledge, skills, attitudes

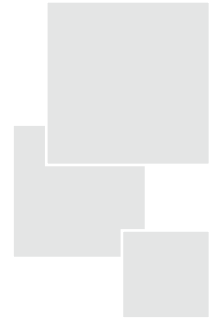
The Entrepreneurship Olympiad is an annual national competition addressed to pupils from secondary schools. It has been organized by the Foundation for the Promotion and Accreditation of Economic Education with Universities of Economics from Cracow, Katowice, Poznan, Wroclaw and the Warsaw School of Economics since 2005. The strategic partners of the Olympiad are: the Polish-American Freedom Foundation and the National Bank of Poland. The Olympiad is also co-financed from funds of the Ministry of Education and Science.

The contest is very popular among young people. Each edition of the competition gathers between 6,000 and 23,000 young people from schools all over Poland. The Olympiad aims at promoting and strengthening entrepreneurship among pupils of secondary schools, creating a positive climate over business activity and designing a didactic model which would support teachers in encouraging top-pupils to develop their interest in economy and to study at universities of economics. The required knowledge is compatible with the curriculum of the course on entrepreneurship taught at secondary schools. It is also each year enriched with one leitmotiv (so far, there were as follows: 'Ethics in Business' – 1st edition, 'Creating the Enterprise's Value' – 2nd edition, 'Psychology of Business' – 3rd edition, 'Modern Management – Concepts and Methods' – 4th edition, 'Marketing in the Enterprise – Mechanisms, Instruments, Strategies' – 5th edition, 'Market Investor – Stock Exchange, Privatizations, Mergers and Acquisitions' – 6th edition and 'Corporate Social Responsibility' – 7th edition. 'People in the Enterprise' – 8th edition, 'Running own business' – 9th edition, 'Change management' – 10th edition, 'New competitive advantages – Technology, Information, Community' – 11th edition, 'Leadership in Business' – 12th edition, 'Success in Business' – 13th edition, 'Trends on the capital market' – 14th edition, "Diversity Management" – 15th edition. 'Business in the sustainability context' – 16th edition, 'Investment strategies on the capital market' – 17th edition, 'Project management' – 18th edition. 'Sustainable enterprise' is planned for the 19th edition). Diverse aims and range of the Olympiad's themes result in a situation when both the knowledge of participants and the practical aspects: their entrepreneurial attitudes and behaviours are being assessed. The knowledge is evaluated with the use of tests and essays whereas attitudes and behaviours are graded during case studies and presentations.

Część I

Organizacja Olimpiady

Organizatorzy Olimpiady Przedsiębiorczości oraz skład Komitetów

Organizator Olimpiady

Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych

Współorganizatorzy

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Partnerzy Główni

Narodowy Bank Polski
Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności

Projekt wspiera

Ministerstwo Edukacji i Nauki

Partnerzy Organizacyjni

Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości

Klub Patronów Olimpiady

Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej
Krajowa Izba Gospodarcza

Patroni medialni

Głos Nauczycielski
Perspektywy.pl

Komitet Główny Olimpiady Przedsiębiorczości

prof. Marek Rocki (Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych)
– przewodniczący

Podkomitet Naukowy

- 1) prof. Maria Romanowska (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie) – przewodnicząca
- 2) prof. Piotr Wachowiak (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie) – sekretarz
- 3) prof. Mariusz Bratnicki (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach)
- 4) mgr Zygmunt Kawecki (Stowarzyszenie Nauczycieli Przedsiębiorczości i Edukacji Ekonomicznej)
- 5) dr Małgorzata Kosała (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)
- 6) prof. Jan Lichtarski (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu)
- 7) prof. Hanna Mizgajska (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu)

Podkomitet Organizacyjny

- 1) prof. Marek Rocki (Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych) – przewodniczący
- 2) dr Marcin Dąbrowski (Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych) – sekretarz
- 3) prof. Wojciech Dyduch (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach)
- 4) dr Zbigniew Michalik (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)
- 5) prof. Dariusz Nowak (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu)
- 6) prof. Jerzy Niemczyk (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu)
- 7) prof. Roman Sobiecki (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie)

Rada Konsultacyjna

- 1) mgr Patryk Araszekiewicz (XIII Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie)
- 2) mgr Tomasz Bieńkowski (V Liceum Ogólnokształcące im. A. Witkowskiego w Krakowie)
- 3) mgr Piotr Bury (I Liceum Ogólnokształcące im. M. Skłodowskiej-Curie w Pile)
- 4) mgr Andrzej Czyżewski (IV Liceum Ogólnokształcące im. T. Kościuszki w Toruniu)
- 5) mgr Małgorzata Drwięga (Liceum Ogólnokształcące nr XIV im. Polonii Belgijskiej we Wrocławiu)
- 6) mgr Marcin Gut (Liceum Ogólnokształcące Towarzystwa Szkolnego im. M. Reja w Bielsku-Białej)
- 7) mgr Piotr Głogowski (XXVII Liceum Ogólnokształcące im. T. Czackiego w Warszawie)
- 8) mgr Marta Helt (Liceum Ogólnokształcące nr III im. A. Mickiewicza we Wrocławiu)
- 9) mgr Wojciech Kątnik (IV Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika w Rzeszowie)
- 10) mgr Waldemar Kotowski (III Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Marynarki Wojennej RP w Gdyni)
- 11) mgr Grażyna Kozłowska (Publiczne Liceum Ogólnokształcące nr III z oddziałami dwujęzycznymi im. M. Skłodowskiej-Curie w Opolu)
- 12) mgr Marta Martyniuk (Liceum Ogólnokształcące im. św. Jadwigi Królowej w Kielcach)
- 13) mgr Ewa Michalska (Publiczne Liceum Ogólnokształcące nr II z Oddziałami Dwujęzycznymi im. M. Konopnickiej w Opolu)
- 14) mgr Ewa Nowak (Liceum Ogólnokształcące nr VII im. K. K. Baczyńskiego we Wrocławiu)
- 15) mgr Sabina Pasiut (I Liceum Ogólnokształcące im. J. Długosza w Nowym Sączu)
- 16) mgr Marcin Pudło (I Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika w Krośnie)
- 17) mgr Lucja Ryńska (III Liceum Ogólnokształcące im. K. K. Baczyńskiego w Białymstoku)
- 18) dr Wioletta Turowska (Liceum Ogólnokształcące nr III im. A. Mickiewicza we Wrocławiu)
- 19) mgr Andrzej Urban (Liceum Ogólnokształcące nr XII im. Bolesława Chrobrego we Wrocławiu)

W skład Rady Konsultacyjnej wchodzi nauczyciele przedsiębiorczości – opiekunowie zawodników, którzy w dotychczas przeprowadzonych edycjach Olimpiady osiągnęli najlepsze wyniki. Zadaniem Rady jest pomoc w doskonaleniu organizacji zawodów. Członkowie Rady nie biorą natomiast udziału w pracach nad przygotowaniem pytań i zadań będących przedmiotem zawodów.

Komitety Okręgowe Olimpiady Przedsiębiorczości

Komitet Okręgowy w Katowicach (1)

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

- 1) prof. Wojciech Dyduch – przewodniczący
- 2) dr Bartłomiej Gabryś
- 3) dr Katarzyna Bratnicka
- 4) mgr Małgorzata Bakalarska-Dyduch – sekretarz

Komitet Okręgowy w Warszawie (2)

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

- 1) prof. Marta Juchnowicz – przewodnicząca
- 2) prof. Rafał Mrówka
- 3) prof. Roman Sobiecki
- 4) mgr Dorota Popowska – sekretarz

Komitet Okręgowy w Krakowie (3)

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

- 1) dr hab. Piotr Buła, prof. UEK – przewodniczący
- 2) dr hab. Maria Urbaniec, prof. UEK
- 3) dr Małgorzata Kosła
- 4) dr Marcin Piątkowski
- 5) dr Zbigniew Michalik – sekretarz

Komitet Okręgowy w Poznaniu (4)

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

- 1) prof. Dariusz Nowak – przewodniczący
- 2) dr inż. Łukasz Wściubiak
- 3) dr Sebastian Chęciński
- 4) dr Bartosz Marcinkowski
- 5) dr Sebastian Narojczyk – sekretarz

Komitet Okręgowy we Wrocławiu (5)

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

- 1) prof. Andrzej Kaleta – przewodniczący
- 2) prof. Grzegorz Krzos
- 3) dr inż. Letycja Sołoducho-Pelc
- 4) dr Magdalena Rajchelt-Zublewicz
- 5) dr inż. Małgorzata Matyja – sekretarz

Informacje o Partnerach Głównych Olimpiady

**NARODOWY
BANK POLSKI**

Projekt realizowany
z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

Narodowy Bank Polski jest centralnym bankiem państwa odpowiadającym za politykę pieniężną i stabilność cen. Jego funkcje określa Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i ustawa o NBP. NBP ma wyłączne prawo emisji pieniądza. Jako bank centralny nie prowadzi rachunków bankowych obywateli, nie przyjmuje od nich lokat, nie udziela kredytów. Prowadzi natomiast obsługę budżetu państwa, a także podmiotów sektora finansów publicznych. Gromadzi rezerwy walutowe państwa i zarządza nimi. Pełni funkcję banku banków, tworząc warunki do działania systemu bankowego. Jest również jednym z najważniejszych ośrodków naukowo-analitycznych w dziedzinie ekonomii i rynków finansowych.

www.nbp.pl

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

Fundacja została utworzona przez Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości, który w latach dziewięćdziesiątych aktywnie wspierał rozwój gospodarki rynkowej w Polsce.

PAFW rozpoczęła swoją działalność w 2000 roku z podwójną misją: wspierania procesu konsolidacji polskich przemian zapoczątkowanych w 1989 roku, a także dzielenia się polskim doświadczeniem z transformacji z innymi krajami postkomunistycznymi. Swoją misję Fundacja realizuje poprzez programy w trzech głównych obszarach: edukacji, rozwoju społeczności lokalnych oraz dzielenia się polskim doświadczeniem w zakresie transformacji. Od początku przedsięwzięcia te były skierowane przede wszystkim do mieszkańców wsi i małych miast.

Od 2000 roku Fundacja przeznaczyła na swoją działalność programową ponad 255 mln USD, a zarazem pozyskała na rzecz fundacyjnych programów ponad 276 mln USD z innych źródeł. W tym czasie w ramach programów PAFW sfinansowano ponad 33 tysiące stypendiów, 20 tysięcy projektów lokalnych z udziałem setek tysięcy osób, zorganizowano szkolenia dla 160 tysięcy nauczycieli, a także dla 32 tysięcy liderów i pracowników organizacji pozarządowych, poza tym około 10 tysięcy bibliotekarzy zostało objętych szkoleniami służącymi podnoszeniu ich kwalifikacji i kompetencji. W ramach wizyt studyjnych do Polski przyjechało ponad 15 tysięcy osób z Ukrainy, Białorusi, Rosji, Gruzji, Mołdawii oraz innych krajów.

Sukcesem wartym szczególnego odnotowania była współpraca PAFW z Fundacją Billa i Melindy Gatesów, co w latach 2008–2015 pozwoliło na realizację unikalnego w skali kraju Programu Rozwoju Bibliotek. Przedsięwzięcie, na które Fundacja Gatesów przekazała PAFW grant w wysokości blisko 31 milionów dolarów, przyczyniło się do przekształcenia blisko 4 tysięcy placówek bibliotecznych z ponad 1250 gmin w nowoczesne, wielofunkcyjne centra dostępu do informacji, edukacji i kultury, animujące zarazem aktywność obywatelską.

Działalność Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności została doceniona przez Międzynarodowe Forum Ekonomiczne w Krynicy, które przyznało jej Nagrodę dla Organizacji Pozarządowej Europy Środkowo-Wschodniej Roku 2008, przede wszystkim za przedsięwzięcia o charakterze międzynarodowym. W roku 2014 Fundację uhonorowała Rada Atlantycka (The Atlantic Council): przyznała jej Nagrodę Wolności za pracę na rzecz wspierania społeczeństwa obywatelskiego i demokracji w Europie Środkowo-Wschodniej.

Program Olimpiady Przedsiębiorczości

Założenia programowe

Olimpiada Przedsiębiorczości jest formą współzawodnictwa edukacyjnego, podczas którego oceniane są wiedza, umiejętności oraz postawy (w tym przede wszystkim szeroko rozumiane postawy przedsiębiorcze), a także wyrażające je zachowania przedsiębiorcze.

Cele

Celem głównym Olimpiady jest wzbudzenie oraz wzmocnienie zachowań przedsiębiorczych uczniów szkół ponadpodstawowych z całej Polski, poprzez realizację trzystopniowych zawodów XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości w roku szkolnym 2022/2023.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez następujące cele szczegółowe:

1. Zwiększenie zainteresowania uczniów tematyką ekonomii, zarządzania przedsiębiorstwem, psychologii i etyki biznesu, przedsiębiorczości oraz tematyką hasła przewodniego OP18.
2. Zwiększenie wiedzy uczniów z zakresu ekonomii, zarządzania i nauk pokrewnych.
3. Zwiększenie umiejętności analizy zjawisk zachodzących w otoczeniu a także wnioskowania ich wpływu na rzeczywistość ekonomiczno-społeczną.
4. Zwiększenie świadomości roli postawy przedsiębiorczej w funkcjonowaniu na rynku gospodarczym oraz rynku pracy.
5. Zwiększenie zainteresowania uczniów szkół ponadpodstawowych udziałem w olimpiadzie przedmiotowej jako formie sprawdzenia oraz podnoszenia wiedzy i umiejętności z zakresu edukacji ekonomicznej.
6. Zwiększenie motywacji uczniów do poszerzania wiedzy oraz wzmocnianie umiejętności z zakresu edukacji ekonomicznej oraz aktywnego uczestnictwa w działaniach kształtujących postawy przedsiębiorcze.
7. Podniesienie kompetencji społecznych, w tym postawy współdziałania oraz uczciwej rywalizacji.
8. Podniesienie rangi dyscyplin naukowych związanych z przedsiębiorczością, w tym nauk o zarządzaniu i jakości oraz ekonomii i finansów.
9. Przygotowanie społeczności Olimpiady Przedsiębiorczości do realizacji treści programowych przedmiotu biznes i zarządzanie.
10. Podniesienie aktywności nauczycieli oraz środowiska szkolnego w zakresie współtworzenia społeczności działającej na rzecz Olimpiady Przedsiębiorczości.

Ponadto istotną rolę Olimpiady jest zachęcanie młodzieży do studiowania na uczelniach ekonomicznych.

Metodyka

Przebieg poszczególnych etapów Olimpiady opiera się na metodach sprawdzających zarówno wiedzę, umiejętności, jak i postawy oraz formach zarówno indywidualnych, jak i grupowych.

Rodzaj stosowanych metod uzależniony jest od stopnia Olimpiady – im wyższy, tym większe nastawienie na sprawdzenie umiejętności oraz postaw.

I stopień Olimpiady – eliminacje szkolne (jednoetapowe):

1. etap – TEST (praca indywidualna)

II stopień Olimpiady – eliminacje okręgowe (dwuetapowe):

1. etap – TEST (praca indywidualna)
2. etap – ZADANIE SYTUACYJNE z obroną rozwiązania przed Komisją (praca grupowa)

III stopień Olimpiady – eliminacje centralne (trzyetapowe):

1. etap – TEST (praca indywidualna)
2. etap – ELEVATOR PITCH – prezentacje pomysłu na własny biznes z pytaniami Komisji (praca indywidualna)
3. etap – Quiz „1 z 10” (praca indywidualna)

Dwuetapowość II stopnia (eliminacje okręgowe) oraz trzyetapowość III stopnia (eliminacje centralne) Olimpiady Przedsiębiorczości, zakładająca, że w pierwszej części zawodnicy wypełniają test, w drugiej zaś stosowane są metody odwołujące się do umiejętności, postaw i zachowań przedsiębiorczych (zadanie sytuacyjne, prezentacja w interakcji z komisją oceniającą) ma zapewnić z jednej strony wysoce zobiektywizowaną formę sprawdzania wiedzy, z drugiej zaś umożliwić komisji ocenę umiejętności i postaw.

Zakres tematyczny

Zakres tematyczny Olimpiady jest zgodny z podstawą programową przedmiotu przedsiębiorczości i rozszerzony o zagadnienia związane z corocznie zmienianym hasłem przewodnim edycji.

Stały blok tematyczny jest niezmienny dla wszystkich edycji Olimpiady i obejmuje – wynikające wprost w podstawy programowej przedmiotu podstawy przedsiębiorczości – następujące obszary:

1. **Gospodarka rynkowa**
2. **Rynek finansowy**
3. **Rynek pracy**
4. **Przedsiębiorstwo**

Zmienny blok tematyczny ustalany jest corocznie dla każdej kolejnej edycji Olimpiady i wiąże się z problematyką wynikającą z hasła danej edycji.

XVIII edycja (rok szkolny 2022/2023)

Hasło zmienne osiemnastej edycji Olimpiady to: **„Biznes i zarządzanie”**. Tematem przewodnim tej edycji stał się obszar programowy nowego przedmiotu wchodzącego do szkół ponadpodstawowych i docelowo mającego zastąpić przedmiot podstawy przedsiębiorczości. Rozszerzeniem tego hasła stał się jeden z bloków tematycznych podstawy programowej, tj. „Zarządzanie projektami”.

XVII edycja (rok szkolny 2021/2022)

Hasło zmienne siedemnastej edycji to: **„Strategie inwestowania na rynku kapitałowym”**, z następującymi rozszerzeniami:

- rynki obrotu papierami wartościowymi
- ryzyko, strategie inwestycyjne i zachowania inwestorów
- inwestycje alternatywne.

XVI edycja (rok szkolny 2020/2021)

Hasło przewodnie szesnastej edycji to: **„Biznes w uwarunkowaniach zrównoważonego rozwoju”**, z rozszerzeniami:

- odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstw
- ekologia – ekotrendy i wyzwania ekologiczne
- dialog z interesariuszami.

XV edycja (rok szkolny 2019/2020)

Hasło zmienne edycji to: **„Zarządzanie różnorodnością w organizacji”**.

XIV edycja (rok szkolny 2018/2019)

Hasło przewodnie czternastej edycji Olimpiady to: **„Trendy na rynku kapitałowym”**. Hasło to dotyczyło przede wszystkim następujących obszarów:

- strategii inwestowania (ze szczególnym uwzględnieniem metod inwestowania, problematyki racjonalności inwestora i aspektów związanych z ryzykiem inwestycyjnym)
- rynki obrotu papierami wartościowymi (ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania giełdy papierów wartościowych)
- innowacyjne instrumenty (ze szczególnym uwzględnieniem ewolucji rynku innowacji finansowych, funkcjonowania fintechów oraz rynku inwestycji alternatywnych).

XIII edycja (rok szkolny 2017/2018)

Hasło przewodnie trzynastej edycji Olimpiady to: **„Sukces w biznesie – ludzie, wizerunek, strategia”**. Hasło to dotyczyło przede wszystkim następujących obszarów:

- ludzie (uwaga skupiała się na tych działaniach przedsiębiorstwa wobec pracowników, które przekładają się na budowę potencjału konkurencyjnego organizacji)
- wizerunek (nacisk położono na koncepcje marketingowe i narzędzia Public Relations, jak również na koncepcje z innych dyscyplin, takie jak: społeczna odpowiedzialność biznesu, kształtowanie kultury organizacyjnej oraz employer branding)
- strategia (ze szczególnym uwzględnieniem kształtowania nowych modeli biznesowych i wzmacniania przewag konkurencyjnych przedsiębiorstw).

XII edycja (rok szkolny 2016/2017)

Hasło przewodnie dwunastej edycji Olimpiady brzmiało: **„Przedsiębiorczość w biznesie”**. Dotyczyło przede wszystkim następujących obszarów:

- wyzwania w kryzysie (ze szczególnym uwzględnieniem wpływu przywództwa na skuteczność działań restrukturyzacyjnych)
- wspieranie innowacji (w tym tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu kultur organizacyjnych nastawionych na innowacje)
- budowanie zespołu (w tym zasady doboru, organizacja pracy zwiększająca skuteczność zespołu, umiejętności przewycięzania sytuacji konfliktowych w zespole).

XI edycja (rok szkolny 2015/2016)

Hasło przewodnie jedenastej edycji Olimpiady brzmiało: **„Nowe przewagi konkurencyjne – technologia, informacja, społeczność”**.

Poprzez wybór tego tematu organizatorzy chcieli zwrócić uwagę uczniów na obszary zyskujące coraz większe znaczenie w budowaniu przewagi konkurencyjnej, takie jak nowe technologie, zarządzanie informacją czy media społecznościowe. Organizatorzy uznali, że problematyka budowania przewagi konkurencyjnej będzie stanowić istotne uzupełnienie zagadnień poruszanych podczas dotychczasowych edycji, których tematami zmiennymi były: etyka w działalności biznesowej, tworzenie wartości przedsiębiorstwa wraz ze współczesnymi koncepcjami zarządzania, psychologia biznesu, marketing, zagadnienia związane z inwestycjami, społeczna odpowiedzialność biznesu, zarządzanie ludźmi czy zakładanie i prowadzenie własnej firmy.

Hasło to dotyczyło przede wszystkim następujących wzajemnie powiązanych obszarów:

- przewagi związane z technologiami zmieniającymi różne obszary przedsiębiorstwa (ze szczególnym uwzględnieniem rewolucji cyfrowej i nowych modeli e-commerce)
- wykorzystanie informacji w kreowaniu przewag konkurencyjnych (systemy zarządzania, Big Data)
- marketing internetowy, prosumpcja i współczesne sposoby budowania relacji z klientami.

X edycja (rok szkolny 2014/2015)

Hasło przewodnie dziesiątej edycji Olimpiady brzmiało: **„Zarządzanie zmianą”**.

Proponując ten temat, organizatorzy chcieli zainspirować uczniów do bliższego przyjrzenia się zagadnieniom dotyczącym wdrażania nowych przedsięwzięć biznesowych i zarządzania nimi w przedsiębiorstwie. Hasło „Zarządzanie zmianą” odnosiło się przede wszystkim do następujących zagadnień:

- wdrażanie nowych przedsięwzięć
- postawy wobec zmian
- restrukturyzacja.

W ramach pierwszego obszaru szczególny nacisk został położony na koncepcje, narzędzia i techniki wykorzystywane we wdrażaniu nowych przedsięwzięć biznesowych (ze szczególnym uwzględnieniem podejścia projektowego i procesowego oraz narzędzi kontroli strategicznej).

W ramach drugiego obszaru uwaga uczniów została skupiona na miękkich elementach zarządzania zmianą, w szczególności na takich problemach, jak: przełamywanie oporu wobec zmiany, pozyskiwanie wsparcia, rola liderów zmian, komunikacja w procesie zmiany, kształtowanie kultury organizacyjnej sprzyjającej zarządzaniu zmianą.

W ramach ostatniego obszaru zostały poruszone zagadnienia dotyczące restrukturyzacji przedsiębiorstw, zarówno naprawczej (jako odpowiedzi na kryzys w przedsiębiorstwie), jak i rozwojowej.

IX edycja (rok szkolny 2013/2014)

Hasło przewodnie dziewiątej edycji Olimpiady brzmiało: **„Własna firma”**.

Wybierając ten temat, organizatorzy chcieli zwrócić uwagę uczniów na problematykę zakładania i prowadzenia własnej firmy.

Hasło „Własna firma” odnosiło się przede wszystkim do zagadnień:

- koncepcje uruchamiania biznesu
- formy organizacyjno-prawne
- rozwój i finansowanie działalności.

W ramach pierwszego obszaru szczególny nacisk został położony na sposoby i metody weryfikacji pomysłów biznesowych oraz narzędzia i techniki wykorzystywane przez przedsiębiorców do kreowania nowych pomysłów biznesowych.

W ramach drugiego obszaru uwaga została skupiona na wyborze formy prawnej dostosowanej do rodzaju działalności gospodarczej oraz na projektowaniu organizacyjnym.

W ramach ostatniego obszaru zostały poruszone przede wszystkim zagadnienia dotyczące wyboru optymalnej struktury finansowania działalności gospodarczej oraz rekomendowanych kierunków rozwoju.

VIII edycja (rok szkolny 2012/2013)

Hasło przewodnie ósmej edycji Olimpiady brzmiało: „**Ludzie w przedsiębiorstwie**”.

Poprzez wybór tego tematu organizatorzy chcieli zainspirować uczniów do bliższego przyjrzenia się zagadnieniom związanym z zarządzaniem ludźmi.

Hasło „Ludzie w przedsiębiorstwie” dotyczyło przede wszystkim tematów:

- rozwój pracowników
- praca w zespole
- kultura organizacyjna.

W ramach pierwszego obszaru szczególny nacisk położono na nowoczesne koncepcje i zarządzania sprzyjające rozwojowi pracowników, a także wykorzystywaniu kapitału ludzkiego do wzmacniania przewag konkurencyjnych przedsiębiorstwa.

W ramach drugiego obszaru skupiono uwagę na roli kierownika w zespole, na współpracy członków zespołu i ich integracji oraz na zaangażowaniu w pracę.

W ramach ostatniego obszaru poruszono przede wszystkim zagadnienia dotyczące kultury organizacyjnej nastawionej na rozwój pracowników, oddziaływania kultury na funkcjonowanie organizacji, a także zmian kultury organizacyjnej na poziomie artefaktów, uznawanych wartości i podstawowych założeń.

VII edycja (rok szkolny 2011/2012)

Hasło przewodnie siódmej edycji Olimpiady brzmiało: „**Spółeczna odpowiedzialność biznesu**”.

Proponując ten temat, organizatorzy chcieli zainspirować uczniów do bliższego przyjrzenia się zagadnieniom związanym z jedną z dynamicznie rozwijających się w ostatnich latach koncepcji zarządzania.

Hasło „Spółeczna odpowiedzialność biznesu” odnosiło się przede wszystkim do zagadnień:

- zrównoważony rozwój przedsiębiorstwa
- relacje przedsiębiorstwa z pracownikami
- współpraca firmy z otoczeniem.

W ramach pierwszego obszaru szczególny nacisk położono na zagadnienia rozwoju przedsiębiorstwa – takiego, który umożliwi zwiększenie jego bieżącej wartości i zapewni warunki do zwiększenia wartości przedsiębiorstwa w przyszłości.

W ramach drugiego obszaru skupiono uwagę na działaniach przedsiębiorstwa wobec pracowników, które przekładają się na budowę potencjału konkurencyjnego i społecznego organizacji.

W ramach ostatniego obszaru poruszono przede wszystkim kwestie dotyczące zachowań przedsiębiorstw wobec interesariuszy zewnętrznych: klientów, dostawców, partnerów biznesowych, konkurentów, jak również społeczności lokalnej.

VI edycja (rok szkolny 2010/2011)

Hasło przewodnie szóstej edycji Olimpiady brzmiało: **„Inwestor na rynku – giełda, prywatyzacje, fuzje i przejęcia”**.

Poprzez wybór tego tematu organizatorzy chcieli przybliżyć uczniom zagadnienia rynku kapitałowego oraz spojrzenie na inwestycje z perspektywy przedsiębiorstw i inwestorów.

Hasło dotyczyło przede wszystkim obszarów tematycznych:

- aktywność inwestora na rynku kapitałowym
- zmiany własnościowe w przedsiębiorstwach, w tym procesy prywatyzacyjne
- inwestycje na rynku prywatnym.

W ramach pierwszego obszaru szczególny nacisk został położony na proces pozyskiwania nowych środków finansowych (z perspektywy przedsiębiorstwa) i na kształtowanie optymalnego portfela inwestycyjnego (z perspektywy inwestora).

W ramach drugiego obszaru uwaga została skupiona na konsekwencjach zmian własnościowych przedsiębiorstw, w szczególności w kontekście IPO (pierwszych emisji publicznych).

W ramach ostatniego obszaru uwypuklono przede wszystkim problematykę inwestycji kapitałowych na rynku niepublicznym, z uwzględnieniem kwestii złożoności procesu podejmowania decyzji inwestycyjnych.

V edycja (rok szkolny 2009/2010)

Hasło przewodnie piątej edycji Olimpiady brzmiało: **„Marketing w przedsiębiorstwie – mechanizmy, instrumenty, strategie”**.

Decydując się na ten temat, organizatorzy chcieli zainteresować uczniów osiągnięciami i trendami, które w ostatnich latach pojawiły się w marketingu.

Hasło „Marketing w przedsiębiorstwie – mechanizmy, instrumenty, strategie” dotyczyło przede wszystkim zagadnień:

- mechanizmy myślenia i działania na rynku
- instrumenty oddziaływania na klientów
- strategie marketingowe we współczesnych warunkach rynkowych.

W ramach pierwszego obszaru nacisk położono na problem istoty koncepcji marketingowych oraz ich wykorzystania zarówno w działalności produkcyjnej i handlowej, jak i usługowej.

W zakresie instrumentów marketingu uwaga została skupiona na podstawowych narzędziach oddziaływania na konsumentów i klientów instytucjonalnych: produkcji, cenie, dystrybucji, promocji i personelu oraz na wyłaniających się obecnie sposobach oddziaływania.

Trzeci obszar dotyczył sposobów formułowania i wdrażania przez podmioty gospodarcze strategii marketingowych w różnych warunkach rynkowych, a także planowania i organizowania działalności marketingowej.

IV edycja (rok szkolny 2008/2009)

Hasło przewodnie czwartej edycji Olimpiady brzmiało: **„Współczesne zarządzanie – koncepcje i metody”**.

Poprzez wybór tego tematu organizatorzy chcieli skierować uwagę uczniów na najważniejsze trendy w naukach o zarządzaniu i zainteresować ich najbardziej innowacyjnymi koncepcjami biznesowymi.

Hasło „Współczesne zarządzanie – koncepcje i metody” odnosiło się przede wszystkim do zagadnień:

- nowe modele biznesowe
- zarządzanie zmianą
- rola wiedzy w przedsiębiorstwie.

W ramach tematyki kształtowania nowych modeli biznesowych zostało poruszone przede wszystkim zagadnienie wzmocnienia przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw poprzez odpowiednią konfigurację posiadanych zasobów i kluczowych kompetencji.

W kontekście zarządzania zmianą największy nacisk położono na koncepcje i metody ułatwiające wdrażanie zmian w przedsiębiorstwach, ze szczególnym uwzględnieniem roli otoczenia biznesowego.

W ramach trzeciego obszaru poruszana była głównie problematyka zarządzania zasobami ludzkimi w aspekcie generowania wiedzy w organizacji.

III edycja (rok szkolny 2007/2008)

Hasło przewodnie trzeciej edycji Olimpiady brzmiało: **„Psychologia biznesu”**.

Wybierając ten temat, organizatorzy chcieli zainteresować uczniów problematyką zachowań ekonomicznych przedsiębiorców, konsumentów oraz inwestorów. Uznano, że w III edycji dobrym uzupełnieniem konsekwentnego wzmocnienia przez Olimpiadę pozytywnego wizerunku przedsiębiorcy będzie uświadomienie uczestnikom, że o ostatecznym sukcesie w biznesie w dużym stopniu decydują elementy miękkie, z pogranicza ekonomii, zarządzania i psychologii.

Coraz większe znaczenie zasobów niematerialnych w gospodarce powoduje, że współczesny menedżer, oprócz wiedzy na temat tego, jaką strategię rozwoju przedsiębiorstwa wybrać, jak wzmocnić przewagi konkurencyjne, jaki model biznesowy przyjąć do realizacji stawianych celów strategicznych, musi także w coraz większym stopniu uwzględniać sposób kształtowania relacji międzyludzkich zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz organizacji. Aby skutecznie zarządzać zasobami niematerialnymi (kapitałem ludzkim, relacjami z klientami, kapitałem organizacyjnym), menedżer musi rozumieć mechanizm funkcjonowania człowieka w organizacji i wiedzieć, w jaki sposób oddziaływać na efekty pracy grupowej, jak wpływać na decyzje klientów, jak skutecznie negocjować, a także w jaki sposób motywować pracowników. Równie istotne znaczenie mają umiejętności komunikacji interpersonalnej, przeciwdziałania sytuacjom konfliktowym i podejmowania decyzji.

Hasło „Psychologia biznesu” odnosiło się przede wszystkim do trzech zagadnień:

- działania menedżerskie
- zachowania konsumenckie
- decyzje inwestorskie.

Spśród psychologicznych aspektów działań menedżerskich zostały poruszone między innymi następujące zagadnienia: funkcjonowanie człowieka w organizacji, praca grupowa i relacje w zespołach, wywieranie wpływu na decyzje klientów, negocjacje, motywowanie pracowników, komunikacja interpersonalna, konflikt w organizacji oraz podejmowanie decyzji.

W ramach tematu zachowania konsumentkie największy nacisk został położony na zjawiska poprzedzające nabywanie przez konsumenta dóbr i usług, zachodzące w trakcie tego procesu i następujące po nim, a także na kwestię, w jaki sposób przedsiębiorcy mogą wpływać na te zachowania.

Zagadnienie psychologii biznesu w decyzjach inwestorskich dotyczyło w największym stopniu problematyki ryzyka.

II edycja (rok szkolny 2006/2007)

Hasło przewodnie drugiej edycji Olimpiady brzmiało: **„Tworzenie wartości przedsiębiorstwa”**.

Niemal każde przedsiębiorstwo za podstawowy cel przyjmuje zwiększanie swojej wartości rynkowej. Aby zaspokoić oczekiwania właścicieli przedsiębiorstwa i instytucji finansujących działalność (banki, fundusze inwestycyjne), przedsiębiorstwo powinno generować zysk wyższy od kosztu pozyskanego kapitału, czyli zwiększać swoją wartość.

W ostatnich latach można było zaobserwować zmiany w modelu zwiększania wartości przedsiębiorstwa. W tradycyjnym modelu odbywa się ono głównie w oparciu o zasoby materialne (dostęp do surowców i środków finansowych), ale w ostatnich latach znacznie większy wzrost osiągają firmy, które bazują na wartościach niematerialnych. Szacuje się, że w gospodarce opartej na wiedzy około 75 proc. wartości współczesnej organizacji uzależnione jest od zasobów niematerialnych. Nie zawsze też nastawienie wyłącznie na zysk doprowadza do wzrostu wartości przedsiębiorstwa. Firmy, które nie osiągają wysokich zysków bieżących, mogą zwiększać swoją wartość rynkową – wystarczy, że inwestorzy giełdowi ocenią, że spółka może w przyszłości generować duże przychody i zyski. Często też ma miejsce sytuacja odwrotna.

Warto również pamiętać o społecznej odpowiedzialności biznesu i o wartościach społecznych, które odgrywają istotną rolę w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa oraz tworzeniu jego wartości.

Hasło przewodnie II edycji Olimpiady miało skłonić uczniów do zapoznania się z trzema zagadnieniami związanymi z wartością przedsiębiorstwa:

- sposoby i formy jego rozwoju
- problematyka pozyskiwania środków niezbędnych do finansowania strategii rozwoju (ze szczególnym uwzględnieniem rynku kapitałowego oraz oszczędności własnych przedsiębiorstw)
- kapitał intelektualny jako źródło wartości przedsiębiorstwa.

I edycja (rok szkolny 2005/2006)

Hasłem przewodnim I edycji Olimpiady była „Etyka w działalności biznesowej”.

Poprzez wybór tego tematu organizatorzy Olimpiady chcieli przybliżyć uczniom reguły, którymi powinni kierować się przedsiębiorcy, a także pokazać, że działalność biznesowa musi się opierać na zasadach etycznych. W przekonaniu organizatorów Olimpiady brak zachowań etycznych jest bolączką współczesnego świata. Pragnęli oni również zwrócić uwagę na społeczną odpowiedzialność biznesu, która polega (zgodnie z definicją Komisji Europejskiej) na dobrowolnym uwzględnianiu w strategii przedsiębiorstwa interesów społecznych, zagadnień ochrony środowiska, jak również relacji z różnymi grupami interesariuszy, takimi jak: pracownicy, klienci, podwykonawcy. Można uznać, że przedsiębiorstwo odpowiedzialne społecznie to takie, które wnosi pozytywny wkład do lokalnej społeczności, co oznacza, że cecha ta nie jest związana z wielkością firmy i rodzajem prowadzonej działalności. Zaangażowanie przedsiębiorstwa w problemy społeczności przynosi korzyści nie tylko otoczeniu, lecz także przedsiębiorstwu. Można do nich zaliczyć: tworzenie pozytywnego wizerunku, budowę zespołu pracowników identyfikujących się z celami przedsiębiorstwa, ich większą otwartość na innowacje, poprawę współpracy z kontrahentami, lepszy odbiór przez klientów, dobre relacje z lokalnymi władzami i większą otwartość władz na problemy przedsiębiorców. Ważne jest podejmowanie przez przedsiębiorstwa wyzwań i spełnianie oczekiwań całej społeczności.

Nagrody i uprawnienia

Satysfakcja z osiągniętych wyników to nie jedyna nagroda dla laureatów za kilkumiesięczny trud zmagania olimpijskich.

Ułatwienia w postępowaniach kwalifikacyjnych na studia

Laureaci i/lub finaliści Olimpiady, na mocy uchwał senatów poszczególnych uczelni, uzyskują specjalne uprawnienia w postępowaniach kwalifikacyjnych do szkół wyższych.

Nagrody rzeczowe dla laureatów i finalistów oraz ich opiekunów merytorycznych

Laureaci (miejsca 1–25) Olimpiady oraz ich opiekunowie otrzymują wysokiej klasy sprzęt cyfrowy o wartości różniącej się w zależności od zajętego miejsca.

Pakiety publikacji dla szkół laureatów

Szkoły laureatów Olimpiady zostaną uhonorowane zestawami publikacji przygotowujących uczniów do Olimpiady w kolejnym roku szkolnym.

Pakiety publikacji dla szkół na start

Szkoły, które dokonały zgłoszenia w danej edycji, mogą ubiegać się o publikacje stanowiące literaturę Olimpiady w otwartym naborze wniosków. Preferencje mają szkoły z mniejszych miejscowości.

Zachęcamy do odwiedzenia strony internetowej Olimpiady, na której są zamieszczone bieżące informacje na temat nagród i uprawnień.

Zmiany organizacyjne w kolejnych edycjach Olimpiady Przedsiębiorczości

Formuła Olimpiady Przedsiębiorczości podlega z roku na rok modyfikacjom służącym stwarzaniu zawodnikom coraz lepszych warunków rywalizacji.

W ciągu ostatnich lat pojawiło się kilka istotnych zmian w organizacji zawodów.

W VIII edycji Olimpiady wprowadzono zmianę w formule eliminacji okręgowych, która dotyczyła sposobu formowania zespołów rozwiązujących zadania sytuacyjne w drugiej części zawodów. Od VIII edycji po teście eliminacji okręgowych wyłanianych jest 10 liderów – uczniów, którzy uzyskali najwyższe wyniki na teście. Liderzy dobierają do swoich drużyn po czterech zawodników. Tak dobrane zespoły rozwiązują wybrane trzy z pięciu zadań i prezentują jedno z nich przed Komisją Okręgową.

Od IX edycji znaczącej zmianie uległ Regulamin Olimpiady, co było związane z koniecznością dostosowania go do formatu wymaganego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Zmianie uległa też formuła pierwszej części eliminacji centralnych – od IX edycji zawodnicy w ciągu 90 minut muszą zmierzyć się z testem składającym się z pytań o zróżnicowanej formie oraz napisać krótki esej na jeden z trzech podanych tematów.

X edycja nie przyniosła istotnych zmian organizacyjnych. W edycji XI natomiast wprowadzono nową koncepcję formuły II części zawodów centralnych. Od XI edycji zawodnicy nie przygotowują prezentacji przed zawodami, lecz w trakcie zawodów, co pozwala Komisji Centralnej lepiej ocenić ich przygotowanie merytoryczne, zrozumienie zagadnień ekonomicznych i biznesowych, jak również umiejętności prezentacji i odporność na stres.

Pozostałe zmiany Regulaminu służyły w większości konieczności dostosowania jego zapisów do wymogów nowelizacji rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 września 2014 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad z dnia 25 września 2014 r. (Dz. U. Nr 13, poz. 125 z późn. zm.).

W XII oraz XIII edycji nie wprowadzono żadnych istotnych zmian organizacyjnych względem XI edycji. Wprowadzono natomiast istotną zmianę dotyczącą ułatwień w postępowaniach kwalifikacyjnych finalistów oraz laureatów Olimpiady. Na mocy Uchwały Senatu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie laureaci i finaliści Olimpiady Przedsiębiorczości otrzymują w postępowaniu kwalifikacyjnym maksymalną liczbę punktów, a na mocy Uchwały Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie laureaci Olimpiady przyjmowani są także na jednolite studia magisterskie (po złożeniu wymaganych w procesie rekrutacji dokumentów).

W wyniku ewaluacji prowadzonej w kolejnych latach realizacji Olimpiady oraz konsultacji prowadzonych z Radą Konsultacyjną i przedstawicielami Komitetów Okręgowych w ramach XIV edycji Olimpiady wdrożone zostały istotne zmiany dotyczące organizacji oraz przebiegu zawodów.

W ramach organizacji poszczególnych etapów eliminacji zmianom uległy:

- eliminacje szkolne: wyniki testów eliminacji szkolnych zostały zweryfikowane przez urzędnika skanującego;
- eliminacje okręgowe (II etap – zadanie sytuacyjne):
  - zrezygnowano z przyznania tytułu lidera 10 najlepszym uczestnikom eliminacji okręgowych, zatem także celowego doboru składu przez liderów na rzecz dobierania zespołów w drodze losowania,

- prezentacje dziesięciu 5-osobowych zespołów odbywają się w parach zespołów, które wylosowały to samo zadanie sytuacyjne (z puli pięciu zadań), zaś rozwiązanie przygotowywały w tym samym czasie,
- pary zespołów w czasie obrony rozwiązania zadania sytuacyjnego przed komisjami okręgowymi zadają wzajemne pytania w odniesieniu do prezentacji rozwiązania,
- eliminacje okręgowe wyłaniają 100 najlepszych uczestników, zakwalifikowanych do eliminacji centralnych, spośród których na 75 zawodników składają się grupy 15 najlepszych z każdego okręgu, zaś na pozostałych 25 (tzw. lucky losers) – osoby z najlepszymi, kolejnymi wynikami z testu eliminacji okręgowych w skali ogólnokrajowej;
- eliminacje centralne:
  - wprowadzenie do testu wiedzy pytań otwartych i problemowych, przy jednoczesnej rezygnacji z eseju,
  - realizacja indywidualnej prezentacji w Elevator Pitch, podczas której 25 zawodników prezentuje przed Komisją Centralną pomysł na biznes, uprzednio wylosowany z puli pomysłów i przygotowany w czasie 30 minut,
  - wprowadzenie 3. etapu polegającego na udzielaniu przez zawodników odpowiedzi na pytania w formule teleturnieju „1 z 10”, podczas którego 10 najlepszych zawodników eliminacji centralnych odpowiada na pytania aż do wyłonienia zwycięzcy,
  - wyłonienie drogą trzech etapów eliminacji centralnych: 25 laureatów, 25 finalistów oraz 50 uczestników eliminacji centralnych.

Portal – wiedza, informacja, komunikacja

Efektywna komunikacja z osobami zainteresowanymi Olimpiadą, w szczególności z zawodnikami i ich opiekunami merytorycznymi, a także dostarczanie informacji dotyczących przebiegu Olimpiady są dla organizatorów bardzo ważne.

Najważniejszymi kanałami komunikacji są:

- o e-mail: biuro@olimpiada.edu.pl
- o profil w serwisie społecznościowym Facebook: <http://www.facebook.com/olimpiada.przedsiębiorczosci>
- o portal Olimpiady Przedsiębiorczości: www.olimpiada.edu.pl.

Portal jest źródłem aktualnych informacji organizacyjnych. Na portalu dostępny jest regulamin Olimpiady, program wraz z literaturą, zasady zapisów, przebieg zawodów oraz kalendarium bieżącej edycji.

Dostępne są informacje dotyczące komitetów Olimpiady wraz z danymi kontaktowymi, a także informacje na temat partnerów i sponsorów oraz nagród.

W formie newsów publikowane są informacje dotyczące bieżących kwestii organizacyjnych.

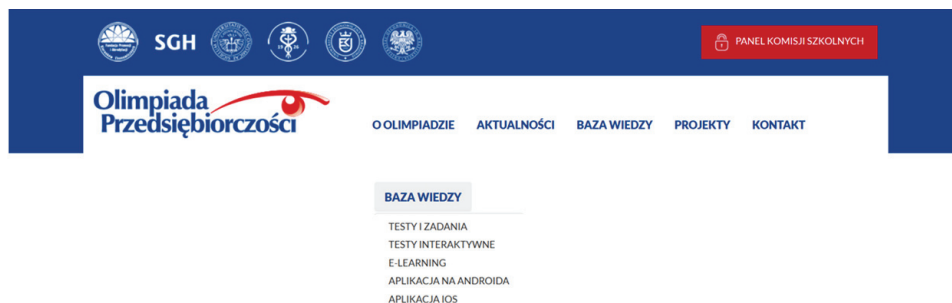

Osiemnaście lat realizacji Olimpiady pozwoliło zbudować pokaźne zasoby materiałów wspierających proces przygotowania do olimpijskich zawodów. Portal zatem – poza funkcją informacyjną – odgrywa bardzo ważną rolę edukacyjną. Jest źródłem wiedzy wspierającej przygotowania do zawodów zarówno zawodników, jak i opiekunów merytorycznych.

Stale aktualizowane, dostępne w różnych formach zasoby publikowane są na portalu Olimpiady pod nazwą Baza wiedzy.

Bazę wiedzy stanowią:

- o repozytorium testów z każdej edycji Olimpiady w trzech wariantach każdy: test (oryginalny), test z kluczem odpowiedzi, test z kluczem odpowiedzi oraz komentarzem eksperta,
- o testy interaktywne umożliwiające rozwiązywanie online losowo wybranych zestawów 50 pytań testowych,
- o materiały merytoryczne dotyczące hasła zmiennego, publikowane także w formie kursów e-learningowych na platformie e-learningowej Olimpiady,
- o informacja nt. aplikacji na telefon z oprogramowaniem android oraz IOS wraz z skierowaniem do stron umożliwiających ich bezpłatne pobranie.

Na portalu umieszczane są także fotorelacje z przebiegu eliminacji okręgowych i centralnych oraz Gali, filmy promocyjne, plakaty, broszury oraz publikacje olimpijskie.

Część II

Doświadczenia XVIII edycji

Przebieg XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości

Olimpiada rokrocznie budzi zainteresowanie tysięcy młodych ludzi. Podobnie było w edycji XVIII w roku szkolnym 2022/2023. Do etapu szkolnego zawodów zgłosiło się ponad 6 tysięcy uczniów z ponad 600 szkół.

Komitet Okręgowy	Liczba zawodników	Liczba szkół
SGH Warszawa	1163	150
UE Katowice	946	116
UE Kraków	1558	143
UE Poznań	1307	127
UE Wrocław	1145	73
Razem	6118	609

Zmagania olimpijskie przebiegały w trzech etapach.

Eliminacje szkolne odbyły się 1 grudnia 2022 r. równocześnie we wszystkich szkołach, które zgłosiły zawodników do Olimpiady. Zadaniem dla uczestników było rozwiązanie w ciągu 60 minut testu wiedzy zawierającego 50 pytań o różnicowanym stopniu trudności i wadze punktów. Testy były sprawdzane przez Komisje Szkolne, które następnie sporządzały protokoły w formie elektronicznej poprzez serwis internetowy Olimpiady. Poprawność wyników eliminacji szkolnych została zweryfikowana przez urzędników skanujące. Protokoły były weryfikowane przez odpowiedni Komitet Okręgowy oraz Komitet Główny. Z pięciu okręgów zakwalifikowano do kolejnego etapu 1254 osoby z 388 szkół.

Okręgi	Liczba zawodników	Liczba szkół
SGH Warszawa	250	97
UE Katowice	239	79
UE Kraków	266	88
UE Poznań	251	69
UE Wrocław	248	55
Razem	1254	388

Eliminacje okręgowe odbyły się 2 marca 2023 r. równocześnie we wszystkich okręgach, w siedzibach pięciu uczelni – współorganizatorów Olimpiady. Olimpiada na poziomie okręgowym składała się z dwóch etapów, które odbyły się tego samego dnia.

- I etap polegał na rozwiązaniu testu wiedzy o stopniu trudności wyższym niż w eliminacjach szkolnych; do II etapu zakwalifikowało się w każdym okręgu po 50 zawodników, którzy zdobyli na tym teście najwięcej punktów.
- II etap polegał na zespołowym rozwiązaniu studium przypadku, tj. zadania diagnostyczno-projektowego, a także na publicznej, zespołowej prezentacji tego rozwiązania. Przed II etapem eliminacji okręgowych zawodnicy utworzyli zespoły liczące po pięć osób. Składy poszczególnych zespołów zostały wyłonione spośród 50 uczestników każdego okręgu w drodze losowania.

Zwycięzcami eliminacji okręgowych Olimpiady zostało po 15 zawodników z każdego okręgu, którzy zdobyli największą liczbę punktów łącznie z testu i prac zespołowych. Ponadto 25 uczestników z najwyższą liczbą punktów z testu eliminacji okręgowych w skali ogólnokrajowej, spoza puli 75 uczniów wyłonionych w pierwszej kolejności, także uzyskiwało status zawodnika eliminacji centralnych (tzw. lucky losers).

Eliminacje centralne zostały przeprowadzone 6 kwietnia 2023 r. w Auli Głównej Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Składały się z trzech etapów organizowanych tego samego dnia.

- I etap polegał na rozwiązaniu testu wiedzy o stopniu trudności wyższym niż w eliminacjach okręgowych.
- W II etapie 25 zawodników z najwyższymi wynikami z testu dokonywało przed Komisją Centralną przedstawienia i obrony pomysłu na biznes wylosowanego w obecności Komisji z puli pomysłów na biznes.

Przebieg XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości

- III etap, w którym uczestniczyło 10 najlepszych zawodników, opierał się na formule teleturnieju „1 z 10”, a zatem polegał na zdobyciu możliwie największej liczby punktów w pytaniach w czasie rzeczywistym w celu wyłonienia zwycięzcy.

Zawody wyłoniły 26 laureatów i 25 finalistów. O miejscu na liście decydowała łączna liczba punktów uzyskanych w finale. Testy i zadania z eliminacji kolejnych stopni XVIII edycji Olimpiady zostały szczegółowo omówione w trzeciej części publikacji.

Gala XVIII edycji Olimpiady odbyła się 19 czerwca 2023 r. w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie.

Podczas Gali laureatom i ich opiekunom wręczone zostały dyplomy oraz nagrody rzeczowe.

Galę tradycyjnie uświetnił występ chóru.

Nie mogło zabraknąć wyśmienitego tortu.

Poczet laureatów XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości

I miejsce, pkt 95,33

Mateusz Denysiuk

V Liceum Ogólnokształcące
im. S. Żeromskiego w Gdańsku

Opiekun merytoryczny
Małgorzata Bąk

II miejsce, pkt 87,33

Jan Wiktorzak

VI Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi
im. Jana Kochanowskiego w Radomiu

Opiekun merytoryczny
Barbara Modrykamień

III miejsce, pkt 86,17

Aleksander Stopka

V Liceum Ogólnokształcące
w Bielsku-Białej

Opiekun merytoryczny
Beata Odrobińska-Podsiadło

IV miejsce, pkt 85,67

Patrycja Smetoch

III Liceum Ogólnokształcące

im. Bohaterów Westerplatte w Gdańsku

Opiekun merytoryczny

Jacek Brzeziński

V miejsce, pkt 84,33

Dawid Urban

V Liceum Ogólnokształcące

im. ks. J. Poniatowskiego w Warszawie

Opiekun merytoryczny

Agnieszka Sauter

VI miejsce, pkt 83,83

Maciej Boruń

III Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi

im. S. Żeromskiego w Bielsku-Białej

Opiekun merytoryczny

Dorota Szkucik

VII miejsce, pkt 83,33

Dawid Dunst

II Liceum Ogólnokształcące

im. Mieszka I w Szczecinie

Opiekun merytoryczny

Danuta Borek

VIII miejsce, pkt 83,33

Wiktor Tuczapski

IX Liceum Ogólnokształcące

im. C. K. Norwida w Częstochowie

Opiekun merytoryczny

Julia Szlenk

IX miejsce, pkt 82,67

Patryk Kurnik

Zespół Szkół Ekonomicznych

im. W. Stysia w Świdnicy

Opiekun merytoryczny

Jolanta Brońska

X miejsce, pkt 82,00

Alicja Jajor

XI Liceum Ogólnokształcące

im. M. Reja w Warszawie

Opiekun merytoryczny

Jarosław Lewandowski

XI miejsce, pkt 78,33

Maja Kozłowska

XXXIV Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami

Dwujęzycznymi im. Miguela de Cervantesa w Warszawie

Opiekun merytoryczny

Iwona Śródka

XII miejsce, pkt 77,17

Bartosz Wysocki

VIII Liceum Ogólnokształcące w ZSMiO
im. H. Chrzanowskiej w Bielsku-Białej

Opiekun merytoryczny

Anna Handzlik

XIII miejsce, pkt 77,00

Zofia Szwałd

V Liceum Ogólnokształcące
im. S. Żeromskiego w Gdańsku

Opiekun merytoryczny

Małgorzata Bąk

XIV miejsce, pkt 76,33

Mateusz Gołoś

V Liceum Ogólnokształcące
im. ks. J. Poniatowskiego w Warszawie

Opiekun merytoryczny

Agnieszka Sauter

XV miejsce, pkt 75,50

Mateusz Sawa

XXVII Liceum Ogólnokształcące
im. T. Czackiego w Warszawie

Opiekun merytoryczny

Piotr Głogowski

XVI miejsce, pkt 75,00
Mateusz Krzyżański
Liceum Ogólnokształcące nr III
im. A. Mickiewicza we Wrocławiu

Opiekun merytoryczny
Marta Helt

XVII miejsce, pkt 73,50
Katarzyna Koleśnik
XXXIII Liceum Ogólnokształcące Dwujęzyczne
im. M. Kopernika w Warszawie

Opiekun merytoryczny
Zbigniew Zaniewicz

XVIII miejsce, pkt 72,33
Artur Świder
II Liceum Ogólnokształcące im. M. Konopnickiej
w Nowym Sączu

Opiekun merytoryczny
Małgorzata Adamek

XIX miejsce, pkt 71,50
Jakub Karaszkiwicz
IV Liceum Ogólnokształcące im. rtm. Witolda Pileckiego
w Piasecznie

Opiekun merytoryczny
Karina Jeżowska

XX miejsce, pkt 70,33

Eliza Sokołowska

XXIV Liceum Ogólnokształcące
im. C. K. Norwida w Warszawie

Opiekun merytoryczny
Katarzyna Marasik-Burek

XXI miejsce, pkt 70,17

Maria Grzegorzczak

Liceum Ogólnokształcące nr III
im. A. Mickiewicza we Wrocławiu

Opiekun merytoryczny
Marta Helt

XXII miejsce, pkt. 68,00

Milena Krysztopa

CLV LO z Oddziałami Dwujęzycznymi
im. Bohaterek Powstania Warszawskiego

Opiekun merytoryczny
Agnieszka Chabowska-Litka

XXIII miejsce, pkt. 63,00

Remigiusz Maciewicz

II Liceum Ogólnokształcące
im. prof. K. Morawskiego w Przemyślu

Opiekun merytoryczny
Rafał Paśko

XXIV miejsce, pkt 62,83

Mikołaj Dudek

Zespół Szkół Licealnych i Ekonomicznych
nr 1 w Warszawie

Opiekun merytoryczny
Ewa Kłysik

XXV miejsce, pkt 62,17

Szymon Wiśniewski

I Liceum Ogólnokształcące
im. Ziemi Kujawskiej we Włocławku

Opiekun merytoryczny
Tatiana Glapiak

XXVI miejsce, pkt 44,00

Maciej Karwik

V Liceum Ogólnokształcące
im. S. Żeromskiego w Gdańsku

Opiekun merytoryczny
Dominika Zielińska

Ranking szkół

Szkoły, których uczniowie odnoszą największe sukcesy w Olimpiadzie Przedsiębiorczości, a także te placówki, które promują przedsiębiorczość wśród uczniów i szeroko popularyzują edukację ekonomiczną, zasługują na szczególne wyróżnienie.

W poniższym rankingu prezentujemy szkoły, które poszczycić się mogą największą liczbą laureatów w osiemnastoletniej historii Olimpiady. Liderem tej rywalizacji nadal – pomimo braku sukcesów w ostatnich dwóch edycjach – pozostaje Liceum Ogólnokształcące nr XIV im. Polonii Beligijskiej we Wrocławiu z 17 laureatami Olimpiady.

Szkoły z największą liczbą laureatów

Pozycja w rankingu	Nazwa szkoły	edycja I–XV	XVI edycja	XVII edycja	XVIII edycja	Razem
1.	Liceum Ogólnokształcące nr XIV im. Polonii Beligijskiej we Wrocławiu	15	2	0	0	17
2.	I Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika w Łodzi	14	0	1	0	15
2.	III Liceum Ogólnokształcące im. Marynarki Wojennej RP w Gdyni	13	1	1	0	15
3.	LXIV Liceum Ogólnokształcące im. S. I. Witkiewicza w Warszawie	13	1	0	0	14
3.	V Liceum Ogólnokształcące w Bielsku-Białej	11	1	1	1	14
4.	V Liceum Ogólnokształcące im. A. Witkowskiego w Krakowie	13	0	0	0	13
5.	XXVII Liceum Ogólnokształcące im. T. Czackiego w Warszawie	10	1	0	1	12
5.	Publiczne Liceum Ogólnokształcące nr II im. M. Konopnickiej w Opolu	12	0	0	0	12
6.	I Liceum Ogólnokształcące im. S. Staszica w Lublinie	10	0	0	0	10
6.	VIII Liceum Ogólnokształcące im. Władysława IV w Warszawie	10	0	0	0	10
6.	Liceum Ogólnokształcące nr III im. A. Mickiewicza we Wrocławiu	9	0	0	1	10
7.	VI Liceum Ogólnokształcące im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy	9	0	0	0	9
7.	XIII Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie	6	2	1	0	9
7.	V Liceum Ogólnokształcące im. S. Żeromskiego w Gdańsku	2	1	3	3	9

Pozycja w rankingu	Nazwa szkoły	edycje I–XV	XVI edycja	XVII edycja	XVIII edycja	Razem
8.	I Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Białymstoku	7	1	0	0	8
9.	IV Liceum Ogólnokształcące im. T. Kościuszki w Toruniu	7	0	0	0	7
9.	I Liceum Ogólnokształcące im. E. Dembowskiego w Zielonej Górze	7	0	0	0	7
10.	Liceum Akademickie w Zespole Szkół Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu	6	0	0	0	6
10.	Liceum Ogólnokształcące im. św. Jadwigi Królowej w Kielcach	6	0	0	0	6
10.	Liceum Ogólnokształcące im. Komisji Edukacji Narodowej w Stalowej Woli	6	0	0	0	6
10.	XXXIII Liceum Ogólnokształcące im. M. Kopernika w Warszawie	5	0	0	1	6

Szkoły z największą liczbą zgłoszeń w XVIII edycji

Pozycja w rankingu	Nazwa szkoły	Zgłoszeni zawodnicy w eliminacjach szkolnych XVIII edycji
1.	Liceum Ogólnokształcące nr XIV im. Polonii Belgijskiej we Wrocławiu	155
2.	Technikum im. J. Piłsudskiego w Brzesku	60
3.	Uniwersyteckie Liceum Ogólnokształcące w Toruniu	55
4.	Zespół Szkół Ekonomicznych im. ks. J. S. Pasierba w Tczewie	52
5.	Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. ks. prof. J. Tischnera w Limanowej	51
6.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Grodkowie	50
6.	I Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Jana Długosza w Nowym Sączu	50
7.	Zespół Szkół nr 2 w Rzeszowie	49
7.	Technikum w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Sycowie	49
8.	Zespół Szkół w Mogilnie	48

Zwycięzca o Olimpiadzie

Zwycięzcą XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości został Mateusz Denysiuk z V Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Gdańsku. Zapytaliśmy laureata o wrażenia po zawodach, opinię o Olimpiadzie i plany na przyszłość.

- *Panie Mateuszu, pierwsze miejsce w tak dużych, ogólnopolskich zawodach to ogromny sukces. Jeszcze raz gratulujemy tego osiągnięcia. Jak odebrali Państwo – Pan i Pana bliscy – finałny werdykt Komisji Centralnej? Czym dla Pana jest to zwycięstwo?*
  - Konkurencja w olimpiadzie była na najwyższym poziomie, dlatego emocje nie opadały do samego końca. Ostateczny wynik to z pewnością była wielka niespodzianka, niesamowicie cieszyłem się, że moja nauka i wysiłek przyniosły tak wspaniały sukces. Wielu moich przyjaciół i znajomych również brało udział w olimpiadzie, dlatego świętowali ze mną na miejscu. Pierwszy telefon odebrali oczywiście rodzice, myślę że ta wiadomość w dużym stopniu umiliła im wieczór, radości i gratulacjom nie było końca. Samo zwycięstwo wraz ze wszystkimi zaszczytami z nim związanymi jest jednak tylko kolejnym krokiem na mojej drodze i kolejnym wyzwaniem, któremu sprostałem. To z pewnością utwierdza w wierze we własne umiejętności i napędza do realizacji kolejnych celów.

- *Obszar tematyczny tegorocznej Olimpiady związany był z nową podstawą programową przedmiotu biznes i zarządzanie, z ukierunkowaniem na zarządzanie projektami. Jak Pan się czuje w tej tematyce? Czy koncentracja programu zawodów w kolejnych szczeblach eliminacji na zarządzaniu projektami była dla Pana ułatwieniem problemem?*
  - Tematyka zarządzania projektami w teorii wydaje się prosta, lecz w praktyce może przysparzać wielu trudności. Z olimpijskimi zadaniami poradziłem sobie znakomicie, ale chciałbym spróbować swoich sił w zarządzaniu prawdziwym projektem, być może już niedługo uda mi się zacząć moją pierwszą przygodę w zespole projektowym. Jeżeli chodzi o koncentrację na tej tematyce w kolejnych etapach, moim zdaniem było to spore ułatwienie, lubię takie ukierunkowane zadania, a w miarę wąska literatura tematyczna pozwalała zgłębić temat zamiast poruszania się tylko po powierzchni zagadnienia.

- *Który typ zadań olimpijskich był dla Pana wyzwaniem, a który pozwolił Panu pokazać swój potencjał?*
  - Trudne okazały się dla mnie niektóre zadania zamknięte, wymagające nie tylko szerokiej wiedzy, lecz również jej właściwego użycia przy wyborze odpowiedzi. Bardzo cieszyłem się natomiast ze wszystkich okazji na prezentację, zarówno na etapie okręgowym, jak i podczas finału. Wypowiedzi ustne to mój żywioł, ogromnie lubię dyskutować na różne tematy i opowiadać o ciekawych pomysłach. Może często jestem zbyt gadatliwy, ale w tej sytuacji to zdecydowanie pomogło (śmiech).

- *Jak Pan ocenia poziom tegorocznej edycji?*
  - Wszystkie etapy zostały profesjonalnie przeprowadzone, bardzo doceniam również znaczącą zmianę w pytaniach, które bardziej niż w poprzednich edycjach skoncentrowane były na temacie zmiennym oraz opierały się na odświeżonej liście lektur. Takie nowości były niezwykle potrzebne i z pewnością dodatkowo podniosą rangę i prestiż tej olimpiady, stawiając coraz to ambitniejsze wyzwania przed uczestnikami.

- *Olimpiada Przedsiębiorczości to niemal cały rok szkolny przygotowań. Co w tym czasie było dla Pana kluczowe?*
  - Przede wszystkim wsparcie ze strony moich najbliższych, którzy zawsze pomagali mi w trudnych chwilach, a także okresach chwilowego zwątpienia czy spadku motywacji. Dzięki nim mogłem każdego dnia z pełną werwą zabierać się do nauki, która stawała się przez to bardzo satysfakcjonująca.

- *Jest pan zwycięzcą Olimpiady Przedsiębiorczości, zatem mam dla Pana ostatnie zadanie: proszę napisać wzór na sukces w Olimpiadzie Przedsiębiorczości.*
  - Jest to niesamowicie proste, sukces w olimpiadzie = $A*B+C$, gdzie A to liczba godzin spędzonych na nauce, B to liczba przeczytanych książek, a C to współczynnik składający się z poziomu koncentracji, szczęścia i ilości wypitej kawy (śmiech). A mówiąc poważnie, wynik w olimpiadzie jest jak ciasto pieczone z wielu różnych składników. Ważne są oczywiście te wymienione już przeze mnie, ale kluczowym jest wiara kucharza (uczestnika olimpiady) w to, że końcowy rezultat przekroczy oczekiwania wszystkich. Ostatecznie, jeżeli sam cukiernik nie uwierzy w doskonałość swojego wyrobu, nie ma szans na jakikolwiek sukces.

- *Jakie rady przekazałby Pan zawodnikom kolejnych edycji Olimpiady?*
  - Przede wszystkim nie poddawajcie się, wiercie we własne możliwości, ale nie koncentrujcie się tylko i wyłącznie na nauce. Konkurencja jest ogromna, a kluczową rolę może odegrać dyspozycja dnia, której warto pomóc właściwym odpoczynkiem. Warto również współpracować i dzielić swoją pasję z innymi, dzięki temu powstaje jeszcze większa motywacja do pracy.

- *W tym roku zakończył Pan naukę w liceum. Czy zdradzi nam Pan, na jakiej uczelni będzie można Pana spotkać od października?*
  - Wybieram się do Warszawy, będę studiował równoległe w Szkole Głównej Handlowej oraz na Uniwersytecie Warszawskim. Już nie mogę się doczekać nowych wyzwań związanych ze studiami oraz okazji do poznania wielu ciekawych osób.

- *Na jakim stanowisku widzi Pan siebie po zakończeniu studiów? Czy myśli Pan o założeniu własnej firmy?*
  - W tej chwili trudno mi dokładnie powiedzieć, jaką pracę będę wykonywał po studiach, możliwości jest dużo, jednak myślę, że będzie to coś związanego z finansami. Jeżeli chodzi o założenie własnej firmy, jest to moje marzenie, ale bardziej w długoterminowej perspektywie. Chciałbym najpierw zebrać doświadczenie w zawodzie, a potem prowadzić przedsiębiorstwo właśnie z nim związane.

- *Na zakończenie pytanie o plany wakacyjne: jaka jest Pana recepta na efektywny odpoczynek?*
- Przed wszystkim różnorodność. Bardzo lubię podróżować, mam w planach kilka zagranicznych i krajowych wyjazdów. Niezależnie od miejsca: czy będzie to tydzień błogiego relaksu u babci na wsi, czy też zwiedzanie pełnego turystów miasta, zawsze staram się znaleźć chwilę dla siebie, a jednocześnie się nie nudzić. Ważna jest też forma wypoczynku: lubię spędzać czas aktywnie, na przykład żeglując, pływając czy też grając w piłkę nożną lub w tenisa. Dzięki temu odpoczywam zarówno fizycznie, jak i mentalnie.
- *Dziękuję bardzo za udzielone odpowiedzi i życzę nie tylko udanych wakacji, ale również sukcesów w dalszej nauce.*
- Dziękuję również, to była dla mnie przyjemność.

Opiekun o Olimpiadzie

Sukcesy laureatów podczas Olimpiady Przedsiębiorczości to także zasługa ich opiekunów merytorycznych, których funkcję pełnią przede wszystkim nauczyciele podstaw przedsiębiorczości. O przygotowaniach do zawodów, a także o dobrych praktykach w nauczaniu przedsiębiorczości rozmawiamy z Panią Małgorzatą Bąk, nauczycielką zwycięzcy XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości – Mateusza Denysiuka z V Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Gdańsku.

- *Pani Profesor, Pani podopieczny został zwycięzcą Olimpiady. To także Pani sukces – jako opiekuna. Serdecznie gratulujemy! Czy takie finalne rozstrzygnięcie wielomiesięcznych zmagania olimpijskich było dla Pani zaskoczeniem? Jak się czuje mentor zwycięzcy?*
- Kiedy obserwowałam rozwój Mateusza od pierwszej klasy liceum, jego zapał i pracowitość, wiedziałam, że osiągnie bardzo dużo. Pierwsze miejsce Mateusza nie było dla mnie zaskoczeniem, ale wiedziałam, że nie będzie to łatwe, ponieważ pozostali uczestnicy mieli bardzo szeroką wiedzę i poświęcili wiele czasu na przygotowania. Im również gratuluję zdobytych laurów.
Muszę przyznać, że jestem dumna nie tylko z tego, co osiągnął Mateusz, ale też inni uczniowie z naszej szkoły.
- *Jakie cechy pozwoliły Mateuszowi odnieść sukces? Czy stoi za tym jego wiedza, jakieś szczególnie umiejętności i predyspozycje, czy może właściwe postawy? Co charakteryzuje zwycięzcę Olimpiady?*

- Mateusz jest uczniem wszechstronnie uzdolnionym (w tym roku szkolnym był laureatem czterech olimpiad przedmiotowych), interesuje się więc nie tylko szeroko rozumianą ekonomią i przedsiębiorczością. Ale z pewnością bardzo dużo zawdzięcza swojej ciężkiej, wieloletniej pracy. Nauczył się też dużo, pomagając innym uczniom z naszej szkoły, prowadząc koło wiedzy dla młodszych kolegów.

- *Co Pani zdaniem jest kluczowe w przygotowywaniu młodzieży do Olimpiady Przedsiębiorczości? Jakie metody pracy Pani preferuje?*
- Przede wszystkim staram się, aby lekcje przedsiębiorczości były ciekawe, odnosiły się do aktualnych wydarzeń i zainteresowały uczniów. Tak prowadzę zajęcia, aby odkryć ich talenty i zainteresowania. W mojej opinii ważne jest, aby zachęcać uczniów do udziału w konkursach, olimpiadach, projektach. Prowadzę kółko olimpijskie dla młodzieży, przybliżam tematykę olimpiady i wspólnie rozwiązujemy zadania. Ale najważniejsza i tak jest ciężka, indywidualna praca ucznia. I w tym trzeba go wspierać. Stworzyć zespół oparty na zaufaniu i dzieleniu się wiedzą.

- *Które z olimpijskich zadań, w Pani ocenie, pozwala pokazać potencjał ucznia?*
- Myślę, że zadania testowe sprawdzają wiedzę uczniów, ale to case study i elevator pitch pozwalają dostrzec w uczniu to coś, ten błysk geniuszu.

- *Co sprawia uczniom najwięcej trudności podczas przygotowań? Do którego szczebla eliminacji lub do jakiego typu zadań olimpijskich potrzebne są szczególne przygotowania?*
- Schody zaczynają się przy drugim etapie. Nie wiadomo, na kogo się trafi w drużynie, jeśli się przejdzie do etapu ustnego, więc trzeba być bardzo dobrze przygotowanym. Ale etap centralny to już gra o wszystko. Bardzo trudny całodzienny etap, mocna konkurencja, trzeba zabłysnąć, przedstawiając swój pomysł na biznes – tu nie wystarczy wiedza z podręcznika. Ważna jest na tym etapie osobowość ucznia, to, jak się zaprezentuje.

- *Jakie korzyści, w Pani ocenie, przynosi młodej utalentowanej osobie udział w Olimpiadzie?*
- Oprócz nagród i indeksu na studia, co jest oczywiście ważne, dostaje szansę poznania ludzi o podobnych zainteresowaniach – takich jak on. I to może w przyszłości przynieść wymierne korzyści.

- *Jakie rady przekazałaby Pani innym nauczycielom przedsiębiorczości, by ich lekcje były inspirujące i pozwalały wyłaniać młode talenty – przyszłych laureatów Olimpiady? Gdybyśmy pokusili się o opracowanie wzoru na sukces w Olimpiadzie, jak by on wyglądał?*
- Nauczyciele powinni stworzyć zespół wzajemnie wspierających się uczniów. Taki, który dzieli się wiedzą. Wiem, że to nie jest łatwe, ale przynosi efekty.

- Dziękujemy za rozmowę.

Część III

Wiedza, umiejętności,
postawy –
testy i zadania XVIII edycji

Test z zawodów szkolnych z komentarzami

Pod każdym z pytań publikujemy komentarz merytoryczny.

1. (1 pkt) H. J. Leavitt w modelu organizacji nie uwzględnił:
  - a) struktury
  - b) ludzi
  - c) **kapitału**
  - d) celów

Komentarz eksperta: W najczęściej przywoływanym modelu organizacji H. J. Leavitt umieścił: ludzi, cele i zadania, strukturę i technikę.

2. (1 pkt) Minimalna liczba wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wynosi:
  - a) **1**
  - b) 2
  - c) 3
  - d) 5

Komentarz eksperta: Od 1989 r. możliwe jest utworzenie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przez jednego wspólnika.

3. (1 pkt) W diagramie Ishikawy zdefiniowany problem jest zapisywany na:
  - a) osi Y
  - b) **poziomym wektorze**
  - c) pierwszym rozgałęzieniu diagramu
  - d) centralnym kole diagramu

Komentarz eksperta: Diagram Ishikawy stanowi graficzną prezentację analizy wzajemnych powiązań w formie wykresu przypominającego rybią ość lub jodełkę. Problem do rozwiązania zapisuje się na poziomych wektorze, a poszczególne kategorie przyczyn na rozgałęzieniach.

4. (1 pkt) Który element nie występuje w modelu 4P:
- Product (produkt)
  - Place (dystrybucja)
  - People (ludzie)**
  - Promotion (promocja)

Komentarz eksperta: Marketingowa koncepcja 4P obejmuje: produkt, cenę, promocję i dystrybucję.

5. (1 pkt) W typologii H. Mintzberga jedną z ról decyzyjnych kierownika jest rola:
- propagatora
  - negocjatora**
  - łącznika
  - przywódcy

Komentarz eksperta: H. Mintzberg wskazał 10 ról kierowniczych: reprezentanta, przywódcy, łącznika (w ramach ról interpersonalnych), obserwatora, propagatora, rzecznika (w grupie ról informacyjnych), przedsiębiorcy, przeciwdziałającego zakłóceniom, dysponenta zasobów i negocjatora. Cztery ostatnie są rolami decyzyjnymi.

6. (1 pkt) W turkusowej strukturze organizacyjnej „zespołem zadaniowym” określa się:
- każdy zespół ludzi powołanych do wspólnego wykonywania określonych zadań**
  - sztab ludzi pracujących samodzielnie nad projektami
  - pracowników powiązanych ze sobą i funkcjonujących w pewnej hierarchicznej strukturze organizacyjnej
  - zespół pracowników realizujących zadania o podobnym charakterze

Komentarz eksperta: W turkusowej strukturze organizacyjnej „zespołem zadaniowym” określa się każdy zespół ludzi powołanych do wspólnego wykonywania określonych zadań.

Źródło: Blikle A. J., *Doktryna jakości. Rzecz o turkusowej samoorganizacji*, wyd. 3, Onepress, Gliwice 2022.

7. (1 pkt) Zasada 4W, odnosząca się do pojęcia dobrej pracy, uwzględnia:
- wolność, współpracę, wartości, wybór
  - wynagrodzenie, wizję firmy, wartości, wytrwałość
  - wytrwałość, współpracę, wizjonerstwo, wybór
  - wynagrodzenie, współpracę, wartości, wybór**

Komentarz eksperta: Zasada 4W, odnosząca się do pojęcia dobrej pracy, uwzględnia: wynagrodzenie, współpracę, wartości, wybór.

Źródło: Blikle A. J., *Doktryna jakości. Rzecz o turkusowej samoorganizacji*, wyd. 3, Onepress, Gliwice 2022.

8. (1 pkt) Który z elementów nie należy do podstaw koncepcji Just in Time:
- zero zapasów
  - małe, częste uzupełnianie ilości produktów
  - duża ilość defektów**
  - krótkie cykle realizacji zamówień

Komentarz eksperta: U podstaw koncepcji Just in Time leżą 4 główne założenia: zero zapasów, krótkie cykle realizacji zamówień, małe, częste uzupełnianie ilości produktów, zero defektów (wysoka jakość).

Źródło: Szymańska K. (red.), *Kompendium metod i technik zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste – imprint GAB Media, Łódź 2019.

9. (1 pkt) Wskaż czynnik zagrożenia o charakterze organizacyjno-kadrowym, który towarzyszy procesowi outsourcingu:
- trudności z zapewnieniem oryginalności własnych wyrobów w sytuacji zakupu półproduktów, komponentów lub usług powszechnie dostępnych na rynku
  - niebezpieczeństwo przenikania poufnych informacji poza strukturę organizacji
  - obsługa zewnętrzna nieodpowiadająca ustalonym parametrom, na przykład zrealizowana w niewłaściwym terminie, niewłaściwej jakości czy niewłaściwej ilości
  - trudności w wypracowaniu prawidłowej współpracy między firmą macierzystą i usługową, często z uwagi na niską lojalność partnerów**

Komentarz eksperta: Czynnikiem zagrożenia o charakterze organizacyjno-kadrowym, który towarzyszy procesowi outsourcingu są trudności w wypracowaniu prawidłowej współpracy między firmą macierzystą i usługową, często z uwagi na niską lojalność partnerów.

Źródło: Szymańska K. (red.), *Kompendium metod i technik zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste – imprint GAB Media, Łódź 2019.

10. (1 pkt) Co reprezentują: planowanie i podejmowanie decyzji, organizowanie, motywowanie i przewodzenie, kontrolowanie?
- cechy strategii
  - funkcje zarządzania**
  - etapy cyklu działania zorganizowanego
  - elementy organizacji w modelu systemowym

Komentarz eksperta: Zarządzanie rozpatrywane jest najczęściej przez pryzmat funkcji tego procesu. Zgodnie z ogólnie przyjętą definicją podstawowymi funkcjami zarządzania są: planowanie i podejmowanie decyzji, organizowanie, motywowanie i przewodzenie, kontrolowanie.

Źródło: Zakrzewska-Bielawska A. (red.), *Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź 2020.

11. (1 pkt) Rafał Brzoska – polski przedsiębiorca, menedżer, inwestor i mecenas start-upów, założył firmę:
- Semilac
  - 4F
  - Wittchen
  - InPost**

Komentarz eksperta: Rafał Brzoska (ur. 13 listopada 1977 w Raciborzu) - absolwent I LO im. Kasprowicza w Raciborzu i krakowskiej Akademii Ekonomicznej. Twórca, założyciel, współwłaściciel i prezes zarządu Grupy Integer.pl. W 2006 roku założył firmę InPost i zorganizował w Polsce sieć samoobsługowych paczkomatów.

InPost jest operatorem logistycznym sieci paczkomatów umożliwiającymi całodobowo samodzielne nadawanie i odbieranie przesyłek w wybranej przez klienta lokalizacji.

Urządzenia zlokalizowane są w bliskim sąsiedztwie osiedli oraz sklepów i czynne są 24/7.

Obecnie InPost zmierza w kierunku posiadania 20 tys. paczkomatów w Polsce na koniec 2022 roku, gdy po pierwszym półroczu miał ich blisko 18,5 tys.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Rafa%C5%82_Brzoska

<https://pl.wikipedia.org/wiki/InPost>

<https://www.money.pl/gospodarka/inpost-opublikowal-wyniki-finansowe-za-ii-kwartal-2022-r-kurs-spolki-gwaltownie-wgore-6807653980293632a.html>

12. (1 pkt) Która z poniższych form struktur organizacyjnych uznawana jest za podstawową?
- procesowa
  - wirtualna
  - fraktalna
  - macierzowa**

Komentarz eksperta: Struktury podstawowe wyodrębniono w okresie rozwoju nauk o zarządzaniu, a wśród nich ze względu na różny stopień zdolności dostosowawczych wyróżnia się m.in. strukturę macierzową. Przybiera ona postać macierzy, w której kolumny przedstawiają więzi funkcjonalno-służbowe, a wiersze – więzi techniczno-służbowe. Komórki znajdujące się na przecięciach kolumn i wierszy nazywa się dualizmem uprawnień decyzyjnych, gdyż są podwójnie podporządkowane. Oznacza to, że podwładni podlegają zarówno kierownikowi funkcjonalnemu (np. zaopatrzenie, produkcja, marketing) oraz kierownikowi przedsięwzięcia (zadania). Struktury macierzowe stosowano często w przemyśle lotniczym oraz kosmonautycznym, obecnie można je spotkać w instytucjach naukowo-badawczych, biurach projektów, firmach konsultingowych.

Natomiast rozwój nowoczesnych koncepcji i metod zarządzania, podejmowanie działań kooperacyjnych przez przedsiębiorstwa oraz rozwój technik informacyjnych i narzędzi informatycznych doprowadziły do powstania nowoczesnych struktur organizacyjnych takich jak np.:

- Struktura procesowa – jest płaska i właściwie pozbawiona hierarchii, występują tam zespoły odpowiedzialne za procesy, gdzie właściciel procesu (lider) dobiera skład zespołu. Główne jednostki organizacyjne organizuje się wokół tych procesów. Na skutek delegowania uprawnień i odpowiedzialności liderom struktura ta cechuje się znaczną decentralizacją.

- Struktura wirtualna – tworzona jest na zasadzie dobrowolności, jej uczestnicy wchodzą ze sobą w różnego rodzaju związki, by osiągać wspólne cele, przy czym ważną rolę w koordynacji ich działań odgrywa technologia informacyjna. Powiązania między uczestnikami opierają się na etyce i zaufaniu, co powoduje, że struktura ta charakteryzuje się silną decentralizacją, brakiem hierarchii oraz niskim stopniem formalizacji.
- Struktura fraktalna – składa się z fraktali, czyli samodzielnie działających jednostek. Struktura tego typu jest płaska, zdecentralizowana oraz bardzo elastyczna. Zarządzający fraktalami pełnią funkcję koordynatorów i ekspertów, a nie nadzorców. Podstawową formą pracy jest praca zespołowa, dzięki czemu cechuje się niewielką formalizacją.

Źródło: Zakrzewska-Bielawska A. (red.), *Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź 2020.

13. (1 pkt) Styl kierowania polegający na dużym zainteresowaniu celem oraz małym zainteresowaniu ludźmi, gdzie menedżer skupia się na zadaniach, przydzielaniu czynności oraz egzekwowaniu rezultatów to styl:
- a) niezaangażowany
  - b) **dyrektywny**
  - c) konsultatywny
  - d) towarzyski

Komentarz eksperta: Poprawna jest odpowiedź styl dyrektywny, gdyż:

- styl niezaangażowany oznacza niewielkie zainteresowanie zarówno zadaniami, jak i ludźmi,
- styl konsultatywny oznacza duże zainteresowanie zarówno celem, jak i ludźmi,
- styl towarzyski oznacza duże zainteresowanie ludźmi, lecz niewielkie samym celem.

Źródło: Zakrzewska-Bielawska A. (red.), *Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź 2020.

14. (1 pkt) Z ilu etapów składa się klasyczny cykl życia produktu?
- a) trzech
  - b) **czterech**
  - c) sześciu
  - d) siedmiu

Komentarz eksperta: Klasyczny cykl życia produktu składa się z czterech podstawowych etapów:

- wprowadzenie na rynek,
- wzrost,
- dojrzałość,
- spadek, schyłek lub wycofanie.

Źródło: Szymańska K. (red.), *Kompendium technik i metod zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.

15. (1 pkt) Obrót roczny dużego przedsiębiorstwa przekracza:
- a) 20 mln euro
  - b) 30 mln euro
  - c) 40 mln euro
  - d) **50 mln euro**

Komentarz eksperta: Duże przedsiębiorstwo to przedsiębiorstwo zatrudniające 250 i więcej pracowników, lub którego roczny obrót przekracza 50 milionów euro, lub całkowity bilans roczny przekracza 43 miliony euro.

Średnie przedsiębiorstwo to przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 250 pracowników, którego roczny obrót nie przekracza 50 milionów euro lub całkowity bilans roczny nie przekracza 43 milionów euro.

Małe przedsiębiorstwo to przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 50 pracowników, którego roczny obrót oraz/lub całkowity bilans roczny nie przekracza 10 milionów euro.

Mikroprzedsiębiorstwo to przedsiębiorstwo zatrudniające mniej niż 10 pracowników, którego roczny obrót oraz/lub całkowity bilans roczny nie przekracza 2 milionów euro.

Źródło: <https://pfr.pl/sloownik/sloownik-duze-przedsiębiorstwo.html>

Katner W. J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, wyd. 3, Wolters-Kluwer, Warszawa 2020.

16. (1 pkt) W 2022 r. płaca minimalna brutto dla umowy o pracę wynosi i) i jest o ii) wyższa od płacy minimalnej w 2021 r.:
- a) i) 3100,00 zł, ii) 300,00 zł
  - b) i) 2800,00 zł, ii) 285,00 zł
  - c) **i) 3010,00 zł, ii) 210,00 zł**
  - d) i) 3010,00 zł, ii) 300,00 zł

Komentarz eksperta: W zakresie płacy minimalnej dla roku 2022, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 września 2021 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2022 r.

W zakresie płacy minimalnej dla roku 2021, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r.

17. (1 pkt) Partnerem w spółce partnerskiej nie może być osoba wykonująca zawód:
- a) księgowego
  - b) tłumacza przysięgłego
  - c) **taksówkarza**
  - d) pielęgniarki

Komentarz eksperta: Zgodnie z art. 88 Kodeksu spółek handlowych partnerami w spółce mogą być osoby uprawnione do wykonywania zawodów: adwokata, aptekarza, architekta, inżyniera budownictwa, biegłego rewidenta, brokera ubezpieczeniowego, doradcy podatkowego, maklera papierów wartościowych, doradcy inwestycyjnego, księgowego, lekarza, lekarza denty, lekarza weterynarii, notariusza, pielęgniarki, położnej, fizjoterapeuty, radcy prawnego, rzecznika patentowego, rzeczoznawcy majątkowego i tłumacza przysięgłego.

18. (1 pkt) Mianem FinTech określamy:
- innowacje technologiczne w sektorze finansów
  - start-upy z Doliny Krzemowej
  - innowacyjne rozwiązania płatnicze w internecie
  - rozwiązania technologiczne stosowane w usługach bankowych

Komentarz eksperta: FinTech to wszelkiego typu innowacje technologiczne w sektorze finansów oraz firmy oferujące takie rozwiązania w obszarze usług i instrumentów finansowych. Innowacyjne technologie w usługach płatniczych, jako węższa grupa rozwiązań, określana jest mianem PayTech.

19. (1 pkt) Największa firma w Polsce w 2021 roku, według zestawienia „Rzeczpospolita Lista 500” przygotowanego przez redakcję dziennika, to:
- Jeronimo Martins Polska SA
  - PZU SA GK
  - Polski Koncern Naftowy Orlen SA GK**
  - KGHM Polska Miedź SA GK

Komentarz eksperta: „Rzeczpospolita Lista 500” to wzorowany na liście „Fortune 500” ranking największych polskich przedsiębiorstw klasyfikowanych według przychodów. Dziennik co roku publikuje nowe zestawienie, pierwszy ranking został przygotowany w 1999 roku.

20. (1 pkt) W przypadku przedsiębiorstwa, które ma przewagę słabych stron wewnątrz firmy, ale sprzyja mu układ warunków zewnętrznych, według modeli sytuacji strategicznych H. Wehricha mamy do czynienia ze strategią:
- maxi-maxi
  - mini-maxi**
  - maxi-mini
  - mini-mini

Komentarz eksperta: Strategia przedsiębiorstwa, które ma przewagę słabych stron nad mocnymi wewnątrz firmy, ale sprzyja mu układ warunków zewnętrznych, powinna polegać według H. Wehricha na wykorzystaniu tych szans i jednoczesnym doskonaleniu wewnętrznym. Zdaniem prof. Grażyny Gierszewskiej i prof. Marii Romanowskiej (publikacja Analiza strategiczna przedsiębiorstwa) strategia mini-maxi w takim przypadku może koncentrować się na przykład na poprawie sytuacji finansowej firmy poprzez zawarcie aliansu strategicznego z innym przedsiębiorstwem w celu wykorzystania szans rynkowych.

21. (1 pkt) 10 000 zł otrzymane od babci Adam umieszcza na lokacie w banku oprocentowanej na 5% p.a. Jednocześnie zaciąga kredyt na wycieczkę w wysokości 10 000 zł oprocentowany na 20% p.a. Jego zachowanie jest dobrym przykładem odstępstwa związanego ze skłonnością motywacyjną inwestorów nazywanego:
- utopionymi kosztami
  - efektem dyspozycji
  - efektem status quo
  - księgowaniem mentalnym**

Komentarz eksperta: Zachowania inwestorów nie zawsze są racjonalne. Jedną z grup odstępstw są te związane ze skłonnościami motywacyjnymi inwestorów. Możemy wśród nich wyróżnić zachowania takie jak np.:

- księgowanie mentalne – osobne ocenianie poszczególnych działań w oderwaniu od ich zysków i strat,
- efekt utopionych kosztów – trudność w zmianie decyzji, na podjęcie której poświęciliśmy wiele pieniędzy/czasu/wysiłku,
- efekt dyspozycji – tendencja do przedwczesnej sprzedaży aktywów zyskujących przy jednoczesnym przedłużaniu posiadania aktywów, na których zanotowano stratę,
- efekt „na koszt firmy” – skłonność do podejmowania zbyt ryzykownych decyzji, jeśli poprzedziła je zyskowna inwestycja.

Źródło: <https://www.olimpiada.edu.pl/> Moduł: „Strategie inwestowania na rynku kapitałowym”.

22. (1 pkt) Jedną z form prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce są spółki osobowe. Zaliczamy do nich między innymi:

- a) **spółkę partnerską oraz spółkę komandytową**
- b) prostą spółkę akcyjną oraz spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością
- c) jednoosobową działalność gospodarczą
- d) spółkę cywilną

Komentarz eksperta: W Polsce działalność gospodarczą można prowadzić poprzez:

- działalność nieewidencjonowaną
- jednoosobową działalność gospodarczą
- spółkę cywilną
- spółki kapitałowe, do których zaliczamy: spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, spółkę akcyjną oraz prostą spółkę akcyjną
- spółki osobowe, do których zaliczamy: spółkę jawną, spółkę partnerską, spółkę komandytową, spółkę komandytowo-akcyjną.

Każde z tych rozwiązań ma zarówno zalety, jak i ograniczenia, i musi być dopasowane do rodzaju podejmowanej aktywności.

Źródło: Katner W. J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, wyd. 3, Wolters-Kluwer, Warszawa 2020.

23. (1 pkt) Bankowy Fundusz Gwarancyjny to:

- a) podmiot, który w zamian za miesięczną składkę zapewnia spłatę raty kredytu w przypadku choroby, bezrobocia lub zgonu kredytobiorcy
- b) **rządowa instytucja, która gwarantuje wypłatę depozytów do wysokości 100 000 euro w przypadku upadłości banku**
- c) konsorcjum banków udzielające gwarancji, poręczeń i akredytyw na rzecz importerów i eksporterów
- d) inaczej fundusze własne banku, czyli suma środków do wysokości których zabezpieczone są łącznie wszystkie umowy zawarte przez bank

Komentarz eksperta: Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG) to polska instytucja gwarantująca depozyty w bankach i spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Środki zgromadzone

w banku przez jednego deponenta są gwarantowane do kwoty 100 000 euro, a ich wypłata nastąpi w ciągu 20 dni roboczych od zgłoszenia.

Źródło: Banaszczak-Soroka U. (red.), *Rynki finansowe. Organizacja, instytucje, uczestnicy*, wyd. 3, C.H. Beck, Warszawa 2019.

24. (1 pkt) Podczas inwestowania na rynkach kapitałowych poziom oporu:
- uruchamia zlecenia stop-loss, czyli wyjścia z inwestycji przy zachowaniu minimum zakładanego kapitału inwestycyjnego
  - wyznacza cenę aktywa, która znajduje się powyżej bieżącej ceny i może być równa na przykład poprzedniej maksymalnej cenie**
  - określa maksymalne dopuszczalne dzienne wahania instrumentu na GPW po przekroczeniu których handel danym instrumentem zostaje zawieszony
  - wyznacza najniższy punkt bieżącego cyklu koniunkturalnego

Komentarz eksperta: Poziomy wsparcia i oporu to elementy analizy technicznej. Poziom wsparcia to pewnie minimum – strefa, w której popyt jest na tyle silny, że powstrzymuje spadek ceny aktywa przez dłuższy czas. Poziom oporu wyznacza z kolei pewne maksimum – miejsce, w którym strona podaźowa zaczyna przeważać nad stroną popytową – w efekcie czego cena aktywa przestaje rosnąć tak dynamicznie.

Źródło: Borowski K., *Metody inwestowania na rynkach finansowych*, Difin, Warszawa 2018.

25. (1 pkt) Koncepcja zarządzania jakością, w której przyjmuje się, że defekty w procesach występują z pewnym prawdopodobieństwem (które można opisać rozkładami statystycznymi) i która dąży do zwiększania powtarzalności procesów, a tym samym zminimalizowania liczby błędów nosi nazwę:
- Six Sigma**
  - Strategiczna Karta Wyników
  - macierz BCG
  - lean management

Komentarz eksperta: Six Sigma to jedna z koncepcji zarządzania jakością. Uznaje się w niej, że firma traci pieniądze na skutek wadliwych elementów procesu przyczyniających się do powstawania błędów w oferowanych produktach i usługach. Odpowiednie mierzenie procesów, prawdopodobieństw pewnych odchyłeń (w odniesieniu do tablic rozkładu) oraz ich poprawa pozwalają na uniknięcie niepotrzebnych kosztów naprawy błędów.

Źródło: Szymańska K. (red.), *Kompendium technik i metod zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.

26. (2 pkt) Wskaż prawidłowo sformułowaną firmę o charakterze spółki osobowej:
- PHU Jacek Michalec sp. j.**
  - Twój Hydraulik spółka jawna
  - Kwiaciarnia „Zwiędły Storczyk” Jerzy Tulipan i syn sp. z o.o.
  - Gertruda Burgund usługi stomatologiczne

Komentarz eksperta: Z Kodeksu spółek handlowych wynika nakaz umieszczania w nazwie spółki osobowej nazwiska przynajmniej jednego wspólnika oraz wskazywania formy organizacyjno-prawnej. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością nie jest spółką osobową.

27. (2 pkt) Założeniem metody 635 (brainwritingu) jest udział ... uczestników.
- a) **6**
  - b) 3
  - c) 5
  - d) 635

Komentarz eksperta: W tej metodzie burzy mózgów uczestniczy 6 osób, a ich zadanie polega na przedstawieniu 3 pomysłów w ciągu 5 minut.

28. (2 pkt) Głównym celem systemu kanban jest:
- a) stały monitoring najlepszych praktyk stosowanych w danym sektorze
  - b) wydzielenie w przedsiębiorstwie strategicznych jednostek biznesu (kanban SJB)
  - c) **produkcja zgodnie z zasadą „7 razy zero”**
  - d) przeprojektowanie i modernizacja procesów w przedsiębiorstwie

Komentarz eksperta: System kanban, wśród założeń którego leży m.in. maksymalne skracanie czasu przygotowania oraz minimalizacja liczebności partii produkcyjnych, ma na celu produkcję bez braków, opóźnień, zapasów, kolejek, bezczynności, zbędnych pomieszczeń i operacji technologicznych.

29. (2 pkt) W koncepcji turkusowego zarządzania postuluje się, by zastąpić archetyp marchewki i kija archetypem:
- a) wędrowca i maga
  - b) ojca i matki
  - c) **słońca i deszczu**
  - d) męczennika i wojownika

Komentarz eksperta: Marchewka i kij stanowią odzwierciedlenie systemu nagród i kar w tradycyjnym zarządzaniu, przy czym dążenie do modyfikacji zachowania podwładnego narusza jego godność. W turkusowym zarządzaniu słońce i deszcz ilustrują miłe i niemiłe konsekwencje postępowania jednostki, ale mają one charakter naturalny.

30. (2 pkt) Traktowanie strategii organizacji jako spójnego wzorca decyzji i działań, kształtującego się w trakcie funkcjonowania firmy jest charakterystyczne dla:
- a) planistycznej teorii strategii
  - b) pozycyjnej teorii strategii
  - c) **ewolucyjnej teorii strategii**
  - d) zasobowej teorii strategii

Komentarz eksperta: W teorii planistycznej strategię rozumie się jako długookresowy plan działania. Strategia jako spójny wzorzec decyzji i działań, kształtujący się w trakcie funkcjonowania firmy odzwierciedla podejście ewolucyjne. W teorii pozycyjnej strategia definiowana jest jako pozycja konkurencyjna przedsiębiorstwa na rynku. Według teorii zasobowej przedsiębiorstwo jest zbiorem zasobów i umiejętności, a szczególne znaczenie posiadają te, które umożliwiają tworzenie lub odbudowę przewagi konkurencyjnej.

31. (2 pkt) Wskaźnik, który dotyczy efektywności rynkowej to:
- łącznie wydatki na szkolenia z zakresu BHP
  - przeciętny roczny wzrost sprzedaży
  - dynamika wzrostu udziału w rynku**
  - liczba nałożonych sankcji

Komentarz eksperta: Źródło: Chudziński P., *Architektura biznesu przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2019.

32. (2 pkt) Głównymi komponentami architektury biznesu są:
- model biznesu, strategia, zasoby ludzkie, system zarządzania, kierownictwo
  - model biznesu, strategia, system zarządzania**
  - strategia, model biznesu, system zarządzania, wiedza o legislacji, formy sprzedaży
  - technologia, wiedza pracowników, strategia, model biznesu, system zarządzania

Komentarz eksperta: Źródło: Chudziński P., *Architektura biznesu przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2019.

33. (2 pkt) Wskaż cechę charakteryzującą spółkę cywilną:
- spółka jest reprezentowana tylko przez jednego ze współników
  - stały skład osobowy, którego zmiana wymaga zmiany umowy spółki**
  - wspólnicy nie odpowiadają solidarnie za zobowiązania spółki
  - wspólnicy mają równy udział jedynie w stratach przedsiębiorstwa

Komentarz eksperta: Cechami spółki cywilnej są: stały skład osobowy, którego zmiana, z wyjątkiem sytuacji, o której mowa w art. 869 K.C., wymaga zmiany umowy spółki (nie ma zastosowania art. 10 k.s.h.).

Źródło: Katner J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.

34. Wskaż elementy twardego, miękkiego i mieszanego podejścia do zarządzania z modelu 7S McKinseya.
- strategia, struktura, jakość, umiejętności, style działania, personel, wartości
  - strategia, struktura, systemy, umiejętności, wiedza, personel, wartości
  - strategia, struktura, systemy, umiejętności, style działania, personel, wartości**
  - strategia, kultura organizacyjna, systemy, umiejętności, style działania, personel, wartości

Komentarz eksperta: W ogólnie przyjętym tłumaczeniu z języka angielskiego elementy modelu 7S McKinseya, czyli strategy, structure, systems, skills, style, staff, shared values odpowiadają elementom: strategia, struktura, systemy, umiejętności, style działania, personel, wartości.

Źródło: Zakrzewska-Bielawska A., (red.), *Podstawy zarządzania – teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź 2020.

35. Teoria zasobowa (RBV – Resource Based View) strategii opiera się na:

- a) **zbiorach zasobów i umiejętnościach**
- b) zbiorach zasobów i otoczeniu konkurencyjnym
- c) zbiorach zasobów i oczekiwaniach interesariuszy
- d) zbiorach zasobów i otoczeniu globalnym

Komentarz eksperta: Głównym założeniem teorii zasobowej jest to, że firma jest zbiorem zasobów i umiejętności. Firma tworzy nowe zasoby, pozyskuje je i orkiestruje w najbardziej efektywny sposób.

Źródło: Oblój K., *Praktyka strategii firmy*, Wydawnictwo Poltex Sp. z o.o., Warszawa 2017.

36. (2 pkt) Która nazwa nie jest zamiennie stosowana z terminem diagram Ishikawy?

- a) diagram rybiej ości
- b) **schemat szyszkowy**
- c) diagram przyczynowo-skutkowy
- d) schemat jodełkowy

Komentarz eksperta: Diagram Ishikawy to narzędzie zarządzania jakością. Istotą diagramu Ishikawy jest graficzna prezentacja powiązań przyczyn, które powodują problem. Ze względu na swoją budowę i kształt znany jest również jako: diagram rybiej ości, diagram przyczynowo-skutkowy lub schemat jodełkowy.

Źródło: Szymańska K. (red.), *Kompendium technik i metod zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.

37. (2 pkt) Poziom jakości procesu σ (sigma) = 3 oznacza tolerancję dopuszczającą:

- a) 6210 błędów na milion operacji
- b) **66 807 błędów na milion operacji**
- c) 233 błędy na milion operacji
- d) 308 537 błędów na milion operacji

Komentarz eksperta: Six Sigma to koncepcja zarządzania jakością, która bazuje na zaawansowanych technikach statystycznych. Im większa sigma, tym mniejsza liczba występujących błędów, czyli proces jest bliższy perfekcji i ma mniejszą tolerancję błędów. I tak poziom jakości procesu dla:

σ (sigma) = 2 oznacza 308 537 błędów na milion operacji,

σ (sigma) = 3 oznacza 66 807 błędów na milion operacji,

σ (sigma) = 4 oznacza 6210 błędów na milion operacji,

σ (sigma) = 5 oznacza 233 błędy na milion operacji.

Źródło: Szymańska K. (red.), *Kompendium technik i metod zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.

38. (2 pkt) Kiedy kurs dolara przebił po raz pierwszy w 2022 roku barierę 5 zł?

- a) 13 lipca
- b) **27 września**
- c) 24 października
- d) 30 sierpnia

Komentarz eksperta: We wtorek 27 września 2022 przed godz. 19 za amerykańskiego dolara trzeba było płacić na rynku międzybankowym już ponad 5 zł.

Źródło: <https://businessinsider.com.pl/finanse/makroekonomia/dolar-rekordowo-mocny-kurs-pierwszy-raz-przekroczył-5-zl/mzj95gvhttps://www.o2.pl/biznes/kurs-dolara-pierwszy-raz-w-historii-przekroczył-5-zl-6816980241173312a>

39. (2 pkt) Przestrzeń osobista nieformalna, otaczająca uczestników interakcji mieści się w przedziale:

- a) 120 cm – 360 cm
- b) **46 cm – 120 cm**
- c) 360 cm – 450 cm
- d) 15 cm – 46 cm

Komentarz eksperta: Przestrzeń osobista nieformalna, otaczająca uczestników interakcji mieści się w przedziale 46 cm – 120 cm. Pozostałe przedziały oznaczają:

- 15 cm – 46 cm – to przestrzeń intymna,
- 120 cm – 360 cm – to przestrzeń społeczna,
- 360 cm – 450 cm – to przestrzeń publiczna.

Źródło: Zakrzewska-Bielawska A. (red.), *Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź 2020.

40. (2 pkt) Której płaszczyzny nie wyróżnia się w ramach Strategicznej Karty Wyników:

- a) **pracownika**
- b) klienta
- c) procesów wewnętrznych
- d) nauki i rozwoju

Komentarz eksperta: Strategiczna Karta Wyników to koncepcja kompleksowego monitoringu efektów działalności przedsiębiorstwa uwzględniająca zarówno aktywa mierzalne, jak i niemierzalne. W ramach SKW wyróżnia się cztery płaszczyzny:

- finansową – obejmuje klasyczne wskaźniki finansowe,
- klienta – odzwierciedla strategiczne cele przedsiębiorstwa w odniesieniu do segmentów rynku,
- procesów wewnętrznych – dotyczy strategii firmy i planów na przyszłość,
- nauki i rozwoju – polega na utrzymaniu zdolności do zmian i ciągłego doskonalenia się.

Źródło: Szymańska K. (red.), *Kompendium technik i metod zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.

41. (2 pkt) Wskaż prawidłowe uszeregowanie: od kraju o najniższym do kraju o najwyższym współczynniku aktywności zawodowej w 2021 r. (wśród krajów wymienionych).
- a) Grecja, Polska, Wielka Brytania, Niemcy
  - b) **Polska, Węgry, Finlandia, Estonia**
  - c) Polska, Bułgaria, Belgia, Austria
  - d) Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia

Komentarz eksperta: Zgodnie z danymi GUS.

42. (2 pkt) Według danych Eurostatu w 2021 roku najwyższy udział inwestycji jako procent PKB (nakłady brutto na środki trwałe) w Unii Europejskiej posiadała:
- a) Polska
  - b) Szwecja
  - c) **Estonia**
  - d) Francja

Komentarz eksperta: Najwyższy udział inwestycji jako procent PKB (nakłady brutto na środki trwałe) w Unii Europejskiej w 2021 roku posiadała Estonia i wyniósł on 28,6 proc., przy średniej w UE na poziomie 22 proc. PKB. Inwestycje w Polsce wyniosły 16,6 proc. co było drugim najniższym poziomem w całej Unii Europejskiej.

43. (2 pkt) Nieregulowanie na czas zobowiązań przez przedsiębiorstwo wpływa na kondycję finansową kooperantów. Badanie „Długi spółek giełdowych” przeprowadzone w 375 krajowych spółkach, które od 3 do 6 października 2022 roku były notowane na głównym rynku Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie wskazuje, że notowanych jako dłużnicy w Krajowym Rejestrze Długów Biura Informacji Gospodarczej S.A. jest:
- a) 6 proc. spółek
  - b) **13 proc. spółek**
  - c) 24 proc. spółek
  - d) 37 proc. spółek

Komentarz eksperta: Spółki giełdowe to zwykle większe podmioty gospodarcze, a więc ich zachowania mają istotny wpływ na kondycję finansową wielu mniejszych firm, oczekujących na pieniądze z tytułu swoich usług i dostarczonych towarów. Wedle analiz KRD BIG S.A. problem nie zawsze tkwi w braku środków – ponad 10 proc. zadłużonych spółek giełdowych to przedsiębiorstwa, których wartość przekracza miliard złotych. Eksperti KDR podkreślają, że co siódma krajowa spółka notowana na głównym rynku GPW nie reguluje na czas swoich zobowiązań. Największy udział mają w tym firmy z sektora przemysłowego i handlowego.

44. (2 pkt) Przepisy ZUS zwalniają niektórych przedsiębiorców z opłacania przez 6 miesięcy składek na ubezpieczenia społeczne. Z ulgi na start może skorzystać osoba podejmująca działalność gospodarczą po raz pierwszy albo podejmująca działalność gospodarczą:

- a) w nowej sekcji klasyfikacji kodów PKD
- b) **ponownie po co najmniej 60 miesiącach kalendarzowych od ostatniego zawieszenia lub zakończenia działalności gospodarczej**
- c) polegającą na wykonywaniu dla byłego pracodawcy tego, co robiła dla niego jako pracownik
- d) w specjalnej strefie ekonomicznej

Komentarz eksperta: Ulga na start została uregulowana w art. 18 ustawy Prawo przedsiębiorców (Dz. U. 2018 poz. 646). Przepis ten umożliwia przedsiębiorcy będącemu osobą fizyczną, który podejmuje działalność gospodarczą po raz pierwszy albo podejmuje ją ponownie po upływie co najmniej 60 miesięcy od dnia jej ostatniego zawieszenia lub zakończenia i – co równie istotne – nie wykonuje jej na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej w bieżącym lub w poprzednim roku kalendarzowym wykonywał w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej, zwolnienie z obowiązkowego ubezpieczenia społecznego przez okres 6 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej.

45. (2 pkt) Niewymienialny token (*non-fungible token*, NFT) to:
- a) unikatowa, cyfrowa jednostka waluty bitcoin
  - b) **unikatowa, cyfrowa jednostka danych oparta na architekturze blockchain, którą użytkownicy protokołu mogą między sobą handlować**
  - c) protokół komunikacji urządzenia mobilnego (np. telefonu) z urządzeniami płatniczymi
  - d) jednostka miary w handlu w sieciach peer-to-peer

Komentarz eksperta: Niewymienny token (NFT) to token kryptowalutowy oparty na architekturze blockchain, który reprezentuje unikalny zasób. Mogą to być aktywa całkowicie cyfrowe lub tokenizowane wersje rzeczywistych aktywów (np. kolekcjonerskie karty sportowe, wirtualne nieruchomości, wirtualne dzieła sztuki). Jak wskazuje nazwa tokeny te nie są ze sobą wymienne, działają jako dowód autentyczności i własności w sferze cyfrowej.

46. (2 pkt) Turkusowe organizacje:
- a) rozwijają synergię zespołu poprzez cykle okresowej oceny pracowników między innymi pod kątem stylu komunikacyjnego w organizacji oraz przestrzegania wartości firmy
  - b) **dążą do zastąpienia budżetowania poprzez prognozowanie**
  - c) promują wynagradzanie przy pomocy prowizji, a nie premii
  - d) koncentrują centra decyzyjne wokół kierowników działów

Komentarz eksperta: Turkusowa organizacja to jedna z form organizacji firmy zwana również demokracją partnerską. Stosuje ona zasady: zaufania, partnerstwa, współpracy i wolności. Odrzuca tym samym takie elementy jak prowizja, premia, struktura hierarchiczna, okresowe rozmowy oraz budżetowanie (na rzecz prognozowania).

Źródło: Blikle A. J., *Doktryna jakości. Rzecz o turkusowej samoorganizacji*, wyd. 3, Onepress, Gliwice 2022.

47. (2 pkt) Do oceny przedstawiono biznesplany o poniższych współczynnikach. Wybierz ten, który powinien być zrealizowany.

	IRR	Break-even point
Projekt A	15%	100
Projekt B	15%	20
Projekt C	5%	100
Projekt D	5%	20

- a) A
- b) **B**
- c) C
- d) D

Komentarz eksperta: IRR – inaczej wewnętrzna stopa zwrotu – pokazuje rzeczywistą stopę zysku z przedsięwzięcia, uwzględniając zmianę wartości pieniądza w czasie. Im wyższy poziom IRR, tym wyższa opłacalność projektu inwestycyjnego.

Break-even point – to punkt, w którym łączna sprzedaż pokrywa wszystkie koszty, które tę sprzedaż pozwoliły wygenerować. Im niższy, tym lepszy.

Źródło: Skrzypek J., *Biznesplan. Model najlepszych praktyk*, Poltext, Warszawa 2012.

48. (2 pkt) Wykup przedsiębiorstwa przez grupę menedżerów niezwiązanych z przejmowanym przedsiębiorstwem, najczęściej przy wsparciu finansowym dodatkowej grupy inwestycyjnej to:

- a) Management BuyOut
- b) **Management BuyIn**
- c) Vendor Initial Management BuyOut
- d) BuyIn Management BuyOut

Komentarz eksperta: Management BuyIn to wykup przedsiębiorstwa przez menedżerów zewnętrznych, tzw. wkupienie się menedżerów do przedsiębiorstwa. Transakcje MBI wymagają silnego wsparcia finansowego ze strony dodatkowego inwestora, który najczęściej pozostaje też głównym inicjatorem takiej transakcji. Przejęcie firmy przez kierownictwo dotychczas niezwiązane z wykupywaną firmą (MBI) jest transakcją znacznie bardziej ryzykowną niż podstawowy wykup menedżerski (Management BuyOut, MBO). Główną przyczyną zwiększenia ryzyka przy transakcji MBI jest fakt, że zewnętrzni menedżerowie nie zawsze są w stanie odpowiednio ocenić potencjał rzeczywiście tkwiący w przejmowanym przedsiębiorstwie.

49. (2 pkt) Mając do dyspozycji poniższe dane, oblicz EBITDA:

Kategoria	Wielkość
Amortyzacja	10 000 zł
Koszt sprzedaży produktu	20 000 zł
Koszt utrzymania budynku	10 000 zł
Koszty wynagrodzeń	10 000 zł
Odsetki od zobowiązań	10 000 zł
Podatek	10 000 zł
Przychód ze sprzedaży produktu	100 000 zł
Zysk netto	20 000 zł

EBITDA wynosi:

- a) **powyżej 50 000 zł**
- b) 50 000 zł
- c) 40 000 zł
- d) poniżej 40 000 zł

Komentarz eksperta: EBITDA (Earnings Before Interests, Taxes, Depreciation and Amortization) to zysk operacyjny przed odliczeniem odsetek od oprocentowanych zobowiązań, podatków oraz amortyzacji. Przychód ze sprzedaży (100 000 zł) pomniejszony o koszt sprzedaży (20 000 zł), koszty wynagrodzeń (10 000 zł) oraz koszty utrzymania budynku (10 000 zł) da nam EBITDA = = 60 000 zł.

50. (2 pkt) Forma finansowania przedsiębiorstw polegająca na wykupie terminowych należności dotyczących zwykle transakcji zagranicznych określana jest jako:

- a) payrolling
- b) umowa agencyjna
- c) **forfaiting**
- d) umowa powiernicza

Komentarz eksperta: Umowa agencyjna polega na tym, że przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do stałego pośredniczenia przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie (np. agent prowadzący pośrednictwo w sprzedaży nieruchomości na rzecz agencji nieruchomości).

Payrolling to wydzielenie i przekazanie zewnętrznemu partnerowi obsługi kadr i płac w przedsiębiorstwie.

Umowa powiernicza polega na zobligowaniu się powiernika do świadczenia usług, które dotyczą realizacji określonych celów powierzającego, czyli w dużym uproszczeniu jest to nadzór nad sprawami innej osoby. Przykładem umowy powierniczej może być przedsiębiorstwo, które w celu uzyskania należnych wierzytelności zawiera umowę z firmą windykacyjną.

Forfaiting to wykup poprzez bank lub wyspecjalizowaną instytucję wierzytelności terminowych dotyczących zwykle transakcji zagranicznych.

Źródło: Katner W. J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, wyd. 3, Wolters-Kluwer, Warszawa 2020.

Test z zawodów okręgowych z komentarzami

Pod każdym z pytań publikujemy komentarz merytoryczny.

1. (1 pkt) Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością:
  - a) jest zawsze zawierana na czas nieokreślony
  - b) jest określana zamiennie mianem umowy wspólników
  - c) musi zostać zawarta w formie aktu notarialnego
  - d) **powinna określać firmę i siedzibę spółki**

Komentarz eksperta: Zgodnie z art. 157 Kodeksu spółek handlowych (k.s.h.) umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością powinna określać m.in. firmę i siedzibę spółki. Umowa może zostać zawarta na czas określony, przy zawarciu umowy w systemie teleinformatycznym nie jest wymagana forma aktu notarialnego, a umowa wspólników reguluje relacje między wspólnikami w odrębnym porozumieniu.

2. (1 pkt) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością nie może być zawiązana:
  - a) przez osobę fizyczną
  - b) przez osobę prawną
  - c) wyłącznie przez osobę fizyczną
  - d) **wyłącznie przez inną jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością**

Komentarz eksperta: Zgodnie z art. 151 Kodeksu spółek handlowych (k.s.h.) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością nie może być zawiązana wyłącznie przez inną jednoosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością.

3. (1 pkt) Pierwowzorem koncepcji Lean Management były zasady zarządzania wdrożone w przedsiębiorstwie:
  - a) Panasonic
  - b) **Toyota**
  - c) Hyundai
  - d) Komatsu

Komentarz eksperta: Wśród 14 zasad zarządzania Toyoty znalazły się m.in. *genchi genbutsu* – osobiste zaangażowanie, *heijunka* – równomierne rozłożenie pracy oraz *kaizen* – ciągła poprawa.

4. (1 pkt) Pięcioetapowy cykl działania zorganizowanego został opracowany przez:
  - a) K. Adamieckiego
  - b) H. Fayola
  - c) **H. L. Le Chateliera**
  - d) F. W. Taylora

Komentarz eksperta: Cykl organizacyjny obejmujący: wyznaczenie celu, badanie warunków i środków działania, przygotowanie niezbędnych zasobów, realizację oraz kontrolę został opracowany przez H. L. Le Chateliera, który jest także autorem reguły przekory.

5. (1 pkt) Liczbę osób bezpośrednio podlegających jednemu kierownikowi określa się mianem:
- a) zasięgu kierowania
  - b) **rozpiętości kierowania**
  - c) zakresu kierowania
  - d) skali kierowania

Komentarz eksperta: Rozpiętość kierowania to liczba osób bezpośrednio podlegających jednemu kierownikowi, natomiast zasięg kierowania to liczba osób bezpośrednio podlegających jednemu kierownikowi zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio.

6. (1 pkt) Z dniem 1 stycznia 2023 roku w Polsce wzrosła pensja minimalna brutto. O ile złotych (brutto) wzrosła względem 2022 roku?
- a) o 470 zł
  - b) **o 480 zł**
  - c) o 490 zł
  - d) o 500 zł

Komentarz eksperta: Pensja minimalna brutto wzrosła o 480 zł. W 2022 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosiło 3010 zł brutto. Od 1 stycznia 2023 r. pensja minimalna wzrosła do kwoty 3490 zł brutto.

<https://www.gov.pl/web/rodzina/od-1-stycznia-2023-r-placa-minimalna-w-gore>

7. (1 pkt) W którym przedsiębiorstwie zastosowano po raz pierwszy diagram Ishikawy?
- a) Toyota Motor Corporation
  - b) **Sumitomo Electric**
  - c) Yamaha Corporation
  - d) Sony Corporation

Komentarz eksperta: Diagram Ishikawy po raz pierwszy został zastosowany w latach 60. ubiegłego wieku w Sumitomo Electric, a jego nazwa pochodzi od nazwiska japońskiego inżyniera Kaoru Ishikawy. Źródło: Szymańska K. (red.), *Kompendium technik i metod zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019. (str. 101)

8. (1 pkt) Dwanaście zasad wydajności sformułował:
- a) K. Adamiecki
  - b) H. Fayol
  - c) **H. Emerson**
  - d) F. W. Taylor

Komentarz eksperta: Dwanaście zasad wydajności wprowadził amerykański inżynier H. Emerson, założyciel firmy doradczej The Emerson Company, koncentrując swoją działalność na metodach poprawy wydajności oraz redukcji kosztów osiąganey głównie poprzez redukcję marnotrawstwa.
Źródło: Zakrzewska-Bielawska A. (red.), *Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź 2020. (str. 95)

9. (1 pkt) W którym roku przyjęto do Unii Europejskiej najwięcej państw?
- a) **w 2004**
  - b) w 1995
  - c) w 2013
  - d) w 2007

Komentarz eksperta: 1 maja 2004 roku miało miejsce tzw. piąte rozszerzenie Unii Europejskiej. Było to największe rozszerzenie w jej historii. Dołączyły: Cypr, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Słowacja, Słowenia oraz Węgry.

Źródło: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_pl

10. (1 pkt) Która z funkcji ubezpieczenia jest klasyfikowana jako pośrednia?
- a) **wychowawcza**
  - b) prewencyjna
  - c) finansowa
  - d) ochrony ubezpieczeniowej

Komentarz eksperta: Funkcje ubezpieczeń można podzielić na bezpośrednie i pośrednie. Znaczenie funkcji pośrednich dostrzegane jest dopiero po pewnym czasie stabilnego rozwoju systemu ubezpieczeń. Funkcja wychowawcza ma na celu podnoszenie świadomości ubezpieczeniowej w społeczeństwie. Może przybierać postać różnych akcji skierowanych do konkretnych grup społecznych. Większa świadomość wystąpienia zdarzeń pociąga większą odpowiedzialność za siebie oraz najbliższych. W efekcie zwiększa się zainteresowanie produktami ubezpieczeniowymi oraz wzrasta bezpieczeństwo na skutek stosowania zabezpieczeń przed wystąpieniem wypadku.

Źródło: Banaszczak-Soroka U., *Rynki finansowe. Organizacja, instytucje, uczestnicy*, wyd. III, C. H. Beck, Warszawa 2019. (str. 263)

11. (1 pkt) „Musisz robić to, co każe, bo to ja jestem szefem” – jest to przykład źródła władzy:
- a) eksperckiej
  - b) nagradzania
  - c) wymuszania
  - d) **formalnej**

Komentarz eksperta: Odpowiedź d) jest prawidłowa. W literaturze najczęściej wskazuje się pięć podstawowych źródeł władzy, które mogą występować na dowolnych szczeblach zarządzania:

- 1) władza formalna – wynikająca z mocy prawa i zajmowanego stanowiska w hierarchii formalnej; w zaprezentowanym przykładzie jasno jest określone stanowisko i poziom formalizacji relacji przełożony – podwładny,

- 2) władza nagradzania – wynikająca z możliwości udzielania nagród, np. „Jeżeli zrobisz to, dam Ci nagrodę”,
- 3) władza wymuszania – opierająca się na strachu i możliwości stosowania kar, np. „Jeżeli nie zrobisz tego, to Cię ukarzę”,
- 4) władza odniesienia – wynikająca z lojalności i oddania, np. „Jestem osobą, z którą powinieneś się utożsamiać”,
- 5) władza ekspercka – mająca swoje źródło w wiedzy specjalistycznej lub szczególnych umiejętnościach, np. „Musisz robić to, co mówię, bo to ja jestem ekspertem”.

Źródło: Zakrzewska-Bielawska A. (red.), *Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź, 2020. (str. 395)

12. (1 pkt) Co nie składa się na proces poprawy jakości?
- a) ciągłe doskonalenie
  - b) eliminacja strat i kosztów
  - c) umacnianie lojalnej współpracy z odbiorcami, dostawcami i innymi podmiotami z otoczenia
  - d) **dostrzeżenie pozytywnych efektów pracy konkurencji**

Komentarz eksperta: Proces poprawy jakości zakłada ciągłe doskonalenie, eliminację strat i kosztów oraz umacnianie lojalnej współpracy z odbiorcami, dostawcami i innymi podmiotami z otoczenia.

Źródło: Szymańska K., *Kompendium metod i technik zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Warszawa 2019. (str. 375)

13. (1 pkt) Poprawa jakości może opierać się na koncepcji 5R. Cztery z nich to: Requirements, Redesigning, Rewarding, Reviewing. Wskaż piąty element koncepcji.
- a) Relocation
  - b) **Repetition**
  - c) Reengineering
  - d) Reproduction

Komentarz eksperta: Najczęściej poprawa jakości opiera się na regule 5R. Obejmuje ona: 1. Requirements – wymagania i potrzeby klienta, 2. Redesigning – zmianę procedur i sposobów myślenia, 3. Rewarding – nagradzanie tych, którzy osiągają dobre wyniki, 4. Reviewing – analizowanie i pomiar zachodzących zdarzeń, 5. Repetition – powtarzanie działań, aby osiągnąć określony cel.

Źródło: Szymańska K., *Kompendium metod i technik zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Warszawa 2019. (str. 375)

14. (1 pkt) Analiza PEST jest:
- a) jedną z najważniejszych metod stosowanych w działalności marketingowej
  - b) analizą pięcioczynnikową wykorzystywaną do wyznaczania celów
  - c) **metodą badania makrootoczenia**
  - d) koncepcją zarządzania o japońskim rodowodzie i amerykańskiej nazwie

Komentarz eksperta: Analiza PEST jest jedną z najbardziej podstawowych i powszechnych metod badania otoczenia ogólnego przedsiębiorstw. Polega na identyfikacji czterech typów czynników otoczenia takich jak: czynniki polityczne, ekonomiczne, społeczno-kulturowe i technologiczne.

Źródło: Szymańska K., *Kompendium metod i technik zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczwiste, Warszawa 2019. (str. 247)

15. (1 pkt) Wskaźnik, który dotyczy czasochłonności procesu to:

- a) liczba klientów przypadających na jeden etat
- b) **czas dostarczenia klientowi podstawowego wyrobu**
- c) przeciętny roczny wzrost sprzedaży
- d) koszt procesu magazynowania

Komentarz eksperta: Czasochłonność poszczególnych czynności składających się na dany proces biznesowy w firmie jest również nazywana jego kalorycznością. Co jakiś czas warto wykonywać pomiar czasochłonności różnych zadań, aby móc zwiększyć efektywność oraz usprawnić działanie całego przedsiębiorstwa. Efektem jest uzyskanie obiektywnej weryfikacji czasu trwania poszczególnych zadań składających się na dany proces. To doskonały sposób na zwiększenie konkurencyjności rynkowej każdej firmy niezależnie od sektora jej działania. Do wskaźników z obszaru czasochłonności procesu zaliczamy: czas dostarczenia klientowi podstawowego wyrobu, czas przetrzymania produktu u sprzedawcy, czas „od gotówki do gotówki”.

Źródło: Chudziński P., *Architektura biznesu przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2019. (str. 64 – tabela).

16. (1 pkt) Pierwszy etap rozwoju architektury biznesu to:

- a) osiągnięcie samodzielności biznesowej
- b) rozwój nowego biznesu
- c) **decyzja o założeniu nowego biznesu**
- d) zakończenie prowadzenia własnego biznesu

Komentarz eksperta: Architektura biznesu to formalny opis sposobu działania biznesowej części organizacji na poziomie kluczowych jej składowych i relacji między nimi, pokazujący jak organizacja wykorzystuje swój potencjał (obecny i planowany) do realizacji celów strategicznych oraz mechanizmy pozwalające na wykorzystanie tego opisu w procesie podejmowania kluczowych decyzji. Etapy rozwoju architektury biznesu to: decyzja o założeniu nowego biznesu, rozwój nowego biznesu, osiągnięcie samodzielności biznesowej.

Źródło: Chudziński P., *Architektura biznesu przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2019. (str. 74 – wykres)

17. (1 pkt) Ewaluacja dokonywana przed rozpoczęciem projektu lub programu, której celem jest ustalenie, w jakim stopniu podejmowane przedsięwzięcie będzie zgodne z przyjętymi założeniami i czy będzie możliwe uzyskanie długotrwałych efektów to ewaluacja:

- a) **ex-ante**
- b) mid-term
- c) końcowa
- d) ex-post

Komentarz eksperta: Typ ewaluacji projektu wykonywany przed podjęciem decyzji o jego realizacji to ewaluacja ex-ante, czyli „na przyszłość”. Jej celem jest upewnienie się, że opracowana koncepcja jest trafna, celowa, wykonalna i trwała. Wnioski z ewaluacji ex-ante powinny stanowić istotne zasilenie procesu podejmowania decyzji sponsora (lub sponsorów) o przyznaniu środków na przedsięwzięcie.

18. (1 pkt) Strategia przewagi kosztowej zakłada, że najlepszą pozycję konkurencyjną mogą osiągnąć te firmy, które:
- a) mają największe doświadczenie w działalności w branży
  - b) utrzymują najniższe koszty**
  - c) osiągają najniższą marżę
  - d) oferują dobra luksusowe

Komentarz eksperta: Strategia przewagi kosztowej zakłada, że najlepszą pozycję konkurencyjną mogą osiągnąć te firmy, które mają najniższe koszty. Realizacja tej strategii wymaga ścisłej kontroli kosztów oraz inwestowania. Można realizować tę strategię z sukcesem na wybranych rynkach (np. nie jest ona odpowiednia dla firm oferujących dobra luksusowe).

19. (1 pkt) Najważniejszym czynnikiem wpływającym korzystnie na realizację strategii współpracy jest:
- a) klimat międzyorganizacyjny
  - b) czujność organizacyjna
  - c) zaufanie**
  - d) ryzyko

Komentarz eksperta: Zaufanie można zdefiniować jako pozytywne oczekiwanie względem przyszłych zachowań konkretnego partnera oraz zbiorowości współdziałających organizacji (np. w ramach sieci). Zaufanie między partnerami jest uznawane za warunek konieczny współdziałania międzyorganizacyjnego.

20. (1 pkt) Biznesplan jest narzędziem służącym:
- a) promocji firmy
  - b) skonkretyzowaniu planów strategicznych firmy**
  - c) budowaniu wizerunku firmy
  - d) uwiarygodnieniu przyjętych założeń

Komentarz eksperta: Biznesplan jest długookresowym planem określającym zdolność do podejmowania działań, których celem jest rozpoczęcie działalności firmy i jej rozwój, uwzględniającym wykorzystanie okazji rynkowych i możliwości firmy. Natomiast traktowanie biznesplanu jako dokumentu służącego promocji firmy, budowaniu wizerunku, prezentującego nierealistyczne wizje i nadmiernie optymistyczne prognozy wzrostu to typowe błędy związane z przygotowaniem biznesplanu.

21. (1 pkt) Forma prawna przedsiębiorstwa nie ma wpływu na:
- koszty założenia i koszty dalszego prowadzenia działalności
  - wysokość opodatkowania i składki ZUS
  - ponoszenie odpowiedzialności osobistej za zobowiązania przedsiębiorstwa
  - d) wysokość opłaty za wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej**

Komentarz eksperta: Wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej jest bezpłatny. Forma prawna firmy ma duży wpływ na koszty jej założenia i dalszego prowadzenia, wysokość opodatkowania, składki ZUS, ponoszenie odpowiedzialności osobistej za zobowiązania przedsiębiorstwa oraz czas oczekiwania na rejestrację.

22. (1 pkt) Przepisy obowiązujące w Polsce dotyczące pieczęci firmowej używanej przez przedsiębiorców:
- a) nie określają jej koloru ani kształtu**
  - określają tylko jej kształt
  - określają tylko jej kolor
  - określają tylko jej wielkość

Komentarz eksperta: Każdy sam decyduje, jakie informacje umieści na pieczęci firmowej. Przepisy nie określają koloru ani kształtu pieczęci.

23. (1 pkt) W firmach rodzinnych występuje tzw. sprzężenie zwrotne, które oznacza:
- dzielenie odpowiedzialności za sytuację firmy pomiędzy członków rodziny
  - b) brak wyraźnego rozgraniczenia pomiędzy firmą a rodziną**
  - przyjęcie kierownictwa przez sukcesora
  - że jej celem jest przetrwanie dla kolejnych pokoleń.

Komentarz eksperta: Jedną z cech charakterystycznych dla przedsiębiorstw rodzinnych jest występowanie tzw. sprzężenia zwrotnego. Termin ten oznacza brak wyraźnego rozgraniczenia pomiędzy firmą a rodziną.

24. (1 pkt) Otoczenie bliższe, nazwane mikrootoczeniem definiuje się jako obszar otoczenia, który:
- nie ma wpływu na firmę i na który firma nie ma wpływu
  - b) ma wpływ na firmę i na który firma może mieć również wpływ**
  - nie ma wpływu na firmę, ale na który firma ma wpływ
  - firma może kontrolować, regulować lub w inny sposób na nie oddziaływać

Komentarz eksperta: Otoczenie bliższe (nazywane mikrootoczeniem, otoczeniem konkurencyjnym) to podmioty, które wpływają na przedsiębiorstwo, ale również przedsiębiorstwo może mieć na nie wpływ – może je zmieniać (np. dostawcy, odbiorcy, lokalna społeczność).

25. (1 pkt) W klasyfikacji wg kryterium znaczenia dla organizacji, projekty dzielimy na:
- miękkie, twarde, mieszane
  - wielkie, średnie, małe
  - operacyjne, taktyczne, strategiczne**
  - naukowe, komercyjne, rozwojowe

Komentarz eksperta: Klasyfikacja projektów wg kryterium znaczenia dla organizacji oznacza podział na trzy typy:

- projekty operacyjne – odnoszą się do wybranych jednostek organizacyjnych, mają krótki horyzont czasowy,
- projekty taktyczne – odnoszą się do większych jednostek organizacyjnych, mają średni horyzont czasowy,
- projekty strategiczne – odnoszą się do całej organizacji, ich efekty mają charakter długo-okresowy.

26. (2 pkt) Autorem metody planowania przebiegu projektów nazwanej harmonogramem był:
- Karol Adamiecki**
  - Tadeusz Kotarbiński
  - Gustave Eiffel
  - Frederick Winslow Taylor

Komentarz eksperta: Metodę harmonogramu, równoległe do Amerykanina Henry'ego Gantta, opracował Polak Karol Adamiecki, wybitny badacz problemów organizacji i zarządzania.

27. (2 pkt) Strategia żniw jest zalecana dla elementów macierzy BCG określanych mianem:
- znaków zapytania i psów**
  - znaków zapytania i dojnych krów
  - gwiazd i dojnych krów
  - gwiazd i psów

Komentarz eksperta: W przypadku produktów określanych jako znaki zapytania zaleca się stosowanie strategii agresywnej lub żniw, dla gwiazd – strategii agresywnej i/lub defensywnej, dla dojnych krów – strategii defensywnej, a w przypadku psów – strategii żniw i/lub ucieczki.

28. (2 pkt) Argumentem przemawiającym za utrzymywaniem określonego poziomu zapasów nie jest:
- pełne wykorzystanie zdolności produkcyjnych
  - ochrona przed błędami prognozowania popytu
  - działalność w 100% bazująca na koncepcji Just in Time**
  - umożliwienie przyspieszenia realizacji zamówień klientów

Komentarz eksperta: Działalność przedsiębiorstwa oparta w 100% na zasadzie Just in Time wyklucza utrzymywanie zapasów, a dostawy mają docierać w precyzyjnie zaplanowanych terminach.

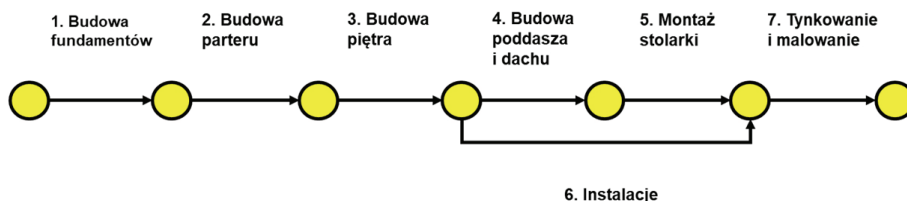
29. (2 pkt) Wspólnymi działaniami uwzględnionymi w modelach DMAIC oraz DMADV są:
- zanalizuj, zaprojektuj, zweryfikuj
  - zmierz, zanalizuj, zaprojektuj
  - zdefiniuj, zmierz, zanalizuj**
  - zweryfikuj, zastąp, zredukuj

Komentarz eksperta: Model DMAIC, jako metoda wdrażania udoskonaleń biznesowych ukierunkowana na redukcję kosztów, obejmuje zestaw działań: zdefiniuj, zmierz, zanalizuj, usprawnij, skontroluj. Modyfikacją tej koncepcji jest model DMADV, w którym dwa ostatnie elementy DMAIC zastąpiono działaniami: zaprojektuj oraz zweryfikuj.

30. (2 pkt) Natężenie rywalizacji między przedsiębiorstwami w sektorze wzrasta, gdy:
- koszty stałe są niskie
  - koszty zmiany dostawcy są wysokie
  - tempo wzrostu sektora jest niskie**
  - tempo wzrostu sektora jest wysokie

Komentarz eksperta: Zgodnie z założeniami modelu pięciu sił Portera, wzrostowi natężenia rywalizacji w sektorze sprzyjają m.in.: wysokie koszty stałe, niskie koszty zmiany dostawcy oraz niskie tempo wzrostu sektora.

31. (2 pkt) Poniższy wykres przedstawia strukturę kooperacyjną projektu budowy domu składającą się z siedmiu zadań. Z jakim rodzajem zapisu mamy do czynienia – jakiego typu jest to sieć?

- ANO
- AON
- CCPM
- AOA**

Komentarz eksperta: Wykres ten posługuje się zapisem czynności projektu w postaci strzałek / krawędzi grafu łączonych poprzez zdarzenia / węzły grafu. Jest to zatem wykres typu „activity on arrow”, czyli AOA.

32. (2 pkt) Jak nazywa się pierwsze, założone w 1965 roku, międzynarodowe stowarzyszenie profesjonalistów zarządzania projektami?
- Project Management Institute
  - International Project Management Association**

- c) Association for Project Management Group
- d) Office of Government Commerce

Komentarz eksperta: Pierwszą tego typu międzynarodową organizacją była, założona w 1965 roku w Szwajcarii, IPMA. Cztery lata później Amerykanie założyli Project Management Institute. Obydwie organizacje z powodzeniem działają do dzisiaj, wspierając rozwój profesjonalistów zarządzania projektami.

33. (2 pkt) „Ci, którzy w długim okresie nie korzystają ze swojej władzy w sposób uznany przez społeczeństwo za odpowiedzialny, z czasem prawdopodobnie ją utracą”. Sentencja ta znana jest jako:
- a) społeczna etyka biznesu
  - b) naturalna odpowiedzialność przedsiębiorstwa
  - c) równanie: siła – odpowiedzialność
  - d) **żelazne prawo odpowiedzialności**

Komentarz eksperta: Sentencja ta uznawana jest za jedną z głównych zasad wiążących się ze społeczną odpowiedzialnością biznesu. Głównym przesłaniem jest uświadomienie przedsiębiorcom, iż otoczenie z reguły obdarza biznes zaufaniem i władzą. Jednak w dłuższej perspektywie nadużywającej tej władzy w sposób niezgodny z oczekiwaniami społeczeństwa, ostatecznie ją utraci.

Źródło: Zakrzewska-Bielawska A. (red.), *Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź, 2020. (str. 510)

34. (2 pkt) Małe zespoły pracownicze wykonujące zadania związane z ustawicznym doskonaleniem firmy, a także podnoszeniem wiedzy i umiejętności członków nazywane są:
- a) komórkami innowacyjnymi
  - b) kołami jakości
  - c) **inkubatorami jakości**
  - d) grupami prorozwojowymi

Komentarz eksperta: Prototypem inkubatorów jakości były koła jakości, które zaczęły powstawać w Japonii w latach 60. XX wieku. Koła jakości koncentrują się przede wszystkim na doskonaleniu procesów, czynności i narzędzi składających się na codzienną pracę firmy. Inkubatory realizują również te wszystkie zadania, a dodatkowo stawiają na rozwój wiedzy i postaw ich członków, co dokonuje się w trybie nauki w działaniu (*action learning*). Inkubatory jakości prowadzone są zazwyczaj przez dwie osoby: lidera oraz moderatora.

Źródło: Blikle A. J., *Doktryna jakości. Rzecz o turkusowej samoorganizacji*, Wydanie III, Onepress, Gliwice 2022. (str. 412)

35. (2 pkt) Wskaż, który element nie opisuje kontraktu terminowego?
- a) pochodny instrument finansowy
  - b) umowa nienazwana
  - c) zobowiązanie jednej ze stron do sprzedania drugiej określonej ilości dóbr
  - d) **jednej ze stron przysługuje prawo zawarcia umowy**

Komentarz eksperta: Kontrakty terminowe są najprostszymi pochodnymi instrumentami finansowymi. Są to umowy nienazwane opierające się na zasadzie swobody umów (art. 353 k.c.) zobowiązujące jedną ze stron do sprzedania drugiej określonej ilości dóbr (które mogą być, ale nie muszą, innymi instrumentami finansowymi, towarami, surowcami itd.) za określoną cenę w określonym czasie.

Źródło: Katner W. J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020. (str. 772)

36. (2 pkt) Na czym polega prokura?
- a) jest zabezpieczeniem wekslowym należącym do osobistych zabezpieczeń
  - b) powstaje poprzez zawarcie umowy przez co najmniej trzy strony
  - c) jest pochodzącą z praktyki amerykańskiej deklaracją intencji przedsiębiorcy
  - d) **obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa**

Komentarz eksperta: Zgodnie z art. 109 paragraf 1 k.c. prokura obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

Źródło: Katner W. J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2020. (str. 87)

37. (2 pkt) Ostatnim elementem w cyklu jakości Waltera Shewharta jest:
- a) wykonanie eksperymentu
  - b) ocenienie wyniku
  - c) **wprowadzenie eksperymentu w życie**
  - d) zaplanowanie naprawy

Komentarz eksperta: Walter Andrew Shewhart był amerykańskim fizykiem, inżynierem i statystykiem, znanym głównie z wymyślenia karty kontrolnej a także cyklu Shewharta. Na cykl jakości Waltera Shewharta składają się następujące elementy: planuj naprawę, wykonaj eksperyment, oceń wynik, wprowadź eksperyment w życie.

Źródło: Blikle A. J., *Doktryna jakości. Rzecz o turkusowej samoorganizacji*, Wydanie III, Onepress, Gliwice 2022. (str. 453)

38. (2 pkt) Jak rozumiana jest misja jako fundament strategiczny organizacji?
- a) **Określa to, co jest dla organizacji ważne oraz ku czemu będzie ona dążyć. Każdy członek organizacji nie tylko powinien ją znać, ale także prawdziwie się z nią identyfikować.**
  - b) Są to wzorce postępowania lub wzorce kształtujące postępowanie, które nie mogą być naruszane w trakcie realizacji zadań strategicznych organizacji.
  - c) Określa drogę realizacji celów organizacji, przy zachowaniu wybranych wartości.
  - d) Odpowiada na pytanie, czym organizacja chce być w przyszłości i jak ma wyglądać.

Komentarz eksperta: Misja zawiera w sobie krótki, precyzyjny manifest najważniejszych celów organizacji, jej credo oraz zdeklarowanie filozofii jej funkcjonowania, czyli powód istnienia. Określa

też, to co jest dla organizacji ważne oraz ku czemu będzie ona dążyć. Każdy członek organizacji nie tylko powinien znać jej misję, ale także prawdziwie się z nią identyfikować.

Źródło: Blikle A. J., *Doktryna jakości. Rzecz o turkusowej samoorganizacji*, Wydanie III, Onepress, Gliwice 2022. (str. 307)

39. (2 pkt) W 1962 roku Alfred Chandler wskazał, że implementacja strategii pociąga za sobą zmiany w:
- strukturze**
  - kosztach
  - otoczeniu
  - 5 siłach Portera

Komentarz eksperta: Alfred Chandler w 1962 roku opublikował książkę *Strategy and structure*, w której jako jeden z pierwszych badaczy z obszaru zarządzania strategicznego zwrócił uwagę na związek pomiędzy strategią i strukturą. Wskazał, że strategia odgrywa bardzo ważną rolę w rozwoju organizacji. Jest autorem aktualnego do dzisiaj stwierdzenia, że „Structure follows strategy”.

40. (2 pkt) Strategiczna karta wyników (SKW) stanowi narzędzie wdrażania strategii opracowane przez Roberta S. Kaplana i Davida P. Nortona w 1992 roku. W SKW (ang. BSC), nazywanej też zrównoważoną kartą wyników wykorzystuje się:
- budżetowanie i prognozowanie do oceny silnych i słabych stron organizacji
  - pomiar wartości dodanej w celu monitorowania systemu motywowania
  - spójny system finansowych i pozafinansowych wskaźników do bieżącej oceny stanu realizacji strategii**
  - przepływ środków trwałych w celu realizacji podejścia Lean Management

Komentarz eksperta: W SKW wykorzystuje się cztery perspektywy: finansową, klientów, procesów wewnętrznych i rozwoju. Do każdej z nich jest przyporządkowany zestaw wskaźników. Głównym założeniem jest przełożenie przyjętej strategii na konkretne działania, wskazując jak kontrolować wyniki za pomocą wskaźników.

41. (2 pkt) M. A. Rodriguez i J. E. Ricart są autorami podziału interesariuszy ze względu na ich wartość dla danej organizacji. W klasyfikacji interesariuszy projektów terminu interesariusze kontekstowi używa się w odniesieniu do:
- konkurencji,
  - kooperantów i dostawców
  - akcjonariuszy i właścicieli
  - instytucji społecznych i rządowych**

Komentarz eksperta: Interesariusze kontekstowi to grupa, do której należą instytucje rządowe i społeczne, społeczności regionalne i krajowe, media. Grupa ta odgrywa znaczącą rolę w osiągnięciu przez organizację społecznego uznania.

42. (2 pkt) Kluczowe wskaźniki efektywności (*Key Performance Indicators*, KPI) służą do pomiaru skuteczności działań organizacji. KPI pomagają określić, czy realizowane działania przynoszą zakładane rezultaty i pomagają firmie osiągnąć wyznaczone cele. Wskaźniki te:
- mają charakter jakościowy, opisowy, nie można zmierzyć stopnia ich realizacji
  - dobierane są uniwersalnie dla podmiotów z danego kraju, uwzględniają specyfikę rynku krajowego i regionalnego
  - różnią się w zależności od przedsiębiorstwa, branży, wielkości firmy i strategii rozwoju**
  - powinny być wyrażone w pieniądzu

Komentarz eksperta: *Key Performance Indicators* są to finansowe i niefinansowe wskaźniki, które mają charakter mierzalny i indywidualny (dopasowany do charakterystycznych cech i potrzeb przedsiębiorstwa, branży, wielkości firmy i strategii).

43. (2 pkt) Ile głównych zasad wyróżnia się w ramach kierowania zorientowanego na ludzi?
- 7
  - 8
  - 9
  - 10

Komentarz eksperta: Wyróżnia się siedem głównych zasad kierowania zorientowanego na ludzi:

- 1) bezpieczeństwo i pewność pracy,
- 2) rozważna rekrutacja oraz ciągle zapoznawanie nowo przyjętych,
- 3) delegowanie uprawnień i decentralizacja,
- 4) dobra płaca za dobrą pracę,
- 5) wiele szkoleń,
- 6) mniejszy nacisk na status poszczególnych osób w firmie po to, by budować poczucie wspólnoty,
- 7) budowa wzajemnego zaufania.

Źródło: Szymańska K. (red.), *Kompendium technik i metod zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019. (str. 316)

44. (2 pkt) Zarządzanie portfelem projektów ma na celu przede wszystkim zapewnić, że:
- robimy dobre projekty**
  - robimy projekty dobrze
  - projekty realizują korzyści biznesowe
  - projekty dostarczane są na czas

Komentarz eksperta: Celem zarządzania portfelem projektów jest przede wszystkim identyfikacja, ocena, priorytetyzacja i ostateczny dobór projektów do realizacji. Ma ono kluczowe znaczenie w selekcji projektów zgodnych z celami strategicznymi organizacji oraz w zapewnieniu ich zbilansowanego charakteru. Głównym celem będzie zatem zapewnienie, że organizacja realizuje dobre/właściwe projekty.

45. (2 pkt) Stworzony przez P. Hermana giełdowy indeks opierający się na miernikach etycznego postępowania firmy wobec pracownika, klienta, kontrahenta, społeczeństwa i środowiska nazywa się:
- Company Impact on Global Environment (CIGE)
  - Ethical Impact on Society (EIS)
  - Ethics Employee Environment (EEE)
  - Human Impact and Profit (HIP)**

Komentarz eksperta: Metoda Human Impact and Profit pozwala oceniać firmy pod kątem ich wkładu w rozwój człowieka, społeczeństwa i środowiska naturalnego. Firma jest oceniana wg pięciu parametrów: zdrowie (fizyczne i psychiczne), dostatek (wzrost zysków i akumulacja zasobów), ziemia (emisja CO₂, recykling), równość (płci i etniczna), zaufanie (transparentność, otwartość, wiarygodność i etyka). Firmy o wysokiej pozycji w indeksie HIP przynoszą wyższe zyski niż firmy o pozycji niskiej. Co potwierdza pogląd, że opłaca się być uczciwym, a zjawisko konkurencji nie musi być czymś pejoratywnym. Źródło: Blikle A. J., *Doktryna jakości. Rzecz o turkusowej samoorganizacji*. Wydanie III, Onepress, Gliwice 2022. (str. 61)

46. (2 pkt) Sposób organizacji projektowej właściwy dla małych projektów realizowanych sporadycznie i pojedynczo, których zakres mieści się całkowicie w ramach jednego pionu/działu/zakładu, a którego pracownicy w całości posiadają wymagane kompetencje do realizacji projektu to:
- organizacja projektu w strukturze liniowej**
  - projektowa organizacja macierzowa
  - konsorcjalna organizacja projektu
  - projektowa organizacja sieciowa

Komentarz eksperta: W organizacji projektu w strukturze liniowej całość pracy projektowej wykonywana jest przez pracowników jednej komórki liniowej kierowanych najczęściej przez kierownika tejże komórki lub wyznaczoną przez niego osobę. Realizowane są w ten sposób zwykle proste projekty, o niewielkim zakresie prac zgodnych z kompetencjami tejże komórki.

47. (2 pkt) Dokument formalnie zatwierdzający powołanie projektu, wyznaczający jego cele i wskaźniki, rezultaty projektu, ramowy harmonogram i budżet oraz kluczowe role i odpowiedzialności to:
- karta projektu**
  - plan kierowania projektem
  - studium wykonalności projektu
  - plan jakości projektu

Komentarz eksperta: Pierwszym dokumentem formalnie otwierającym projekt jest karta projektu. Jej opracowanie i zatwierdzenie przez kierownictwo projektu potwierdza wolę jego realizacji, wyznacza kluczowe parametry i oczekiwania, jak również wskazuje kierownika projektu, sponsora oraz inne istotne role w przedsięwzięciu. Plan kierowania projektem i plan jakości projektu opracowywane są zwykle już po wcześniejszym zatwierdzeniu karty projektu. Studium wykonalności nie zawiera informacji o nominacjach na stanowiska projektowe.

48. (2 pkt) Formułą cenową minimalizującą ryzyko zleceniodawcy projektu i przerzucającą je w całości na zleceniobiorcę projektu jest:
- cena kosztów własnych ze stałym zyskiem (*cost plus fixed fee*)
  - cena kosztów własnych (*cost reimbursement price*)
  - absolutna stała cena (*firm fixed price*)**
  - stała cena z możliwością renegotjacji (*fixed price with redetermination*)

Komentarz eksperta: W przypadku formuły absolutnej stałej ceny ustalona cena kontraktowa nie ulega zmianie w trakcie całego okresu realizacji umowy. Zabezpiecza ona interesy zamawiającego, który w przypadku zmiany cen nie dopłaca, ale i nie oszczędza na kosztach projektu. Z drugiej strony w takim przypadku zleceniobiorca musi wziąć pod uwagę wszystkie czynniki mogące wpłynąć na poziom jego kosztów we własną kalkulację ceny ofertowej, gdyż nie będzie w stanie zaangażować zleceniodawcy w pokrycie różnicy między kosztami oferty a realnie poniesionymi.

49. (2 pkt) Kierownik projektu posługujący się techniką Earned Value do kontroli przebiegu projektu zauważył, iż za ostatni okres wskaźnik SPI (*schedule performance index*) wynosi 1,3, zaś CPI (*cost performance index*) wynosi 0,8. Oznacza to, że projekt jest realizowany:
- po terminie i poniżej kosztów
  - po terminie i powyżej kosztów
  - przed terminem i poniżej kosztów
  - przed terminem i powyżej kosztów**

Komentarz eksperta: Jeśli $SPI > 1$ oznacza to, że prace do dnia kontroli realizowane były szybciej niż pierwotnie zakładano, jeśli jest równe 1 to jesteśmy zgodnie z planem, a poniżej 1 – jesteśmy w opóźnieniu. Jeśli $CPI > 1$ oznacza to, że prace do dnia kontroli realizowane były taniej, niż pierwotnie zakładano, jeśli jest równe 1 to jesteśmy zgodnie z planem, a poniżej 1 – prace były droższe niż planowano.

50. (2 pkt) Zmiana sposobu realizacji projektu, aby wyeliminować jego zagrożenia, np. zmiana środka transportu z lotniczego na kolejowy (lub odwrotnie) to przykład strategii zarządzania ryzykiem zwanej:
- strategią planów awaryjnych
  - unikaniem ryzyk**
  - przenoszeniem (transferem) ryzyka
  - akceptacją ryzyka

Komentarz eksperta: Jest to unikanie ryzyka, gdyż rezygnując z transportu lotniczego możemy uniknąć ryzyk związanych np. z odprawą na lotnisku, strajkiem obsługi naziemnej lub kontrolerów lotniczych, jak również odwołania lotów wskutek niekorzystnych warunków pogodowych. Takie ryzyka wówczas w ogóle nie będą nas dotyczyły, gdyż będziemy podróżować koleją. Modyfikujemy projekt sprawiając, iż części ryzyk unikamy lub wyłączamy je z projektu.

Zadania sytuacyjne

Zadanie sytuacyjne nr 1 – Finanse osobiste i rynek finansowy

Prywatne inwestycje

Agata jest 35-letnią specjalistką działu marketingu w międzynarodowej firmie. Dzięki ciężkiej pracy oraz sprawdzonym metodom zarządzania finansami osobistymi udało jej się zaoszczędzić 100 tys. zł. Zarówno jej sytuacja osobista (wynajmowane mieszkanie w centrum oraz średniej klasy samochód na własność), jak i zawodowa (perspektywa awansów) są stabilne. Dotychczas gromadzone środki deponowała głównie na rachunkach oszczędnościowych oferujących często dość niskie oprocentowanie. Podczas ostatniego spotkania ze znajomymi poruszono temat różnych źródeł inwestowania, którymi Agata szczególnie się zainteresowała. Następnego dnia podjęła decyzję, że chciałaby poszerzyć swój portfel inwestycyjny, wykraczając poza dotychczas używany rachunek oszczędnościowy. Ponieważ jednak brakuje jej wiedzy w tym zakresie, zaczęła szukać firmy zajmującej się doradztwem finansowym i znalazła ofertę Waszego przedsiębiorstwa Perfect Investments. Macie już 15-letni staż i specjalizujecie się praktycznie w każdej formie inwestowania, wliczając w to m.in.: akcje, obligacje, fundusze inwestycyjne, lokaty, samochody, nieruchomości, kruszce, sztukę, surowce, kryptowaluty, NFT, a nawet zabawki kolekcjonerskie. Agata, przeglądając ofertę Waszej firmy, zdecydowała, że chciałaby poszerzyć swój portfel inwestycyjny o jeszcze trzy produkty. W związku z tym zwraca się do Was z prośbą, byście przedstawili jej produkty, które będą dla niej najlepsze, i w które mogłaby zainwestować swoje oszczędności. W szczególności zależy jej, żebyście:

- przedstawili specyfikę sektora danego produktu inwestycyjnego;
- określili wady i zalety danego produktu inwestycyjnego;
- oszacowali przewidywaną stopę zwrotu w dany produkt inwestycyjny po upływie jednego roku oraz trzech i pięciu lat;
- zaproponowali strukturę portfela inwestycyjnego (w układzie wartościowym lub procentowym) uwzględniającym cztery produkty – rachunek oszczędnościowy oraz trzy wybrane produkty.

Zadanie sytuacyjne nr 2 – Gospodarka rynkowa

Działalność gospodarcza w Polsce

W całym 2022 roku niewypłacalność ogłosiły 2752 przedsiębiorstwa, co oznacza wzrost aż o 30 proc. w porównaniu z 2021 rokiem – pokazuje roczny raport przygotowany przez Coface, który „Rzeczpospolita” i „Parkiet” przedstawiają z wyprzedzeniem (<https://www.rp.pl/gospodarka/art37720351-rekordowo-duza-liczba-firm-nie-poradzila-sobie-w-2022>). Dużą część wśród firm zgłaszających upadłość stanowią przedsiębiorstwa z sektora MŚP.

Z obawy przed pogłębieniem się tego niepokojącego trendu Rzecznik MŚP zgłosił się do Was, jako przedstawicieli Rady Przedsiębiorców, z prośbą o przygotowanie raportu zawierającego:

- opis przynajmniej trzech przyczyn powodujących taką falę upadłości;
- propozycję działalności pomocowej dla przedsiębiorstw, która odwróciłaby ten trend;
- opis kampanii edukacyjno-informacyjnej związanej z zaproponowaną działalnością pomocową, by jak największa liczba przedsiębiorców mogła skorzystać ze wsparcia.

Zadanie sytuacyjne nr 3 – Przedsiębiorstwo

Procedura dobrych praktyk sprzedaży samochodów

Autoryzowany dealer samochodów TipTop-Cars prowadzi działalność gospodarczą w Polsce już od pięciu lat. W ofercie firmy znajdują się głównie samochody klasy E (wyższej-średniej), które sprzedawane są w czterech salonach usytuowanych na obrzeżach dużych miast (powyżej 200 tys. mieszkańców) jednego z głównych regionów Polski. Właściciel przedsiębiorstwa, przeglądając raporty sprzedaży, zauważył, że wyniki oceny jakości obsługi sprzedażowej bardzo różnią się między punktami. W celu określenia przyczyny takich dysproporcji osobiście przeprowadził tygodniową kontrolę w każdym salonie. Analizując proces sprzedaży każdej placówki stwierdził, że jest wiele obszarów, które wymagają poprawy. W związku z powyższym podjął decyzję o wprowadzeniu tzw. „Procedury dobrych praktyk sprzedaży samochodów”, która ma na celu ustandaryzować cały proces sprzedaży we wszystkich salonach od momentu pierwszego kontaktu z klientem do oddania samochodu w użytkowanie.

Jako zaufani pracownicy zostaliście powołani do zespołu, którego zadaniem jest stworzenie takiej wzorcowej procedury od podstaw.

Właściciel przekazał Wam następujące wytyczne, którymi należy się kierować w trakcie konstrukcji procesu:

- procedura powinna zostać spisana w formie maksymalnie 10 kroków postępowania;
- zaprezentowane kroki postępowania powinny być uzupełnione przez zakres zadań w ramach kluczowych czynności;
- procedura powinna określić obowiązki i odpowiedzialność wszystkich osób zaangażowanych w realizację działań.

Zadanie sytuacyjne nr 4 – Rynek pracy i zatrudnienie

Problemy współczesnego rynku pracy

Przedsiębiorstwo Our Clothes jest jednym z ważnych producentów odzieży w Polsce. Jako jedna z już niewielu firm wytwarza swoje produkty w kraju. W jej ofercie można znaleźć odzież codzienną, biznesową oraz sportową głównie dla osób w przedziale wiekowym 18–35 lat. Od kilku miesięcy firma boryka się z ogólnopolskim problemem, jakim jest deficyt kadrowy na następujących stanowiskach:

- pracownicy fizyczni (produkcja);
- pracownicy fizyczni (magazyn);
- sprzedawcy;
- pracownicy administracyjni.

Po licznych spotkaniach Zarząd firmy doszedł do wniosku, że należy zmienić strategię związaną z zatrudnianiem pracowników. W związku z tym przedstawiciele firmy Our Clothes zgłosili się do Was, jako specjalistów od HR, z prośbą o pomoc w przygotowaniu nowej strategii pozyskiwania pracowników. Zarządowi w szczególności zależy na zatrudnieniu osób zaangażowanych i lojalnych, mogących być żywą reklamą oferty firmy.

Członkowie Zarządu oczekują od Was, byście:

- przedstawili aktualną sytuację oraz trendy na rynku pracy;
- zaproponowali listę korzyści niematerialnych, finansowych i pozafinansowych kandydatom, które przyciągną osoby pasujące do nowej strategii dla dwóch wybranych stanowisk (spośród deficytowych);
- zaproponowali trzy źródła pozyskiwania kandydatów, które pozwolą zwerbować z rynku pracy pracowników najbardziej kompetentnych.

Zadanie sytuacyjne nr 5 – Zarządzanie projektami

Mapa interesariuszy projektu

Przedsiębiorstwo iSell jest polskim serwisem ogłoszeniowym zamieszczającym wyłącznie ogłoszenia dotyczące sprzedaży przedmiotów. Ogłoszenia typu „kupię”, jako niezgodne z regulaminem, nie są dopuszczone. Transakcje między sprzedającym a kupującym zawierane są poprzez kontakt bezpośredni albo pośredni, na własne ryzyko kupującego i sprzedającego (np. wysyłka za pobraniem, wysyłka po otrzymaniu wpłaty na konto sprzedającego). Dodawanie ofert jest bezpłatne zarówno dla osób fizycznych, jak i firm. Serwis nie pobiera również prowizji od sprzedaży. Jakiś czas temu najwięksi konkurenci firmy iSell wprowadzili usługę przesyłek, stając się pośrednikami pomiędzy kupującym a sprzedającym. Zarząd doszedł do wniosku, że również chciałby wprowadzić możliwość pośredniczenia w sprzedaży w swoim serwisie. Ponieważ to bardzo skomplikowane przedsięwzięcie, zostaliście powołani do zespołu projektowego. Waszym pierwszym zadaniem jest stworzenie mapy interesariuszy w celu określenia ich przewidywanych reakcji wobec podejmowanego projektu.

W ramach otrzymanego zadania zostaliście zobligowani do:

- scharakteryzowania trzech najistotniejszych Waszym zdaniem grup interesariuszy (osób lub instytucji) – po jednym przykładzie głównego, drugorzędowego oraz pozostałego interesariusza;
- określenia wpływu wybranych interesariuszy na projekt lub wpływu projektu na wybranych interesariuszy (uwzględniając ich rolę w projekcie i rodzaj wpływu);
- określenia rodzaju reakcji wybranych interesariuszy wg kryterium strona pomocna lub konfliktowa w projekcie (uwzględniając prawdopodobne działania / reakcje tych interesariuszy).

Test eliminacji centralnych z przykładowymi odpowiedziami

– pytania zamknięte –

1. (1 pkt) Które główne kategorie przyczyn (tzw. 5M) występują w diagramie przyczynowo-skutkowym, inaczej zwanym diagramem Ishikawy?
  - a) **Manpower (ludzie), Methods (metody), Machinery (maszyny), Materials (materiały), Management (zarządzanie)**
  - b) Manpower (ludzie), Market (rynek), Machinery (maszyny), Materials (materiały), Management (zarządzanie)
  - c) Manpower (ludzie), Methods (metody), Machinery (maszyny), Materials (materiały), Million (milion)
  - d) Manpower (ludzie), Methods (metody), Mind (rozum), Materials (materiały), Management (zarządzanie)

Komentarz eksperta: W diagramie Ishikawy analiza rozpoczyna się od określenia wystąpienia skutku, a następnie zidentyfikowania wszystkich możliwych jego przyczyn. Wśród przyczyn wymienia się 5 głównych składowych, którymi są: Manpower (ludzie), Methods (metody), Machinery (maszyny), Materials (materiały), Management (zarządzanie).

Źródło: Blikle A. J., *Doktryna jakości. Rzecz o turkusowej samoorganizacji*, Wydanie III, Onepress, Gliwice 2022. (str. 441–442); Kowalik K. (2018). *Diagram Ishikawy w teorii i praktyce zarządzania jakością*. Archiwum Wiedzy Inżynierskiej, 3. (str. 16)

2. (1 pkt) Który z modeli zarządzania firmą zakłada, że wszyscy członkowie organizacji uznawani są za równych – bez żadnej hierarchii, każdy pracownik decyduje za siebie i sam ponosi odpowiedzialność za wszelkie wykonywane działania?
  - a) zielony
  - b) bursztynowy
  - c) czerwony
  - d) **turkusowy**

Komentarz eksperta: „W organizacji turkusowej nikogo nie trzeba pilnować, by pracował, nikogo nie trzeba oceniać ani też zaganiać do pracy kijem i marchewką. A skoro nie trzeba ani pilnować, ani zaganiać, to kierownicy zamieniają się w autentycznych liderów i mentorów. Tam nikt nikomu nie wydaje poleceń, a zakres zadań każdego pracownika mieści się w czterech następujących zasadach: 1. Robisz to, co potrafisz. 2. Robisz to, co jest potrzebne. 3. Jesteś za to odpowiedzialny. 4. To, co robisz, możesz zmienić, ale z zachowaniem zasad: 1., 2. i 3. W konsekwencji w takiej organizacji nikt nie mówi: „To nie należy do moich obowiązków”.

Źródło: Blikle, A. J. *Doktryna jakości. Wydanie II turkusowe. Rzecz o turkusowej samoorganizacji*, Onepress, Gliwice 2017. (str. 39)

3. (1 pkt) Co nie jest warunkiem utworzenia spółki komandytowej?
- a) konieczność zawarcia umowy spółki
  - b) określenie przedmiotu działalności spółki
  - c) **imienne wskazanie dwóch pełnomocników spółki**
  - d) umowa spółki zawarta w formie aktu notarialnego

Komentarz eksperta: Do powstania spółki komandytowej konieczne jest zawarcie umowy spółki przez co najmniej dwóch wspólników: komandytariusza i komplementariusza. Umowa spółki musi być zawarta w formie aktu notarialnego i określać co najmniej a) firmę i siedzibę spółki, b) przedmiot działalności spółki c) czas trwania spółki jeśli jest oznaczony d) określenie wkładów wnoszonych przez każdego wspólnika wraz z określeniem ich wartości e) sumę komandytową.

Źródło: Katner W. J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wydanie III, Wolters Kluwer, Warszawa 2020. (str. 255)

4. (1 pkt) Czym charakteryzuje się zjawisko dematerializacji papierów wartościowych?
- a) brakiem jakiegokolwiek wartości papierów wartościowych
  - b) **dopuszczalnością emitowania papierów niemających postaci dokumentu materialnego**
  - c) brakiem pieniężnej wartości papierów wartościowych
  - d) brakiem konieczności umieszczania zapisów dotyczących akcji oraz posiadających je akcjonariuszy w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych (KDPW)

Komentarz eksperta: Zjawisko dematerializacji oznacza dopuszczalność emitowania papierów wartościowych niemających postaci dokumentu materialnego. Zostaje on zastąpiony przez zapis komputerowy na właściwym rachunku papierów wartościowych.

Źródło: Katner W. J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wydanie III, Wolters Kluwer, Warszawa 2020. (str. 746)

5. (1 pkt) Która forma zabezpieczeń stosowanych przez banki nie jest klasyfikowana jako rzeczowa?
- a) **poręczenie wekslowe**
  - b) hipoteka
  - c) przewłaszczenie
  - d) zastaw rejestrowy

Komentarz eksperta: Zabezpieczenie kredytu składa się z różnych typów zabezpieczenia, które można podzielić na osobiste, rzeczowe oraz inne. Hipoteka, przewłaszczenie oraz zastaw rejestrowy dotyczą zabezpieczeń rzeczowych (nieruchomości oraz rzeczy ruchomych), natomiast poręczenie wekslowe jest osobistą formą zabezpieczenia, gdzie osoba fizyczna lub przedsiębiorstwo gwarantuje spłatę zadłużenia, gdy kredytobiorca nie będzie spłacał zobowiązania.

Źródło: Banaszczak-Soroka U., *Rynki finansowe. Organizacja, instytucje, uczestnicy*, wyd. III, C.H.Beck, Warszawa 2019. (str. 162–163)

6. (1 pkt) Podaj poprawną kolejność wdrażania benchmarkingu:

1. Dojrzałość i utrzymanie efektów wykorzystania metody
2. Analiza i planowanie przedsięwzięcia
3. Implementacja i integracja
4. Zebranie informacji i ustalenie odchyleń od własnych rozwiązań

- a) 3 » 2 » 1 » 4
b) **2 » 4 » 3 » 1**
c) 3 » 1 » 4 » 2
d) 2 » 1 » 4 » 3

Komentarz eksperta: Poprawna kolejność procesu wdrażania benchmarkingu:

Analiza i planowanie przedsięwzięcia

Zebranie informacji i ustalenie odchyleń od własnych rozwiązań

Implementacja i integracja

Dojrzałość i utrzymanie efektów wykorzystania metody

Źródło: Zakrzewska-Bielawska A. (red.), *Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź 2020. (str. 120)

7. (1 pkt) Zasada CSR, wg której na każdym etapie audytu organizacja uwzględnia potrzeby i oczekiwania poszczególnych interesariuszy, czyli tych, którzy wpływają na działalność danej organizacji, jak również tych, na których ta organizacja oddziałuje, nazywana jest zasadą:

- a) wiarygodności
b) zgodności
c) transparentności
d) **uczestnictwa**

Komentarz eksperta: Społeczna odpowiedzialności biznesu opiera się na zbiorze różnych zasad. Najważniejsze z nich zebrano w standardzie AA1000, który obecnie wykorzystuje się w ramach audytu społecznego i etycznego. Uwzględniono w nim 16 zasad, zgodnie z którymi powinno funkcjonować przedsiębiorstwo uznawane za społecznie odpowiedzialne. Zasada wiarygodności polega na dbałości o to, by wszystkie fakty, oceny, pomiary przedstawiono z należytą starannością i uczciwie. Zasada zgodności polega na prowadzeniu działalności zgodnie z założeniami polityki organizacyjnej, a także dobrymi praktykami dotyczącymi raportowania oraz udzielania informacji o wynikach. Zasada transparentności podkreśla konieczność upublicznienia i prezentowania w sposób zrozumiały dla interesariuszy sprawozdań z prowadzonych działań.

Źródło: Zakrzewska-Bielawska A. (red.), *Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Łódź 2020. (str. 509–510)

8. (1 pkt) Dziesięć bezwzględnych praw czasu zalicza się do koncepcji:

- a) Six Sigma
b) SKW

- c) TBM
- d) TQM

Komentarz eksperta: Prawa czasu zostały sformułowane na potrzeby nurtu TBM, czyli Time Based Management. Podstawowym założeniem tej koncepcji jest zarządzanie przedsiębiorstwem w taki sposób, aby dochodziło do tzw. kompresji czasu w toku realizacji działań zarówno na poziomie operacyjnym (np. ograniczanie wielkości partii), jak i strategicznym (np. decentralizacja organizacji).

Źródło: Szymańska K. (red.), *Kompendium technik i metod zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019. (str. 358–369)

9. (1 pkt) Do cech określających status przedsiębiorcy jako podmiotu, który zawodowo prowadzi określoną działalność gospodarczą, nie zalicza się:
- a) prowadzenia działalności gospodarczej we własnym imieniu
  - b) zorganizowanej działalności zarobkowej
  - c) ciągłości działalności gospodarczej
  - d) profesjonalizmu działalności**

Komentarz eksperta: Według ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, każdy przedsiębiorca – dla posiadania swojego statusu – musi spełniać łącznie następujące cechy: 1) prowadzić działalność gospodarczą we własnym imieniu, 2) zorganizowanie, 3) w sposób ciągły i 4) zarobkowo („Działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły” – art. 3). W nowej ustawie z 2018 r. pominięto cechę zawodowości (profesjonalizmu) wśród cech przedsiębiorcy. Dodatkowo według Katnera: „W art. 3 Prawo przedsiębiorców pod mylnym stwierdzeniem, że chodzi o działalność gospodarczą, kryją się cechy każdego przedsiębiorcy, który dla posiadania swojego statusu musi je spełniać łącznie. Są nimi: 1) prowadzenie działalności gospodarczej we własnym imieniu, 2) zorganizowanie, 3) w sposób ciągły i 4) zarobkowo. Te same cechy oraz 5) profesjonalizm (zawodowy charakter) wymieniały art. 2 i 4 u.s.d.g., podobnie jak Prawo działalności gospodarczej z 1999 r. Była jeszcze jedna cecha, tj. profesjonalizm działalności (zawodowy charakter)”.

Źródło: W. J. Katner (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018. (str. 64)

10. (1 pkt) Przywództwo w stylu Toyoty oznacza, że lider:
- a) skupiony jest na osiągnięciu mistrzostwa; nieustannie doskonali siebie i innych**
  - b) czerpie nauki od mentora
  - c) reprezentuje transakcyjne podejście do firmy
  - d) wyznacza podwładnym cele do osiągnięcia w stylu MBO

Komentarz eksperta: Według Blikiego przywództwo w stylu Toyoty oznacza, że lider skupiony jest na osiągnięciu mistrzostwa. Pogłębia i poszerza wiedzę oraz zakres odpowiedzialności. Nieustannie doskonali siebie i innych. Jest zaangażowany w sprawy firmy: „Jak możemy wspólnie dokonać czegoś wielkiego?” Czerpie nauki z częstych spacerów do *gemba*, a nie od mentora. Ustala cele i plan ich osiągnięcia wspólnie z zespołem.

Źródło: A. J. Blikle, *Doktryna jakości*, Warszawa 2018. (str. 310)

11. (1 pkt) Metoda analizy produktów firmy, tzw. macierz BCG (Boston Consulting Group), opiera się na założeniu, że:
- zdolność linii produktów do generowania zysków dla firmy zależy od tempa wzrostu danego rynku oraz udziału danego produktu w rynku**
  - zdolność linii produktów do generowania zysków dla firmy zależy od atrakcyjności otoczenia
  - zdolność linii produktów do generowania zysków dla firmy zależy od wielkości sprzedaży
  - zdolność linii produktów do generowania zysków dla firmy zależy od opłacalności inwestowania w strategiczną jednostkę biznesu o dobrze zdefiniowanych produktach i odbiorcach

Komentarz eksperta: Metoda analizy produktów firmy, tzw. macierz Boston Consulting Group opiera się na założeniu, że zdolność linii produktów do generowania zysków dla firmy zależy od tempa wzrostu danego rynku oraz udziału danego produktu w rynku.

Źródło: K. Obłój, *Strategia organizacji*, PWE, Warszawa 2007.

12. (1 pkt) W firmie spółki akcyjnej może znaleźć się nazwisko:
- dowolnego akcjonariusza
  - dowolnego akcjonariusza, o ile wyraził pisemną zgodę
  - założyciela, ale jedynie wówczas, gdy jest akcjonariuszem większościowym
  - założyciela, nawet gdy nie jest akcjonariuszem, o ile wyraził pisemną zgodę**

Komentarz eksperta: W firmie spółki akcyjnej może znaleźć się nazwisko założyciela, nawet gdy nie jest akcjonariuszem, o ile wyraził pisemną zgodę. Nie może być natomiast zamieszczone nazwisko dowolnego właściciela akcji.

13. (1 pkt) Prokurentem może być:
- tylko osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych**
  - tylko osoba prawna mająca pełną zdolność do czynności prawnych
  - osoba fizyczna mająca ograniczoną zdolność do czynności prawnych
  - osoba prawna lub fizyczna

Komentarz eksperta: Prokurentem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych (art. 109² § 2 k.c.).

Źródło: W. J. Katner (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018. (str. 85)

14. (1 pkt) Akredytywa dokumentowa to:
- forma rozliczeń w obrocie zagranicznym**
  - zdolność kredytowa
  - umowa o odbiór
  - prawo do zbycia akcji

Komentarz eksperta: Akredytywa dokumentowa jest powszechnie wykorzystywana jako forma rozliczeń w obrocie zagranicznym.

Źródło: Katner W. J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wydanie III, Wolters Kluwer, Warszawa 2020. (str. 806)

15. (1 pkt) Metoda MBO dotyczy:
- a) zarządzania przez wyniki
  - b) zarządzania przez cele**
  - c) zarządzania przez innowacje
  - d) zarządzania przez komunikację

Komentarz eksperta: Zarządzanie przez cele, ZPC (ang. Management by Objectives, MBO) jest metodą budowania spójnego zbioru celów dla wszystkich członków i działów organizacji oraz oceny poziomu ich wykonywania. Przełożony i jego podwładni mają być zgodni co do celów, jakie będą obowiązywać w określonym czasie. W tym modelu przełożony w kontaktach z podwładnym występuje raczej w charakterze doradcy, nie szefa.

Źródło: Żukowski P. (2009). *Techniki zarządzania stosowane przez menedżerów w organizacji*. Problemy Profesjologii, 2. (str. 35–53)

16. (2 pkt) Stosując model Vrooma–Yettona–Yago kierownik otrzymuje wskazówkę dotyczącą:
- a) ustalenia optymalnej rozpiętości kierowania
  - b) identyfikacji najmniej lubianego współpracownika
  - c) stopnia zaangażowania podwładnych w proces podejmowania decyzji**
  - d) identyfikacji najbardziej lubianego współpracownika

Komentarz eksperta: Model Vrooma–Yettona–Yago pozwala kierownikowi ustalić, w jakim stopniu podwładni powinni zostać zaangażowani w proces podejmowania decyzji. Miernik NLW (najmniej lubianego współpracownika) został zaproponowany przez F. Fiedlera.

17. (2 pkt) Czek nie jest...?
- a) papierem wartościowym
  - b) synonimem weksla trasowanego**
  - c) dokumentem konstytutywnym
  - d) papierem zbywalnym

Komentarz eksperta: Zobowiązanie czekowe ma charakter abstrakcyjny a nie kauzalny, co zbliża wprowadzie czek do weksla trasowanego, ale pozostaje też wiele różnic.

Źródło: Katner W. J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wydanie III, Wolters Kluwer, Warszawa 2020. (str. 752)

18. (2 pkt) W klasyfikacji struktur organizacyjnych H. Mintzberga jednym z rozwiązań jest biurokracja maszynowa, w której największe znaczenie odgrywa:
- a) wierzchołek strategiczny
  - b) technostruktura**
  - c) personel pomocniczy
  - d) rdzeń operacyjny

Komentarz eksperta: Według Mintzberga najistotniejszym elementem biurokracji maszynowej jest technostruktura tworzona przez pracowników odpowiedzialnych za opracowywanie, aktualizację i kontrolę przestrzegania obowiązujących standardów.

19. (2 pkt) Który z wymienionych standardów kompetencji i kwalifikacji nie występuje w praktyce?
- a) Project Manager Competency Development Framework
  - b) Professional Competency Standards for Project Management
  - c) National Occupational Standards for Project Management
  - d) Global Baseline Competency Framework**

Komentarz eksperta: Project Manager Competency Development Framework – jest to model kompetencji autorstwa amerykańskiego Project Management Institute.

Professional Competency Standards for Project Management – jest to model kompetencji opracowany przez Australian Institute of Project Management (AIPM).

National Occupational Standards for Project Management – jest to model kompetencji opracowany przez brytyjską organizację Engineering Construction Industry Training Board.

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE, Warszawa 2013. (str. 435)

20. (2 pkt) Na czym polega podejście iteracyjne w zarządzaniu projektami?
- a) na wielokrotnym powtarzaniu etapów procesu zarządzania projektami, z każdorazowym przekształceniem w analogiczny sposób**
  - b) na ustalaniu wzorca realizacji projektów na podstawie nieugruntowanego teoretycznie doświadczenia praktycznego
  - c) na realizacji projektu, którego nie poprzedzają żadne prace przygotowawcze, a wykonawstwo skupia się na dążeniu do osiągnięcia założonych celów
  - d) na wyobrażeniu cyklu realizacji projektu jako procesu informacyjno-decyzyjnego, którego wzorcem jest przebieg przygotowania i podejmowania decyzji

Komentarz eksperta: Prawidłowa jest odpowiedź a). Podejście opisane w odpowiedzi b) nazywane jest normatywnym (zdroworozsądkowym). Podejście opisane w odpowiedzi c) nazywane jest adaptacyjnym (zwinnym). Podejście opisane w odpowiedzi d) nazywane jest decyzyjnym.

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE, Warszawa 2013. (str. 405–407)

21. (2 pkt) Który poziom dojrzałości reprezentuje organizacja dostrzegająca konieczność ciągłego porównywania (benchmarkingu) przebiegu własnych procesów zarządzania projektami z procesami realizowanymi w innych organizacjach ze względu na utrzymanie lub poprawę przewagi konkurencyjnej (na podstawie modelu dojrzałości projektowej H. Kerznera)?
- a) poziom 2
  - b) poziom 3
  - c) **poziom 4**
  - d) poziom 5

Komentarz eksperta: Poziom 2 występuje, gdy firma dostrzega, że wspólne procesy muszą być zdefiniowane i udoskonalane w taki sposób, aby móc powtórzyć sukces jednego projektu w innym projekcie.

Poziom 3 dotyczy sytuacji, gdy organizacja dostrzega efekt synergii wynikający z połączenia poszczególnych procesów zarządzania projektami w jedną metodykę.

Poziom 5 jest najwyższym poziomem dojrzałości projektowej organizacji, gdzie ciągle ocenia ona informacje pozyskane w wyniku benchmarkingu i podejmuje decyzje o ich przydatności w procesie udoskonalania własnej metodyki zarządzania projektami.

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE, Warszawa 2013. (str. 382–383)

22. (2 pkt) Do instrumentów finansowych zalicza się:
- a) **kontrakty terminowe, opcje, swapy, akcje, obligacje**
  - b) kontrakty nieterminowe, opcje, swapy, akcje
  - c) umowy powiernicze, opcje, akcje, obligacje
  - d) kontrakty terminowe, opcje, koncesje, obligacje

Komentarz eksperta: Do instrumentów finansowych zalicza się m.in.: kontrakty terminowe, opcje, swapy, akcje i obligacje. Umowy powiernicze i koncesje nie są instrumentami finansowymi. Umowa powiernicza (czynność powiernicza) nie jest instrumentem finansowym, gdyż obejmuje „przeniesienie przez powierzającego na powiernika jakiegoś prawa (przysporzenie), w następstwie czego powiernik może korzystać z niego względem osób trzecich w zakresie wyznaczonym treścią tego prawa (własność, wierzytelność)” oraz „zobowiązanie powiernika wobec powierzającego (w stosunku wewnętrznym), że będzie z powierzonego mu prawa korzystał w ograniczonym zakresie, wskazanym treścią umowy powierniczej (w szczególności, że powierzone prawo powróci do powierzającego we wskazanej sytuacji)”. Również koncesje nie są instrumentem finansowym. Są one traktowane jako podstawowe ograniczenie swobody działalności gospodarczej. Udzielenie koncesji polega na wydaniu decyzji administracyjnej i jest uzależnione od uznania (decyzja uznaniowa) przez uprawniony organ, czy zostały spełnione przesłanki ustawowe.

Źródło: J. Tuczko, *Zrozumieć finanse firmy*, Difin, Warszawa 2005. W. J. Katner (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018. (str. 563)

23. (2 pkt) Wśród typów analogii zaproponowanych przez W. Gordona nie znalazła się analogia:
- a) antropomorficzna
  - b) fantastyczna
  - c) symboliczna
  - d) polemiczna**

Komentarz eksperta: W. Gordon zaproponował w swej synektyce cztery typy analogii: bezpośrednią, symboliczną, antropomorficzną oraz fantastyczną.

24. (2 pkt) Przez tajemnicę przedsiębiorstwa rozumie się informacje:
- a) techniczne przedsiębiorstwa, które nie są powszechnie znane osobom zwykle zajmującym się tym rodzajem informacji albo nie są łatwo dostępne dla takich osób, o ile uprawniony do korzystania z informacji lub rozporządzania nimi podjął działania w celu utrzymania ich w poufności
  - b) technologiczne przedsiębiorstwa, które nie są powszechnie znane osobom zwykle zajmującym się tym rodzajem informacji albo nie są łatwo dostępne dla takich osób, o ile uprawniony do korzystania z informacji lub rozporządzania nimi podjął działania w celu utrzymania ich w poufności
  - c) organizacyjne przedsiębiorstwa, które nie są powszechnie znane osobom zwykle zajmującym się tym rodzajem informacji albo nie są łatwo dostępne dla takich osób, o ile uprawniony do korzystania z informacji lub rozporządzania nimi podjął działania w celu utrzymania ich w poufności
  - d) wszystkie odpowiedzi są prawidłowe**

Komentarz eksperta: Według art. 11 ust. 2 Ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w wersji z 2018 r. przez tajemnicę przedsiębiorstwa rozumie się informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne przedsiębiorstwa lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą, które jako całość lub w szczególnym zestawieniu i zbiorze ich elementów nie są powszechnie znane osobom zwykle zajmującym się tym rodzajem informacji albo nie są łatwo dostępne dla takich osób, o ile uprawniony do korzystania z informacji lub rozporządzania nimi podjął, przy zachowaniu należytej staranności, działania w celu utrzymania ich w poufności.

Źródło: W. J. Katner (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018. (str. 99)

25. (2 pkt) „PRINCE2” to skrót nazwy brytyjskiej metodyki stosowanej szeroko w zarządzaniu projektami w instytucjach publicznych. Jak brzmi jej pełna nazwa?
- a) PROject IN Controlled Environment 2
  - b) PROjects IN Controlled Environment 2
  - c) PROject IN Controlled Environments 2
  - d) PROjects IN Controlled Environments 2

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE 2013. (str. 412)

26. (2 pkt) Do kompetencji rady nadzorczej w spółkach kapitałowych nie należy:
- a) ocena sprawozdań finansowych spółki pod kątem zgodności z dokumentami i stanem faktycznym
  - b) ocena wniosku zarządu do zgromadzenia wspólników co do podziału zysku albo pokrycia strat
  - c) stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności
  - d) wydawanie zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw spółki**

Komentarz eksperta: Rada nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności (art. 219 § 1 k.s.h.). Do kompetencji rady należy w szczególności ocena sprawozdań finansowych spółki pod kątem zgodności z księgami, dokumentami i ze stanem faktycznym oraz ocena wniosków zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia strat (art. 219 § 3 k.s.h.). Umowa spółki może rozszerzać te uprawnienia, np. o prawo do powołania i odwołania zarządu. W celu wykonania swoich obowiązków rada ma prawo przeglądać wszelkie dokumenty spółki i żądać stosownych wyjaśnień.

Rada sprawuje nadzór nad prowadzeniem spraw spółki, ale nie kieruje nimi sama, nie ma zatem prawa wydawania zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw spółki (art. 219 § 2 k.s.h.). Umowa spółki może jednak rozszerzać te uprawnienia, np. o prawo do powołania i odwołania zarządu.

Źródło: W. J. Katner (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018. (str. 306)

27. (2 pkt) Technika 635:
- a) zakłada możliwość modyfikowania pomysłów innych uczestników sesji**
  - b) jest określana mianem brainstormingu
  - c) należy do grupy zwinnych technik zarządzania (6 sprintów na przestrzeni 3–5 tygodni)
  - d) jest narzędziem pisemnego formułowania pomysłów rozwiązań, w związku z czym praca zespołu kończy się obligatoryjnym sporządzeniem protokołu

Komentarz eksperta: Technika 365 (brainwriting) jest narzędziem pisemnego formułowania pomysłów rozwiązań, zakładającym możliwość modyfikowania pomysłów innych uczestników sesji, natomiast sporządzenie protokołu sesji nie jest konieczne.

28. (2 pkt) Sytuacyjnym źródłem inicjatywy projektu jest:
- a) nowa regulacja**
  - b) benchmarking
  - c) strategia przedsiębiorstwa
  - d) program naprawczy

Komentarz eksperta: Program naprawczy, biznesplan oraz strategia zaliczane są do grupy systematycznych, benchmarking oraz nowa idea do spontanicznych, natomiast nowa regulacja oraz zmiana rynkowa do sytuacyjnych źródeł inicjatyw projektów.

29. (2 pkt) Syndromy: gapowicza i myślenia grupowego oraz ryzyko długotrwałego procesu podejmowania decyzji stanowią zagrożenia realizacji projektu w ramach której struktury zespołu projektowego?
- a) izomorficznej
  - b) chirurgicznej
  - c) **kolektywnej**
  - d) eksperckiej

Komentarz eksperta: Kolektywna struktura zespołu projektowego charakteryzuje się brakiem wyraźnego lidera zespołu. Do zagrożeń realizacji projektu w jej ramach można zaliczyć: wynikający z istoty tego rozwiązania brak zdefiniowanego przywódcy, syndromy: gapowicza i myślenia grupowego oraz ryzyko wydłużenia czasu podejmowania decyzji.

30. (2 pkt) Zgodnie z techniką łańcucha krytycznego (ang. critical chain project management) zapas czasu umieszczany na końcu łańcucha krytycznego, którego zadaniem jest ochrona terminu końcowego przed mogącymi pojawić się opóźnieniami czynności należących do łańcucha krytycznego to:
- a) **bufor projektu**
  - b) bufor zasilający
  - c) bufor końcowy
  - d) bufor zasobu

Komentarz eksperta: Technika łańcucha krytycznego została opublikowana przez dr. Eliyahu Goldratta w 1997 roku (wydanie polskie: *Łańcuch krytyczny: Projekty na czas*, 2009). Jednym z jej zaleceń jest wprowadzenie zasad elastycznego harmonogramowania uwzględniającego tzw. bufor. Bufor projektu jest zawsze jeden i jest umieszczany na końcu łańcucha w celu zabezpieczenia terminu końcowego przed opóźnieniami zadań projektu. Buforów zasilających może być kilka i są umieszczane w miejscach, gdzie łańcuchy zasilające dołączają do łańcucha krytycznego. Bufor końcowy to wymyślona nazwa, która nie jest stosowana w metodzie CC. Bufor zasobu to z kolei informacja podawana z wyprzedzeniem przez wykonawców zadań. Określa ona, o ile wcześniej należy poinformować ich o zbliżającym się terminie wykonania zadania.

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE 2013. (str. 188)

– pytania otwarte –

31. (5 pkt) Techniki sieciowe planowania terminów projektów podzielić można na cztery kategorie w zależności od charakteru struktury projektu (deterministyczna/stochastyczna) oraz czasów realizacji czynności projektu (deterministyczne/stochastyczne). Uzupełnij poniższy schemat o właściwe nazwy wybranych pięciu technik. [Punktacja: 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź]

Czasy realizacji czynności projektu	Struktura projektu	
	deterministyczna	stochastyczna
Czasy deterministyczne	1. .... 2.	3. ....
Czasy stochastyczne	4.	5. ....

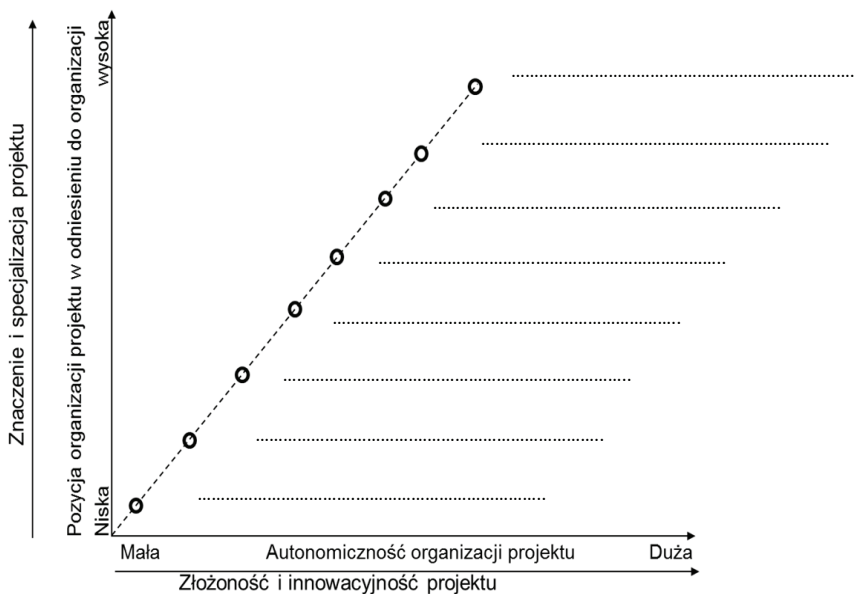
Akceptowalne odpowiedzi:

Czasy realizacji czynności projektu	Struktura projektu	
	deterministyczna	stochastyczna
Czasy deterministyczne	<ul style="list-style-type: none"> – Harmonogramy (inaczej wykresy Gantta lub wykresy belkowe) – CPM (inaczej technika ścieżki krytycznej lub critical path method) – technika MPM (inaczej Metra Potential Method) 	<ul style="list-style-type: none"> – GERT (inaczej Graphical Evaluation Review Technique)
Czasy stochastyczne	<ul style="list-style-type: none"> – PERT (inaczej Program(me) Evaluation Review Technique) – CC (inaczej CCPM lub metoda łańcucha krytycznego, critical chain) 	<ul style="list-style-type: none"> – GERT (inaczej Graphical Evaluation Review Technique) – Inna akceptowalna odpowiedź: GERTs (inaczej Graphical Evaluation Review Technique Simulation)

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE 2013. (str. 176)

32. (5 pkt) Uzupełnij nazwy typowych form organizacji projektowej. [Punktacja: 0,5 pkt za każdą prawidłową odpowiedź plus 1 pkt, jeśli wszystkie są we właściwych miejscach]

Odpowiedź:

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE 2013. (str. 337)

33. (5 pkt) Przypisz poniższe sformułowania do właściwych pól matrycy logicznej (ang. Log-Frame, Logical Framework). [Punktacja: 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź]

	Opis projektu	Obiektywnie weryfikowalne	Źródła weryfikacji	Założenia
Cele nadrzędne	2	8	9	
Cel projektu	1	10	11	7
Rezultaty	3	12	13	6
Działania	4	14	15	16
				5

Element opisu	Pole zapisu w matrycy logicznej
Poprawa warunków życia mieszkańców gminy	
Zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do wody pitnej odpowiedniej jakości poprzez budowę ujęcia wody oligoceńskiej	
Dynamika zużycia wody pitnej przez gospodarstwa domowe utrzyma się na poziomie z ostatnich 5 lat	
Kierownik budowy, 10 m ³ betonu architektonicznego, 100 m.b. rur o średnicy 50 cm	
Otrzymanie decyzji o dofinansowaniu z NFOŚiGW	

Odpowiedź:

Element opisu	Pole zapisu w matrycy logicznej
Poprawa warunków życia mieszkańców gminy	2
Zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do wody pitnej odpowiedniej jakości poprzez budowę ujęcia wody oligoceńskiej	1
Dynamika zużycia wody pitnej przez gospodarstwa domowe utrzyma się na poziomie z ostatnich 5 lat	7
Kierownik budowy, 10 m ³ betonu architektonicznego, 100 m.b. rur o średnicy 50 cm	14
Otrzymanie decyzji o dofinansowaniu z NFOŚiGW	5

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE 2013. (str. 114)

34. (5 pkt) Rozwiń skrót BOSCARD opisujący metodę definiowania projektu. [Punktacja: 0,5 pkt za każdą prawidłową odpowiedź plus 1,5 pkt, jeśli prawidłowo zostaną podane wszystkie odpowiedzi]

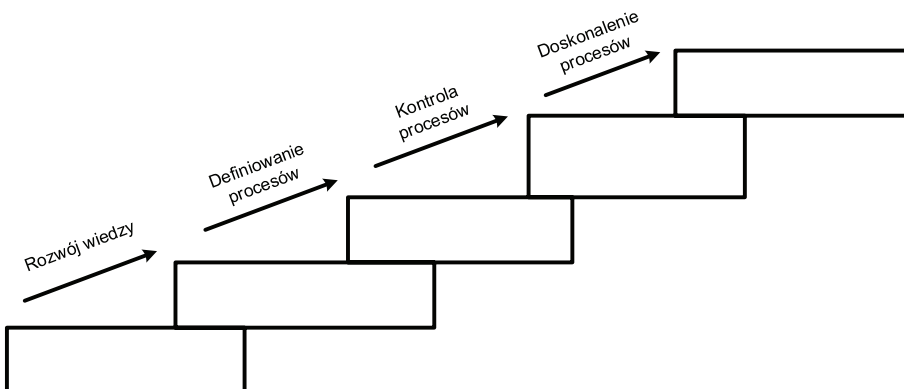
B	
O	
S	
C	
A	
R	
D	

Odpowiedź:

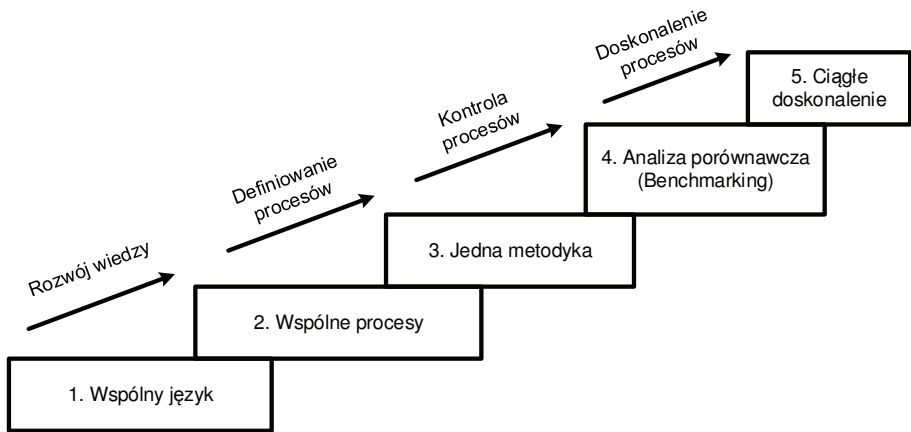
B	Background
O	Objectives
S	Scope
C	Constraints
A	Assumptions
R	Risks
D	Deliverables

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE 2013. (str. 91)

35. (5 pkt) Uzupełnij poziomy dojrzałości projektowej według prof. H. Kerznera (Kerzner Project Management Maturity Model). [Punktacja: 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź]

Odpowiedź:

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE 2013. (str. 382)

36. (5 pkt) Wymień cztery fazy rozwoju dziedziny zarządzania projektami w II połowie XX wieku. [Punktacja: 1 pkt za każdą prawidłową odpowiedź plus 1 pkt, jeśli wszystkie są we właściwych miejscach]
1. ....
  2. ....
  3. ....
  4. ....

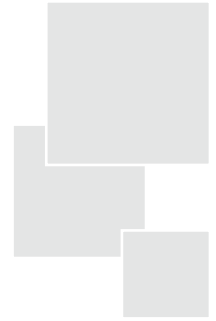
Odpowiedź:

1. Faza początkowa
2. Faza rozwoju instrumentalnego (techniczna)
3. Faza rozwoju organizacyjnego i personalnego (dynamiczna)
4. Faza rozwoju sytuacyjnego (ekstremalna)

Źródło: Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE 2013. (str. 59)

Część IV

Działania towarzyszące XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości

Kilka słów od Organizatorów

W ramach Olimpiady Przedsiębiorczości, poza głównym nurtem zawodów, realizowane są działania towarzyszące, tj. projekty edukacji ekonomicznej skierowane do uczniów szkół z małych miejscowości (do 50 tys. mieszkańców): *Innowatorium. Tydzień przedsiębiorczości*, *Praktyk Biznesu*, *Sukces w finansach osobistych* oraz *Diamenty Przedsiębiorczości* (dla uczestników warsztatów/spotkań realizowanych w ramach projektów *Innowatorium. Tydzień Przedsiębiorczości* oraz *Praktyk Biznesu* lub zawodnicy Olimpiady z grona laureatów, finalistów i uczestników eliminacji centralnych).

Innowatorium. Tydzień Przedsiębiorczości

Założenia programowe i organizacyjne

Idea

15-godzinne warsztaty z zakresu ekonomii i zarządzania adresowane do uczniów szkół ponadpodstawowych z ośrodków miejskich liczących do 50 tys. mieszkańców, będące działaniem towarzyszącym XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości, realizowanym w roku szkolnym 2022/2023.

Cele

- Zainspirowanie młodych ludzi do samodzielnego pogłębiania wiedzy z zakresu ekonomii i zarządzania.
- Rozbudzenie i wzmocnienie postawy proaktywnej i proprzedsiębiorczej.
- Wyrównanie szans w dostępie do oferty wysokiej jakości warsztatów aktywizujących prowadzonych przez przedstawicieli środowiska akademickiego.
- Promocja Olimpiady Przedsiębiorczości.
- Zainteresowanie młodzieży studiowaniem na kierunkach ekonomicznych.

Adresaci

Uczniowie publicznych szkół ponadpodstawowych zlokalizowanych w miejscowościach poniżej 50 tys. mieszkańców.

Program

Program składa się z 5 stałych bloków tematycznych:

- strategię przedsiębiorstw (np. współczesne strategię konkurencji, rozwój przedsiębiorstw, współczesne koncepcje zarządzania),
- marketing (np. strategię, narzędzia, współczesne koncepcje, formy),
- zarządzanie zasobami ludzkimi (np. polityka personalna z omówieniem poszczególnych elementów, trendy HR, praktyczne aspekty),
- miękkie elementy zarządzania (np. techniki menedżerskie, praca zespołowa, zarządzanie czasem, przywództwo, psychologia biznesu, kultura organizacyjna),
- finanse (np. współczesne trendy w finansach, giełda papierów wartościowych, strategię inwestycyjne, kryzys finansowy).

Miejsce

Spotkania online za pośrednictwem aplikacji MS Teams.

Termin

Jedna edycja zrealizowana w terminie 13–16 czerwca 2023 r.

Organizacja

- *Innowatorium* realizowane jest zdalnie w czasie rzeczywistym za pośrednictwem MS Teams; w jednej szkole realizowana jest jedna edycja programu.
- Program jednej edycji obejmuje 15 godzin tj. pięć 3-godzinnych (godz. zegarowa) bloków tematycznych.
- Realizacja 15-godzinnego programu może być dowolnie rozbita na kolejne dni.
- Zajęcia prowadzone są metodami aktywizującymi.
- Nauczyciele otrzymują pakiet materiałów edukacyjnych do przeprowadzenia zajęć będących kontynuacją warsztatów online.
- Warsztaty prowadzone są w grupach liczących minimum 40 uczniów.
- Uczniom towarzyszy opiekun z każdej szkoły, który odpowiada za udział w warsztatach.
- Opiekunowie grup zachęceni są do aktywnego udziału w warsztatach.
- Organizator (FPiAKE) zapewnia materiały warsztatowe (dydaktyczne).
- Uczestnicy za aktywne uczestnictwo otrzymują nagrody książkowe.
- Szkoły biorące udział w warsztatach otrzymują pakiet publikacji z zakresu literatury podstawowej Olimpiady Przedsiębiorczości.
- Uczestnicy oraz szkoły po ukończeniu warsztatu otrzymują certyfikaty.
- Udział w warsztatach jest bezpłatny.
- Zajęcia poddawane są ewaluacji.

Rekrutacja szkół do projektu

Rekrutacja do udziału w działaniu *Innowatorium. Tydzień Przedsiębiorczości* odbywa się w dwóch formach:

- 1) indywidualne zgłoszenia szkoły lub kilku szkół spełniających kryteria rekrutacyjne;
- 2) dobór celowy prowadzony przez Organizatora w odniesieniu do kryteriów rekrutacyjnych.

Kryteria rekrutacyjne

1. Zapewnienie opiekuna grup szkolnych.
2. Udział co najmniej 40 uczniów.
3. Szkoła/y znajdująca/e się w miejscowościach liczących do 50 tys. mieszkańców.
4. Udział każdego ucznia w co najmniej 4 z 5 bloków warsztatowych.
5. Wsparcie organizacyjne.

Przyjmuje się kryterium pomocnicze:

- kryterium większego oddziaływania – udział kilku szkół z terenu jednego powiatu, z zastrzeżeniem kryterium 1.

Organizator przyjmuje kryterium geograficzne jako kryterium wiodące. Do udziału zapraszane są przede wszystkim szkoły z województw o najniższym odsetku zgłoszeń w kolejnych edycjach Olimpiady oraz szkoły z województw nieobjętych działaniami projektowymi.

Zrealizowane edycje

W latach 2008–2023 *Innowatorium. Tydzień Przedsiębiorczości* zrealizowano w następujących miejscowościach:

Działania towarzyszące XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości

Rok szkolny	Nr edycji	Powiat	Województwo	Data	Miejscowość
2008/2009	1	wyszkowski	mazowieckie	16–20 marca 2009 r.	Wyszków
	2	sokólski	podlaskie	18–22 maja 2009 r.	Sokółka
	3	działdowski	warmińsko-mazurskie	25–29 maja 2009 r.	Działdowo
2009/2010	4	tarnobrzeski	podkarpackie	16–20 listopada 2009 r.	Nowa Dęba
	5	rycki	lubelskie	23–27 listopada 2009 r.	Ryki
	6	nidzicki	warmińsko-mazurskie	17–21 maja 2010 r.	Nidzica
	7	bielski	podlaskie	24–28 maja 2010 r.	Bielsk Podlaski
2010/2011	8	sierpecki	mazowieckie	15–19 listopada 2010 r.	Sierpc
	9	łęczycki	łódzkie	22–26 listopada 2010 r.	Łęczyca
	10	konecki	świętokrzyskie	21–25 marca 2011 r.	Końskie
	11	kolski	wielkopolskie	16–20 maja 2011 r.	Koło
	12	dąbrowski	małopolskie	23–27 maja 2011 r.	Dąbrowa Tarnowska
2011/2012	13	jarociński	wielkopolskie	21–25 listopada 2011 r.	Jarocin
	14	milicki	dolnośląskie	20–24 lutego 2012 r.	Milicz
	15	oleski	dolnośląskie	23–27 kwietnia 2012 r.	Praszka
	16	częstochowski	śląskie	14–18 maja 2012 r.	Lelów
2012/2013	17	opoczyński	łódzkie	3–7 grudnia 2012 r.	Opoczno
	18	łowicki	łódzkie	15–19 kwietnia 2013 r.	Łowicz
	19	garwoliński	mazowieckie	20–24 maja 2013 r.	Garwolin
	20	lubański	dolnośląskie	20–24 maja 2013 r.	Lubań
2013/2014	21	przysuski	mazowieckie	18–22 listopada 2013 r.	Przysucha
	22	łukowski	lubelskie	24–28 marca 2014 r.	Łuków
	23	ostrowski	mazowieckie	19–23 maja 2014 r.	Ostrów Mazowiecka
	24	makowski	mazowieckie	26–30 maja 2014 r.	Maków Mazowiecki
2014/2015	25	grajewski	podlaskie	24–28 listopada 2014 r.	Grajewo
	26	grójecki	mazowieckie	20–24 kwietnia 2015 r.	Grójec
	27	siemiatycki	podlaskie	18–22 maja 2015 r.	Siemiatycze
	28	radzyński	lubelskie	25–29 maja 2015 r.	Radzyń Podlaski
2015/2016	29	suski	małopolskie	25–29 kwietnia 2016 r.	Jordanów
	30	włoszczowski	świętokrzyskie	6–20 maja 2016 r.	Włoszczowa
	31	pszczyński	śląskie	6–10 czerwca 2016 r.	Pszczyna
	32	nowotomyski	wielkopolskie	6–10 czerwca 2016 r.	Nowy Tomyśl

Rok szkolny	Nr edycji	Powiat	Województwo	Data	Miejscowość
2016/2017	33	lipski	mazowieckie	8–12 maja 2017 r.	Lipsko
	34	strzelecki	opolskie	15–19 maja 2017 r.	Strzelce Opolskie
	35	żniński	kujawsko-pomorskie	22–26 maja 2017 r.	Żnin
	36	nysa	opolskie	5–9 czerwca 2017 r.	Nysa
2017/2018	37	czarnkowsko-trzcianecki	wielkopolskie	21–25 maja 2018 r.	Czarnków
	38	czarnkowsko-trzcianecki	wielkopolskie	4–8 czerwca 2018 r.	Czarnków
	39	świebodziński	lubuskie	11–15 czerwca 2018 r.	Świebodzin
	40	kartuski	pomorskie	11–15 czerwca 2018 r.	Kartuzy
2018/2019	41	ślubicki	lubuskie	10–14 grudnia 2018 r.	Ślubice
	42	lubaczowski	podkarpackie	10–14 grudnia 2018 r.	Lubaczów
	43	nowodworski	mazowieckie	10–14 czerwca 2019 r.	Nowy Dwór Mazowiecki
2019/2020	44	biłgorajski	lubelskie	25–29 maja 2020 r.	Biłgoraj
	45	lubartowski	lubelskie	1–5 czerwca 2020 r.	Lubartów
	46	lidzbarski	warmińsko-mazurskie	8–12 czerwca 2020 r.	Lidzbark Warmiński
	47	hrubieszowski	lubelskie	15–19 czerwca 2020 r.	Hrubieszów
2020/2021	48	puławski	lubelskie	7–11 czerwca 2021 r.	Puławy
	49	buski	świętokrzyskie	10–11 oraz 17 czerwca 2021 r.	Busko-Zdrój
	50	wieluński	łódzkie	14–15 oraz 17 czerwca 2021 r.	Wieluń
	51	opoczyński	łódzkie	15–18 czerwca 2021 r.	Opoczno
2021/2022	52	miński	mazowieckie	30 maja – 1 czerwca 2022 r.	Mińsk Mazowiecki
	53	m.st. Warszawa	mazowieckie	6–10 czerwca 2022 r.	Warszawa
	54	giżycki	warmińsko-mazurskie	10, 20–21 czerwca 2022 r.	Giżycko
	55	węgorzewski	warmińsko-mazurskie	7, 9, 13 czerwca 2022 r.	Węgorzewo
2022/2023	56	wieluński	łódzkie	13–16 czerwca 2023 r.	Wieluń

W ramach 56 edycji *Innowatorium* warsztaty odbyły się w powiecie wieluńskim (łódzkie). W zajęciach udział wzięło 56 uczniów.

Projekt będzie kontynuowany w ramach XIX edycji Olimpiady Przedsiębiorczości.

Praktyk Biznesu

Założenia programowe i organizacyjne

Idea

45-minutowe spotkania online z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej adresowane do uczniów szkół ponadpodstawowych z ośrodków miejskich liczących do 50 tys. mieszkańców, będące działaniem towarzyszącym XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości, realizowanym w roku szkolnym 2022/2023.

Cele

- Zainspirowanie oraz motywowanie uczniów planujących w przyszłości prowadzenie własnej firmy.
- Rozbudzenie i wzmocnienie postawy proaktywnej i przedsiębiorczej.
- Promowanie samozatrudnienia oraz idei startupu.
- Promocja Olimpiady Przedsiębiorczości.

Adresaci

Uczniowie publicznych szkół ponadpodstawowych z ośrodków miejskich liczących do 50 tys. mieszkańców.

Program

Program spotkań dotyczy praktycznych aspektów prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

Miejsce

Spotkania online za pośrednictwem aplikacji MS Teams.

Termin

15 spotkań realizowanych w okresie maj – czerwiec 2023 r.

Organizacja

- 15 spotkań realizowanych online (w jednej szkole realizowane jest jedno spotkanie).
- 45-minutowe spotkania prowadzone są w szkołach zdalnie w czasie rzeczywistym za pośrednictwem MS Teams w ramach lekcji Podstawy przedsiębiorczości lub godziny wychowawczej.
- Spotkania organizowane są w grupach liczących minimum 30 uczniów.
- Uczniom towarzyszy opiekun (nauczyciel/wychowawca), który odpowiada za ich uczestnictwo.

- Udział w spotkaniach jest bezpłatny.
- Zajęcia poddawane są ewaluacji.

Rekrutacja szkół do projektu

Rekrutacja do projektu *Praktyk Biznesu* odbywa się w dwóch formach:

- 1) indywidualne zgłoszenia szkoły spełniającej kryteria rekrutacyjne;
- 2) dobór celowy prowadzony przez Organizatora w odniesieniu do kryteriów rekrutacyjnych.

Kryteria rekrutacyjne

1. Zapewnienie opiekuna grupy.
2. Szkoła znajdująca się w miejscowości liczącej do 50 tys. mieszkańców.
3. Udział co najmniej 30 uczniów.
4. Wsparcie organizacyjne.

Organizator przyjmuje kryterium geograficzne jako kryterium wiodące. Do udziału zaprasza się przede wszystkim szkoły z województw o najniższym odsetku zgłoszeń w kolejnych edycjach Olimpiady oraz szkoły z województw nieobjętych działaniami projektowymi.

W roku 2023 odbyło się 15 spotkań w 15 szkołach, których zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Lp.	Szkoła	Zgłoszona liczba uczestników
1.	Powiatowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Pucku	45
2.	I Liceum Ogólnokształcące im. Seweryna Goszczyńskiego w Nowym Targu	30
3.	I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Parczewie	30
4.	Zespół Szkół Agro-Ekonomicznych w Karolewie	30
5.	Zespół Szkół nr 2 im. Jana Długosza w Wieluniu	50
6.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Sycowie	32
7.	Zespół Szkół Ekonomicznych w Lesznie	30
8.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 im. Gen. Władysława Sikorskiego w Siedlcach	32
9.	I Liceum Ogólnokształcące im. ppor. E. Gierczak w Nowogardzie	40
10.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych nr 2 CKZ w Łowiczu	31
11.	Liceum Ogólnokształcące im. Polskiej Macierzy Szkolnej w Mińsku Mazowieckim	20
12.	Zespół Szkół w Koniecpolu	30
13.	I Liceum Ogólnokształcące im. Generała Józefa Bema w Ostrołęce	30
14.	I Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego w Ozorkowie	30
15.	I Liceum Ogólnokształcące im. W. Jagiełły w Krasnymstawie	20
		480

Projekt będzie kontynuowany w ramach XIX edycji Olimpiady Przedsiębiorczości.

Sukces w finansach osobistych

Idea

45-minutowe warsztaty z zakresu planowania finansów w życiu osobistym w kontekście postaw przedsiębiorczych dla uczniów szkół ponadpodstawowych z ośrodków miejskich liczących do 50 tys. mieszkańców, będące działaniem towarzyszącym XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości, realizowanym w roku szkolnym 2022/2023.

Cel

Celem warsztatów jest wzmocnienie postaw przedsiębiorczych uczniów oraz kształtowanie prawidłowych nawyków w zakresie zarządzania finansami osobistymi, poprzez:

- motywowanie uczniów do planowania i prowadzenia finansów w życiu osobistym,
- zwiększenie świadomości uczniów znaczenia oraz istoty zarządzania własnymi finansami,
- wsparcie uczniów w podejmowaniu przemyślanych decyzji w zakresie zatrudnienia i finansów w kontekście zawieranych umów,
- zwiększenie świadomości uczniów istnienia potencjalnych zagrożeń w korzystaniu z usług firm prywatnych oraz instytucji finansowych oraz sposobów ich minimalizacji lub uniknięcia.

Adresaci

Uczniowie publicznych szkół ponadpodstawowych z ośrodków miejskich liczących do 50 tys. mieszkańców.

Program

Program warsztatów dotyczy praktycznych aspektów zarządzania finansami w życiu osobistym, w obszarze zarabiania, oszczędzania i inwestowania.

Zagadnienia

- budżet domowy – jak zakładać i prowadzić finanse,
- lokaty, rachunki oszczędnościowe – jak pieniądze mogą na siebie „pracować”, na co zwracać uwagę
- negocjowanie,
- inflacja – dlaczego należy o niej pamiętać,
- fundusz awaryjny – po co odkładać pieniądze „w razie czego”,
- karty kredytowe, abonamenty, umowy – korzyści i pułapki,
- ubezpieczenia – dlaczego należy czytać umowy,
- codzienne oszczędzanie – jaki w tym cel,
- praca dodatkowa – dlaczego warto dorabiać,
- inwestowanie w siebie – najlepszy rodzaj inwestycji,
- metody oszczędzania pieniędzy.

Miejsce

Spotkania online za pośrednictwem aplikacji MS Teams.

Termin

15 warsztatów realizowanych w okresie maj – czerwiec 2023 r.

Organizacja

- 15 warsztatów realizowanych online; w jednej szkole realizowane są jedne warsztaty.
- 45-minutowe warsztaty realizowane online w czasie lekcji szkolnych organizowane za pośrednictwem MS Teams.
- Warsztaty prowadzone są dla grupy liczącej minimum 30 uczniów.
- Uczniom towarzyszy opiekun (nauczyciel/wychowawca).
- Udział w warsztatach jest bezpłatny.
- Zajęcia poddawane są ewaluacji.

Rekrutacja szkół do projektu

Rekrutacja do udziału w działaniu *Sukces w finansach osobistych* odbywa się w dwóch formach:

1. Indywidualne zgłoszenia szkoły lub kilku szkół spełniających kryteria rekrutacyjne;
2. Dobór celowy prowadzony przez Organizatora w odniesieniu do kryteriów rekrutacyjnych.

Kryteria rekrutacyjne

1. Zapewnienie opiekuna grupy.
2. Szkoła znajdująca się w miejscowości liczącej do 50 tys. mieszkańców. Preferowane szkoły z mniejszych ośrodków.
3. Udział co najmniej 30 uczniów.
4. Wsparcie organizacyjne.

Organizator przyjmuje kryterium geograficzne jako kryterium wiodące. Do udziału zapraszane są przede wszystkim szkoły z województw o najniższym odsetku zgłoszeń w kolejnych edycjach Olimpiady oraz szkoły z województw nieobjętych działaniami projektowymi.

W roku 2023 odbyła się edycja V. Wzięło w niej udział 14 szkół.

Lp.	Nazwa szkoły	Zgłoszona liczba uczestników
1.	Zespół Szkół Ekonomicznych im. Wincentego Stysia	30
2.	Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Kartuzach	60
3.	I LO w Rumi	34
4.	Zespołu Szkół im. gen. Józefa Kustronia w Lubaczowie	35
5.	2 Liceum Ogólnokształcące w Raciborzu	30
6.	Zespół Szkół nr 1 w Swarzędzu	28
7.	Liceum Ogólnokształcące im. Polskiej Macierzy Szkolnej w Mińsku Mazowieckim	30
8.	I LO w Świdnicy	31
9.	Liceum Ogólnokształcące nr I im. Marii Curie-Skłodowskiej w Makowie Mazowieckim	40
10.	I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie w Sokołowie Podlaskim	30
11.	I Liceum Ogólnokształcące im. W. Jagiełły w Krasnymstawie	20
12.	Zespół Szkół nr 2 im. Jana Długosza w Wieluniu	50
13.	I Liceum Ogólnokształcące im. S. Żeromskiego w Opocznie	20
14.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Radzynie Podlaskim	20

Projekt będzie kontynuowany w ramach XIX edycji Olimpiady Przedsiębiorczości.

Diamenty Przedsiębiorczości

Założenia programowe i organizacyjne

Idea

3-godzinne konsultacje z doradcą zawodowym poświęcone planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej dla uczestników warsztatów/spotkań realizowanych w ramach projektów *Innowatorium. Tydzień Przedsiębiorczości* oraz *Praktyk Biznesu*.

Adresaci

Uczniowie publicznych szkół ponadpodstawowych będący uczestnikami projektów *Innowatorium. Tydzień Przedsiębiorczości* oraz *Praktyk Biznesu* lub zawodnicy Olimpiady z grona laureatów, finalistów i uczestników eliminacji centralnych.

Cele

Celem indywidualnych konsultacji doradczych jest wsparcie ucznia w świadomym i samodzielnym planowaniu kariery oraz podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych.

Metody

Wybrane metody pracy stosowane w czasie spotkania:

- rozmowa doradcza
- techniki plastyczne
- techniki psychometryczne, np. Q-SORT
- kwestionariusze, check listy
- portfolio.

Efekty: indywidualne portfolio kariery, czyli spersonalizowana forma dokumentowania efektów pracy wypracowanych przez ucznia w czasie spotkania. Celem tej metody pracy jest wzmocnienie refleksyjności ucznia na temat jego własnych zasobów i uczynienie z tej refleksji procesu, który może być monitorowany zarówno przez ucznia, jak i doradcę szkolnego, wychowawcę czy rodzica.

Obszary pracy podczas konsultacji

Pomoc w wyrażeniu potrzeb i oczekiwań, zawarcie umowy i sprecyzowanie oczekiwań wobec spotkania i jego efektów.

Poznanie samego siebie, m.in. swojego systemu wartości, zainteresowań, motywacji, osiągnięć, gotowości do zmiany, wspólne poszukiwanie zasobów pomocnych w realizacji założonego celu lub rozwiązania problemu.

Eksploracja otoczenia, m.in. rozpoznanie uwarunkowań środowiskowych, znalezienie źródeł informacji, odkrywanie w otoczeniu sprzymierzeńców i źródeł wsparcia.

Działania towarzyszące XVIII edycji Olimpiady Przedsiębiorczości

Omówienie informacji dotyczących zawodów, grup zawodowych, systemu kształcenia, możliwości podnoszenia kwalifikacji, źródeł samodzielnego zdobywania i przetwarzania informacji.

Ustalenie preferencji i priorytetów, przygotowanie planu działania, podsumowanie spotkania.

Termin

10 konsultacji z doradcą zawodowym realizowanych w lipcu 2023 roku.

Organizacja

Indywidualne 3-godzinne konsultacje online.

Spotkanie prowadzi dyplomowany doradca zawodowy.

Udział w spotkaniu jest bezpłatny.

Projekt będzie kontynuowany w ramach XIX edycji Olimpiady Przedsiębiorczości.

Część V

Wstęp do XIX edycji

Założenia programowe XIX edycji Olimpiady Przedsiębiorczości

Hasło przewodnie XIX edycji Olimpiady

Hasło przewodnie XIX edycji brzmi „Zrównoważone przedsiębiorstwo” z trzema punktami uwypuklającymi jego najistotniejsze obszary tematyczne, tj.

- gospodarowanie zasobami
- oddziaływanie na otoczenie
- godna praca.

Rozsądne gospodarowanie zasobami jest kluczowym zadaniem nie tylko rządów i organizacji pozarządowych, ale dotyczy wszystkich konsumentów, obywateli, organizacji. To nakłada również na przedsiębiorstwa powinność, aby część swoich zysków przeznaczają na nowe technologie oparte na źródłach czystej energii, ograniczały produkcję nieprzetworzonych odpadów, zmniejszały marnotrawstwo między innymi poprzez wydłużenie cyklu życia swoich produktów i nowe innowacyjne technologie, ale również włączyły się w finansowanie międzynarodowych i krajowych programów ochrony środowiska i kształtowania proekologicznych postaw konsumentów. Z tym wiąże się też szczególne wyzwanie dla przedsiębiorstw docenienia i rozbudowania zasobów niematerialnych, które charakteryzują się tym, że nie uszczuplają zasobów, a tworzą wartość dodaną. Ważne jest również, aby tak gospodarować innymi zasobami, aby przedsiębiorstwo mogło rozwijać się obecnie i w przyszłości. To kryje w sobie hasło gospodarowanie zasobami.

Co oznacza hasło oddziaływanie na otoczenie? Każde przedsiębiorstwo jest uczestnikiem różnych procesów, które zachodzą w jego otoczeniu. Koncepcja odpowiedzialności społecznej zakłada, że w swoich celach strategicznych przedsiębiorstwo powinno uwzględniać aspekty społeczne, aspekty środowiskowe oraz relacje z kluczowymi grupami interesariuszy, w szczególności z pracownikami. Bycie społecznie odpowiedzialnym oznacza inwestowanie w zasoby ludzkie, ochronę środowiska, relacje z otoczeniem przedsiębiorstwa i informowanie o tych działaniach. Oznacza to działanie zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju z uwzględnianiem interesów ekonomicznych. Oddziaływanie na otoczenie to szeroko pojęta odpowiedzialność przedsiębiorstwa.

Czym jest godna praca? Godna praca to nie tylko zapewnienie pracownikom godnej płacy, dobrych warunków pracy i możliwość rozwoju. Obecnie pracownicy przez godną pracę rozumieją również zagwarantowanie dobrostanu, równowagi między życiem osobistym i zawodowym, satysfakcji z pracy. Przywiązują szczególną wagę do postępowania zgodnie z prawem i powszechnie przyjętymi wartościami. Są także zwolennikami elastycznego zatrudnienia. Ważne jest uświadomienie przez przedsiębiorstwo, że pracownicy różnią się między sobą i że ta różnorodność jest korzystna z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorstwa. Te uwarunkowania powinny brać pod uwagę przedsiębiorstwa chcące zapewnić swoim pracownikom godną pracę.

Literatura zalecana podczas przygotowań do XIX edycji Olimpiady

Spis polecanych lektur do XIX edycji Olimpiady zawiera podręczniki i publikacje z dziedzin bezpośrednio związanych z przedsiębiorczością, biznesem i zarządzaniem. Wśród pozycji zawartych na liście znajdują się opracowania, które stanowią źródło wiedzy z takich obszarów jak marketing, finanse, psychologia społeczna i zarządzanie. Spis publikacji poświęconych bieżącemu

hasłu zmiennemu został rozszerzony w bloku II „Literatura bloku (hasła) zmiennego”. Zachęca się ponadto do lektury czasopism wyszczególnionych w bloku III, do śledzenia bieżących wydarzeń gospodarczych, a także do zapoznania się z aktami prawnymi wymienionymi w bloku IV.

I. Literatura bloku podstawowego:

1. Banaszczyk-Soroka U., *Rynki finansowe. Organizacja, instytucje, uczestnicy*, wyd. 3, C.H. Beck, Warszawa 2019.
2. Beksiak J., *Ekonomia. Kurs podstawowy*, wyd. 2, C.H. Beck, Warszawa 2014.
3. Borowski K., *Metody inwestowania na rynkach finansowych*, Difin, Warszawa 2018.
4. Cabała P., Wawak S. (red.), *Zarządzanie projektami. Zarys problematyki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2022.
5. Dorosz A., *Finanse osobiste*, PWE, Warszawa 2023.
6. Garbarski L., Krzyżanowska M. (red.), *Marketing. Sztuka konkurowania i współpracy*, Poltext, Warszawa 2023.
7. Gierszewska G., Romanowska M., *Analiza strategiczna przedsiębiorstwa*, wyd. 5 zmienione, PWE, Warszawa 2017.
8. Gołębiowski G. (red.), *Analiza finansowa przedsiębiorstwa*, Difin, Warszawa 2020.
9. Jabłonowska L., Winch S., Wachowiak P., *Sztuka prezentacji. Teoria i praktyka*, Difin, Warszawa 2019.
10. Juchnowicz M., Kinowska H. (red.), *Zarządzanie kapitałem ludzkim w warunkach niepewności. Wyzwania i implikacje*, PWE, Warszawa 2023.
11. Kałucki K., *Negocjacje*, Difin, Warszawa 2022.
12. Katner W. J. (red.), *Prawo gospodarcze i handlowe*, wyd. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2020.
13. Koźmiński A. K., Jemieliński D., Latusek-Jurczak D., Pikos A., *Zarządzanie. Nowe otwarcie*, Poltext, Warszawa 2023.
14. Oblój K., *Praktyka strategii firmy. Jak zarządzać przeszłością, radzić sobie z teraźniejszością i tworzyć przyszłość*, Poltext, Warszawa 2017.
15. Ostrowska D., Niedźwiecka E., *Podstawy finansów przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa 2015.
16. Romanowska M., *Planowanie strategiczne w przedsiębiorstwie*, wyd. 3, PWE, Warszawa 2017.
17. Rutkowski A., *Zarządzanie finansami*, wyd. 4, PWE, Warszawa 2016.
18. Szymańska K. (red.), *Kompendium technik i metod zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
19. Trocki M. (red.), *Nowoczesne zarządzanie projektami*, PWE, Warszawa 2013.
20. Tuczo J., *Zrozumieć finanse. Inteligencja finansowa w zarządzaniu portfelem prywatnym i biznesem*, Difin, Warszawa 2013.
21. Waśkowski Z. (red.), *Marketing. Podręcznik akademicki*, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Poznań 2022.
22. Waśniewski K., Opolski K., *Biznesplan. Jak go budować i analizować*, wyd. 6, CeDeWu, Warszawa 2020.
23. Zakrzewska-Bielawska A. (red.), *Podstawy zarządzania. Teoria i ćwiczenia*, Nieoczywiste, Łódź, 2020.
24. Zawadzka A. M., *Psychologia zarządzania w organizacji*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014.
25. Moduły dydaktyczne na platformie e-learningowej Olimpiady Przedsiębiorczości.

II. Literatura bloku (hasła) zmiennego:

1. Adamczyk J., *Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 2009.
2. Boguszewicz-Kreft M., (red.), *Przedsiębiorstwa i ich interesariusze. Relacje marketingowe i CSR*, CeDeWu, Warszawa 2020.
3. Gates B., *Jak ocalić świat od katastrofy klimatycznej*, wyd. Agora, Warszawa 2021.

4. Gasparski W. (red.), *Biznes, etyka, odpowiedzialność*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2023.
5. Kamiński R., *Zrównoważony rozwój przedsiębiorstw jako przedmiot raportowania niefinansowego*, PWE, Warszawa 2022.
6. Kilanowski M. (red.), *Biznes i prawa człowieka – czas globalnych przemian*, wyd. UN Global Compact Network Poland, Warszawa 2022.
7. Kilanowski M. (red.), *Biznes i prawa człowieka. 10 lat wdrażania Wytucznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka*, wyd. UN Global Compact Network Poland, Warszawa 2021.
8. Rzeńca A., Drzazga D., Burchard-Dziubińska M., *Zrównoważony rozwój - naturalny wybór*, wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.
9. Szewieczek A., Dratwińska-Kania B., Ferens A., *Raportowanie zintegrowane o modelu biznesu w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa*, CeDeWu, Warszawa 2021.
10. Tyszkiewicz R., *Zarządzanie relacjami z interesariuszami organizacji*, Palcet, Warszawa 2017.
11. Wojtczuk-Turek A. (red.), *Zarządzanie kapitałem ludzkim w warunkach zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2022.
12. Raporty Odpowiedzialnego Biznesu w Polsce.

III. Czasopisma:

1. „Personel i Zarządzanie”
2. „Przegląd Organizacji”
3. „Organizacja i Kierowanie”
4. „e-mentor”
5. „Forbes”
6. „Media Marketing Polska”
7. „Marketing w praktyce”
8. „Businessman.pl”
9. „My Company”

oraz prasa codzienna omawiająca bieżące wydarzenia gospodarcze.

IV. Akty prawne dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej, w tym:

1. Kodeks spółek handlowych.
2. Kodeks pracy.
3. Kodeks cywilny.
4. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej.

V. Roczniki statystyczne GUS.

Terminarz zawodów XIX edycji Olimpiady Przedsiębiorczości

4 września 2023	Rozpoczęcie procedur powoływania Komisji Szkolnych w szkołach.
18 września 2023	Rozpoczęcie zbierania zgód na przetwarzanie danych osobowych od uczniów planujących udział w XIX Olimpiadzie Przedsiębiorczości lub ich opiekunów prawnych.
2 października 2023	Rozpoczęcie zgłaszania szkół i uczniów do udziału w XIX edycji poprzez elektroniczny formularz dostępny w Panelu Komisji Szkolnych na stronie internetowej Olimpiady Przedsiębiorczości: www.olimpiada.edu.pl .
31 października 2023	Zakończenie zgłaszania szkół i uczniów do udziału w XIX edycji poprzez elektroniczny formularz dostępny w Panelu Komisji Szkolnych na stronie internetowej Olimpiady Przedsiębiorczości: www.olimpiada.edu.pl .
9 listopada 2023	Ostateczny termin przesyłania przez Komisje Szkolne do Komitetu Głównego papierowych zgłoszeń (wygenerowanych z Panelu Komisji Szkolnych, wydrukowanych, podpisanych, opieczętowanych). Nie dotyczy wariantu elektronicznego wysłania Zgłoszenia szkoły, tj. poprzez załączenie skany w Panelu Komisji Szkolnych.
14 listopada 2023	Rozpoczęcie dystrybucji przez Komitety Okręgowe do szkół testów i arkuszy odpowiedzi.
24 listopada 2023	Zakończenie dystrybucji przez Komitety Okręgowe do szkół testów i arkuszy odpowiedzi.
1 grudnia 2023	Ostateczny termin potwierdzania przez Komisje Szkolne w Panelu Komisji Szkolnych otrzymania przesyłek zawierających testy i arkusze odpowiedzi.
<u>7 grudnia 2023</u>	Eliminacje szkolne (godz. 9.00).
7 grudnia 2023	Publikacja klucza do testu na stronie Olimpiady (godz. 12.00). Uruchomienie w Panelu Komisji Szkolnych elektronicznego „Protokołu Komisji Szkolnej z przeprowadzenia eliminacji szkolnych”.
8 grudnia 2023	Ostateczny termin wypełnienia i zapisania przez Komisje Szkolne w formie elektronicznej „Protokołu Komisji Szkolnej z przeprowadzenia eliminacji szkolnych”.
15 grudnia 2023	Ostateczny termin przesyłania przez Komisje Szkolne do Komitetu Głównego w formie papierowej: arkuszy odpowiedzi, „Protokołu Komisji Szkolnej z przeprowadzenia eliminacji szkolnych”.
24 stycznia 2024	Ogłoszenie wyników eliminacji szkolnych.
<u>7 marca 2024</u>	Eliminacje okręgowe.
8 marca 2024	Ogłoszenie wyników eliminacji okręgowych.
<u>11 kwietnia 2024</u>	Eliminacje centralne.
12 kwietnia 2024	Ogłoszenie wyników eliminacji centralnych.
czerwiec 2024	Gala XIX edycji Olimpiady Przedsiębiorczości.

Serdecznie zapraszamy do wzięcia udziału w XIX edycji Olimpiady Przedsiębiorczości i życzymy wszystkim powodzenia!

Organizatorzy Olimpiady:

Partnerzy Główni:

NARODOWY
BANK POLSKI

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

Projekt wspiera:

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

FUNDACJA
EDUKACYJNA
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI **fep**